STRIPSCHRIFT

URBANUS EN JAN BOSSCHAERT
BERNARD PRINCE

NUMMER 386 * €6,70

FÉLIX MEYNET

REDACTIO

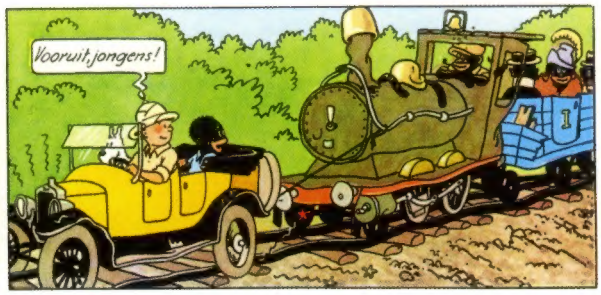

De Belgische rechtbank onderzoekt of het stripboek *Kuifje in Afrika*, van Hergé, verboden moet worden na een klacht van een Congolese student aan de Vrije Universiteit van Brussel, Mbutu Mondondo Bienvenu. Hij noemt het album racistisch en 'een belediging voor alle Congolezen'.
In juli voerde een mensenrechtenadvocaat in Londen ook al actie tegen het 76 jaar oude boek, omdat hij vreesde dat zijn – zwarte – vrouw en kinderen onherstelbare beschadigingen zouden oplopen door de 'racistische beschimpingen' in het boek, mochten zij het ooit lezen.
De Britse Commissie voor Rassengelijkheid riep daarop de boekenwinkels op om het stripboek, met zijn 'weerzinwekkende racistische vooroordelen', geheel uit de rekken te verwijderen. De boekhandels besloten tot een compromis en verhuisden de boeken naar de sectie volwassenen. De verkoop steeg korte tijd met 3800 procent.
Gelukkig reageerde in België het Centrum voor Gelijke Kansen en Racismebestrijding wat nuchterder op de beschuldigingen van de Congolese student en waarschuwde de dienst dat er gewaakt moet worden 'voor overdreven politieke correctheid'.
Hergé (1907-1983) heeft tijdens zijn indrukwekkende carrière herhaaldelijk gezegd dat zijn verhalen moesten worden beoordeeld naar de tijdgeest die heerste in de jaren 1930. Dat moet volstaan. Het is ondoenlijk, en bovendien een hypocriete ontkenning van het verleden, om kunstwerken te verwerpen omdat ze naar de huidige maatstaven racistisch, seksistisch of dieronvriendelijk zouden zijn. Die maatstaf leidt in uiterste consequentie tot vernietiging van alle boeken, films, beelden, schilderijen, enzovoorts die in het verleden zijn gemaakt en die de morele toets van vandaag niet kunnen doorstaan: een culturele ramp.

INHOUD

2 **ACTUA**

8 **STARS & STRIPS**
Olav Beemer

10 **FÉLIX MEYNET**
Michel van Merriënboer

15 **BITS & PIECES**
Ben Bits

16 **THE SYSTEM OF COMICS**
Rudi de Vries

20 **KEN BROEDERS**
Geert de Weyer

24 **URBANUS EN JAN BOSSCHAERT**
Ger Apeldoorn

28 **BERNARD PRINCE**
Olivier Wortel

32 **HERMANUS**
Rik Sanders

36 **DE BOVENTOON**

44 **HEINZ SERVICE SPREAD**

OMSLAG

Het omslag werd door Félix Meynet speciaal voor *Stripschrift* getekend: een spannende havenscène in Antwerpen, locatie van de serie *Karaat* waarin de diamantsector centraal staat. Ook het plaatje hiernaast speelt in de sinjorenstad. Voor de liefhebbers zal de omslagtekening in het najaar als gesigneerde prent worden uitgebracht door Bruno Graff Editions in Brussel.

Hero reanimeert Tiels Flipje

Jamfabrikant Hero blaast Flipje weer nieuw leven in. Het fruitmannetje ontstond in 1935 als icoon van De Betuwe en staat nog steeds in de top tien van de bekendste reclamehelden van Nederland. Hero heeft nu een geïllustreerd voorleesboekje voor 3- tot 7-jarigen uitgebracht onder de titel *Nieuwe avonturen van Flipje 1: Een ongenode gast in Fruitopia* (ISBN 978-790-77217-10-8). Voor deze hardcover-uitgave dient wel gespaard te worden: met drie streepjescodes van Hero Extra jam of Hero D'light plus bijbetaling van €3,99 wordt het boekje opgestuurd.

Flipje van Tiel is ontsproten uit een reclameactie rond De Betuwe-jam. Eelco Martinus ten Harmsen van der Beek bedacht in de jaren 1930 de avonturen die dit stripmannetje met koksmuts beleefde. De laatste jaren leefde Flipje als reclamemiddel een sluimerend bestaan. Wel verschenen er bij uitgeverij Primamedia drie stripalbums, gericht op geïnteresseerde lezers uit Tiel en omstreken. De jamfabrikant vroeg tekenaar Arie van Vliet en Primamedia vervolgens om ook mee te werken aan deze Hero-uitgave. De tekst is van Studio Vaessen.

In dit eerste deel beleeft het personage Hildebrand Bibber een avontuur met Flipje in Fruitopia, waarin *en passant* natuurlijk tevens wordt uitgelegd hoe men jam maakt. De tekenstijl van Van Vliet ziet er verzorgd uit en doet denken aan oude Flipje-tijden. RS

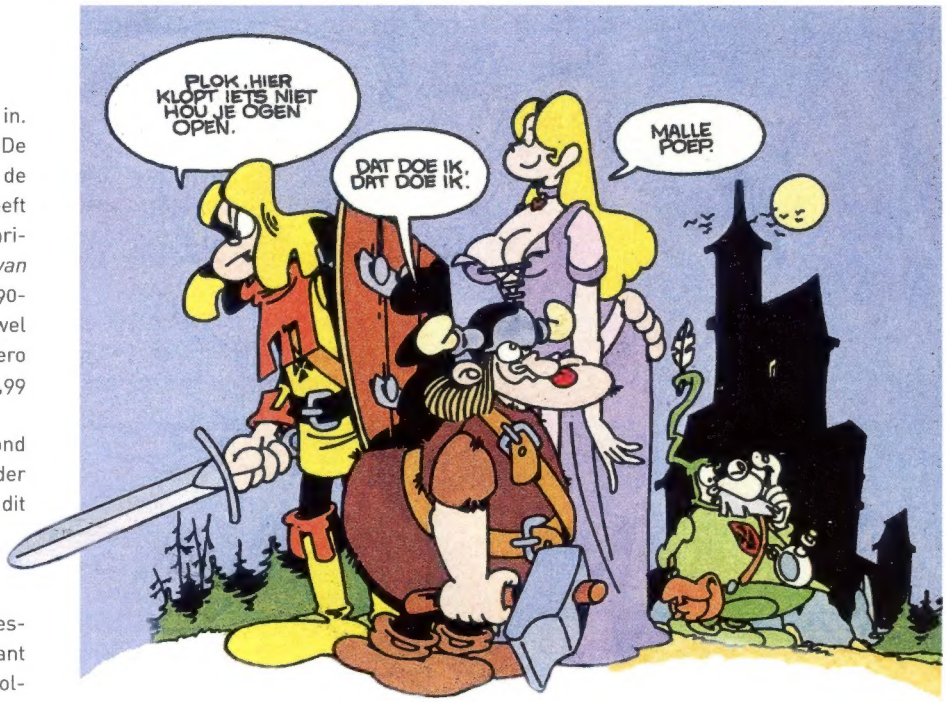

Een nieuwe Joris P.K. na 19 jaar?

Joris P.K.... Liefhebbers van het werk van Peter de Smet hebben alle verhalen van onze eigen 'koene ridder' al lang in de kast staan. Alle verhalen? Nee, want de verhalen *De vloek der goden* en *De Nutten* – voorgepubliceerd in *Nieuwe Revu* – bleven moedig weerstand bieden aan potentiële uitgevers en verschenen nooit in album. Het laatste levensteken van Joris P.K. werd opgenomen in een boek voor Cartoon Aid in 1989: *Het Chinese vuur*. Daarna... stilte.

Maar in het voorjaar van 2008 komt daar verandering in, want dan publiceert Theo Keijzer een mooie bundeling van zowel de twee *Nieuwe Revu*-verhalen als de oorspronkelijke versie van *Het Chinese vuur*. Van de totale oplage van 500 exemplaren zullen 100 stuks worden gekartonneerd en genummerd.

Door een gelukkig toeval is ongeveer 85% van de films bewaard gebleven. Voor het ontbrekende materiaal doet Keijzer een oproep aan alle lezers van *Stripschrift*. Zijn er mensen die de volgende originele pagina's van bovengenoemde verhalen bezitten? Het gaat om de afleveringen 2, 7, 10 en 11 van *De vloek der goden* en de afleveringen 9, 12, 13 en 14 van *De Nutten*. Theo Keijzer zou het enorm op prijs stellen als hij dit materiaal tijdelijk mag gebruiken om het te reproduceren voor het nieuwe boek. Theo is via *info@t-k-p.nl* bereikbaar. AvO

Meer info: *www.t-k-p.nl*

→ SUVAAL

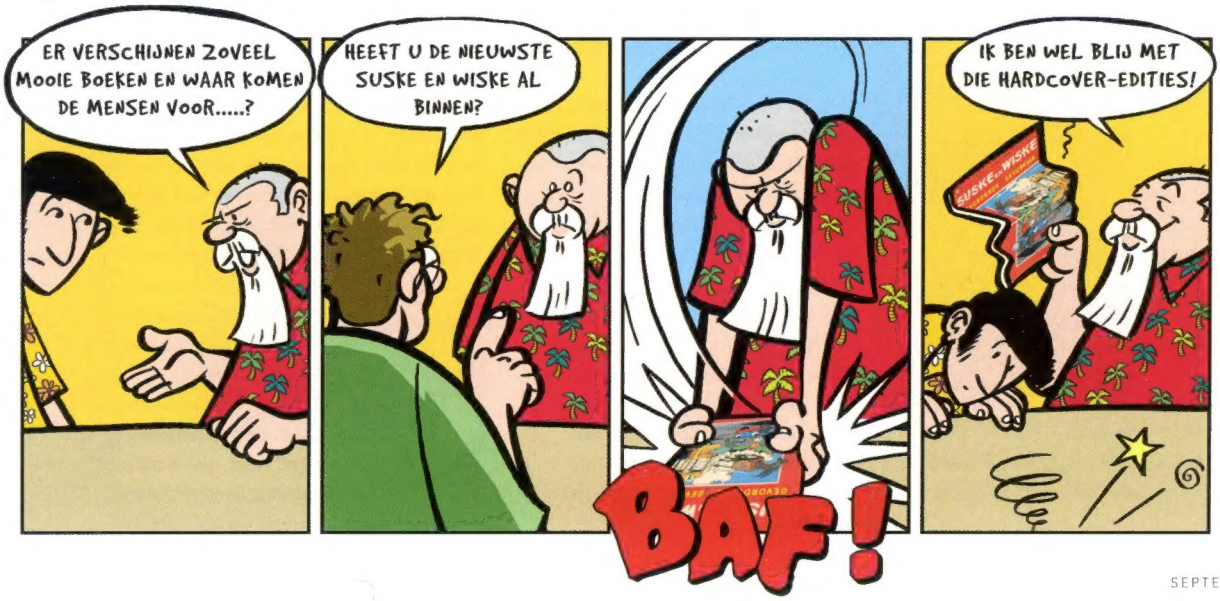
ER VERSCHIJNEN ZOVEEL MOOIE BOEKEN EN WAAR KOMEN DE MENSEN VOOR.....?
HEEFT U DE NIEUWSTE SUSKE EN WISKE AL BINNEN?
BAF!
IK BEN WEL BLIJ MET DIE HARDCOVER-EDITIES!
SUSKE en WISKE

DE STRIPWERELD LEEFT, EN HOE! OP DEZE PLAATS GEEFT STRIP-COLUMNIST ERWIN SUVAAL HIEROP ZIJN PERSOONLIJK COMMENTAAR.

ERWIN.SUVAAL @STRIPSCHRIFT.NL

Marsmannetjes duiken op in prentenboek

Fabrice Parme en Lewis Trondheim kennen elkaar van de bij uitgeverij Silvester verschenen humorstrip *Koning Snotheus* (op scenario van Trondheim). Het duo heeft zich nu ook gewaagd aan een prentenboek over marsmannetjes, waarvan Silvester de Nederlandse editie verzorgt (In Frankrijk is het album bij Delcourt uitgebracht). Volgens de summiere boekinformatie zouden beide heren dit idee voor een 'buitenaards' project hebben bedacht tijdens een samenzijn op de Stripdagen Haarlem.

UFO (ISBN 978-90-5885-181-9, 48 pagina's, kleur, hk, €12,50) is een fraai, tekstloos kijkboek geworden met overzichtsplaten die in elkaar overlopen. De marsmannetjes landen in hun ruimtetuig op aarde tijdens de prehistorie en moeten de hele evolutie meemaken om uiteindelijk in de moderne tijd met behulp van een uitvinder terug naar huis gestuurd te kunnen worden. Voor de lezers valt op de grote zoek-en-kijk-tekeningen van alles te zien, met als belangrijkste leidraad dat men overal en in welk tijdvak dan ook elkaars hersens aan het inslaan is. Voor de vreemde wezens geldt dan ook dat zij steeds de juiste route moeten kiezen om te overleven. RS

Kiekjes en foto's van stripmakers

In België verschenen dit voorjaar maar liefst twee fotoboeken, geheel gewijd aan striptekenaars. *Draw and shoot - Een fotoboek met stripauteurs* (ISBN 978-90-811524-1-7, 240 pagina's, kleur, hk, €50) is een – tweetalig – project van Karin Ceulemans en Jan Magito, die samenwerken onder de naam Jakari. Het is vooral een gezellig boek, waarin de Vlaamse, Waalse, Franse tekenaars en scenaristen, soms met partner, huisdier en/of kinderen door Karin 'op de kiek' zijn gezet. In een ontspannen sfeer, dat is aan de meeste foto's wel af te lezen. Bij de 112 uitverkoren stripmakers zitten overigens ook drie Nederlanders: Martin Lodewijk, Robert van der Kroft en Paul Teng. 'Een kijkboek', zeggen de auteurs zelf in een voorwoord over hun werk, waarvoor zij 19.000 kilometer hebben gereden, tientallen beurzen hebben bezocht en honderden telefoongesprekken hebben gevoerd en dat verder twee jaar avond- en weekendwerk heeft gevergd.

Het was vooral Karel Biddeloo (1943-2004), tekenaar van onder andere *De rode ridder*, die Ceulemans en Magito aanspoorde om een fotoboek over stripauteurs te maken. Jean Pol (*Kramikske*, *Sammy*) bracht de makers in contact met Tibet (*Chick Bill*, *Rik Ringers*) en het boek, dat aanvankelijk alleen Vlaamse striptekenaars zou bevatten, kreeg een steeds internationaler inslag. Wat precies de overwegingen zijn geweest om juist déze stripmakers te fotograferen, blijft overigens onduidelijk, het lijkt erop dat toeval, beschikbaarheid en gelegenheid hierbij een grote rol hebben gespeeld.

Het stevige fotoboek nodigt uit te bladeren tussen de – alfabetisch geschikte – tekenaars, die ieder een *spread*, twee tegenoverliggende pagina's, zijn toebedeeld. Naast één of meer foto's, heel soms in zwart/wit, en minieme biografische informatie is van elke stripmaker een – soms speciaal voor het boek gemaakte – proeve van zijn werk te zien. Daarbij is af en toe nog een kenmerkend citaat geplaatst van de stripauteur zelf, of een kenmerkende uitspraak óver hem.

Bij de 'kiekjes', waarvoor duidelijk meer naar spontaniteit dan naar kunstzinnigheid is gestreefd, zitten soms juweeltjes, zoals de opname van het zeer gesoigneerde oudere paar Buth & Mania – tekenaar Leo de Budt (*Thomas Pips*) en zijn echtgenote – en de foto van een afwerende Ptiluc (*Rattenpest*). Maar er zitten ook enkele foto's bij die menig kritische amateurfotograaf waarschijnlijk als niet goed genoeg voor zijn foto-album zou bestempelen. Door de verschillende fotoformaten en de uiteenlopende stijlen is het onontkoombaar een 'rommelig' boek geworden, maar het blijft heerlijk bladeren.

Heel anders van opzet is het boek *Stripgids Cahiers 1: Tekenaars!* (Strip Turnhout 2007, ISBN 978-90-78814-01-6, 96 pagina's, zwart/wit, hk, €15) van de Turnhoutse fotograaf Bart van der Moeren. Voor dit boek heeft Van der Moeren veertig Vlaamse tekenaars tweemaal in zwart/wit gefotografeerd: eenmaal in hun werkruimte of het atelier en één keer op een 'bijzondere plek'. Eén tekenaar, Marvano, wilde liever niet op zijn werkplek worden vastgelegd, hij werd gefotografeerd in Brussel bij het Belgisch Centrum van het Beeldverhaal. Ook hier krijgt elke tekenaar een *spread*. Maar dan op links

→ WEBFLITSEN

IN HET KORT STAAT HIERONDER EEN AANTAL ONLINE-NIEUWSBERICHTEN UIT DE AFGELOPEN PERIODE. WILT U DE VOLLEDIGE VERSIE NALEZEN, SURF DAN SNEL NAAR **WWW.STRIPSCHRIFT.NL**

20 JUL Zowel in het Het Veluws Museum Nairac in Barneveld als in het Stedelijk Museum Vianen lopen exposities over W.G. van de Hulst. In Barneveld gaat het om de jeugdboekenschrijver; in Vianen om zijn zoon, de tekenaar/schilder.

21 JUL Uitgeverij Standaard geeft de politiestrip *Aspe* een nieuwe kans. Vorig jaar stopte de uitgever na twee albums bij gebrek aan succes met de strip, die gebaseerd is op de policiers van Pieter Aspe. Toen lag het tekenwerk in handen van Patrick van Oppen.

24 JUL Toneelschap Beumer & Drost viert zijn tienjarig bestaan met een toneelstuk over *Dick Bos*. Hierin brengt Peter Drost de gelijknamige stripdetective tot leven.

26 JUL Tijdens het theaterevenement De Parade voert toneelgezelschap Suver Nuver het stuk *Donald Duck & de Gelukszoekers* op. De makers spreken van een 'vederlicht cartoondrama'.

27 JUL Zondag 29 juli wordt Harry Mulisch 80 jaar. Ter gelegenheid van het bereiken van deze heuglijke mijlpaal organiseert uitgeverij De Bezige Bij een verjaardagsfeest voor deze grote Nederlandse schrijver. Eén van de cadeaus die Mulisch ontvangt is de uitgave *Lachspiegel*, met daarin meer dan 150 karikaturen van hem.

31 JUL Geen vakantie voor Pieter Geenen. Voor *Trouw* maakte de tekenaar een licht-literaire bewerking van het bekend verhaal *De neus* van de Russische schrijver Nikolaj Gogol.

03 AUG Al jaren lang verschijnt aan het einde van het schooljaar het blad *Demo*. De inhoud bestaat uit stripbijdragen van leerlingen uit de studierichting Beeldverhaal die afstuderen aan de Hogeschool Sint-Lukas te Brussel. Kortgeleden verscheen *Demo 8*.

13 AUG Herman van Veen bezoekt dit jaar De Stripdagen in Houten. Op zondag 30 september zal hij samen met tekenaar Jan Bart Dieperink vanaf 13 uur hun nieuwe boek – *Hermanus 1: Onzinnige avonturen* – signeren. Zij zijn te gast op de stand van Stripstift, uitgever van *Stripschrift*.

14 AUG Stripmaker/karikaturist Dik Bruynesteyn – poppetjestekenaar, zoals hij zichzelf noemt – gaat zonder epo of bloeddoping op tournee door Nederland: Diks Tour des Lands 2007. Zo kan het ook!

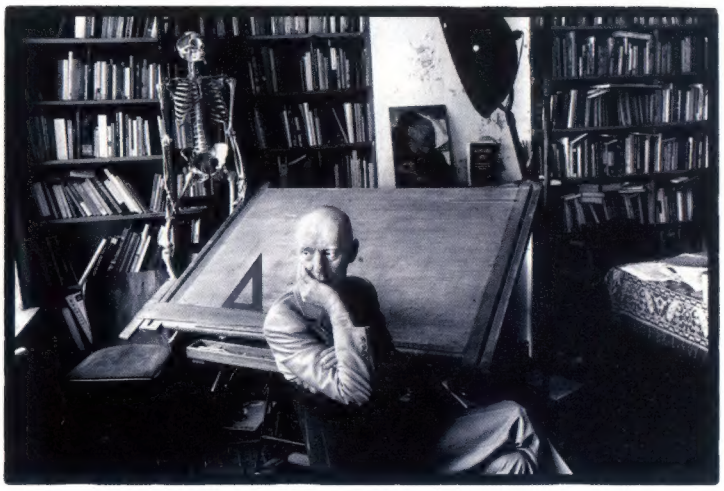

een 'liggende foto' met veel witte ruimte eromheen, en rechts, ook ruim 'in het wit' een 'staande foto' met een regel of 15 biografische informatie. Artistiek verantwoord, fraai in beeld gebracht, en een uitgewogen keuze van de tekenaars, waaronder Jan Bosschaert, Conz, Pieter de Poortere, Brecht Evens, Olivier Schrauwen en Herr Seele. Hoewel sommige striptekenaars in beide boeken staan, lijkt het erop dat bij *Tekenaars!* het accent wat meer ligt bij (jonge) talenten die zoeken naar verdieping van het genre, hoewel ook de Vlaamse klassieke stripkanonnen als Paul Geerts, Jef Nys en Marc Sleen een terechte plek hebben gekregen.
Maar hoe compositorisch knap de foto's ook zijn en hoe smaakvol de opmaak van de pagina's is, de lezer die het boek alleen koopt vanwege zijn belangstelling voor het getekende verhaal, zal uiteindelijk teleurgesteld zijn dat van al die gefotografeerde auteurs geen prachtig stripwerk in het boek is opgenomen. DR

Wasco leeft!

Stripperfomer Wasco kent bij tijd en wijle een enorme dadendrang. Zo geeft hij zijn eigen *Wasco's Weekblad* uit, waarvan inmiddels diverse nummers zijn verschenen. Hierin verkent hij de grenzen van wat een strip zou kunnen zijn. Uiteindelijk moet dit culmineren in het boek *Strip*.
Verder is Wasco actief met de strip *Philip de Pinguin*, waarvoor uitgeverij Bries interesse zou hebben, en publiceert hij nog steeds in *Zone 5300*.
Andere uitgaven zijn zijn *I-Book* (een associatief alfabetboek met rare tekeningen) en *De Wasco Lijn* (een facsimile schetsboek met potloodtekeningen) en de *Japonica-reeks* (genoemd naar de Japanse bindwijze). Hierin is een prachtige pikante persiflage verschenen op de beeldromans van na de Tweede Wereldoorlog. Het is een bundel van zogenaamde omslagen van alle verloren gegane beeldromans uit de Fantoma Reeks, die in de jaren 1950-1952 verscheen. De serie was één van de eerste producties in Nederland van de Canadese tekenaar Wanda Scott (bekend van de bij Oog & Blik verschenen strip *Dotty Wervelwind*).
Liefhebbers moeten de titels van de opgenomen Fantoma-boekjes voor de lol maar eens vergelijken met die van de in 1948 en 1949 verschenen boekjes van de reeks *De kat* van Henk Albers.
De uitgaven van Wasco zijn moeilijk verkrijgbaar. Het beste is om hem hierover een mailtje te sturen. RS

Meer info: *g.wasco@wanadoo.nl*

ADVERTENTIE

PETER DE WIT
BURKA BABES

Opeens waren ze er. Twee dames in burka doken op in *Sigmund*, de strip die dagelijks in *de Volkskrant* staat. En het duurde niet lang of ze hadden de kleine psychiater zelfs uit zijn eigen strip verdrongen. Deze op het eerste gezicht onheilspellende gedaanten ontpoppen zich tot ware Burka Babes, die ons met hun nuchtere kijk op de wereld steevast weten te verrassen.

www.deharmonie.nl € 9,90

Ego-cartoons bieden blik op leven in Indië

Annie Wijers was kinderarts in dienst van het Indisch gouvernement. Zij hield in Indië plakboeken bij waarin ze met behulp van zelf gemaakte foto's en cartoons tal van dagelijkse gebeurtenissen vastlegde. Na haar dood erfde haar familie deze gebundelde herinneringen waarna achternicht Charlotte Borggreve later besefte dat het om bijzondere egodocumenten ging over het koloniale leven en de vermenging van Indonesische en Europese culturen. Vanuit dit besef ontstond bij haar het idee de levensgeschiedenis van haar oudtante op te tekenen. Dit heeft geresulteerd in het boek *Gouvernementsarts in Indië – Annie Wijers en haar Indische schetsboeken – 1928-1952* (Kit 2007, ISBN 978-90-6832-737-3, 104 pagina's, zwart/wit, sk, €24,95), dat Borggreve samen met *Stripschrift*-medewerker Esther Captain heeft samengesteld. Het Niod oordeelt dat de schetsboeken een zeldzaam document vormen èn een belangrijke historische bron voor onderzoek naar het Indische verleden.

Annie Wijers – na de soevereiniteitsoverdracht aan Indonesië teruggekeerd naar Nederland – kwam over als een keurige, gereserveerde Haagse Oudindische dame. In haar schetsboeken is een andere indruk terug te vinden, blijkt uit het boek. Vooral met haar kleurrijke cartoons – tekeningen in potlood, pen, viltstift en waterverf – schetst zij een hilarisch en soms absurdistisch universum waarin ze subtiel commentaar geeft op haar omgeving. Waar ze in haar privéleven voornamelijk verkeerde in een Europees milieu, had ze als arts veel contact met Indonesische vrouwen. De kracht van haar cartoons schuilt in de combinatie van de humoristische enscenering en de scherpe karakterisering van de personages. Daarbij lijkt ze de koloniale stereotypen ten aanzien van de Aziatische bevolkingsgroepen in Indië te bevestigen (al ontziet ze de Europeaan ook niet). Vooral de Japanners komen er weinig flatteus vanaf, maar dat kan worden verklaard door de historische context van oorlog en bezetting, stellen de auteurs. RS

ADVERTENTIE

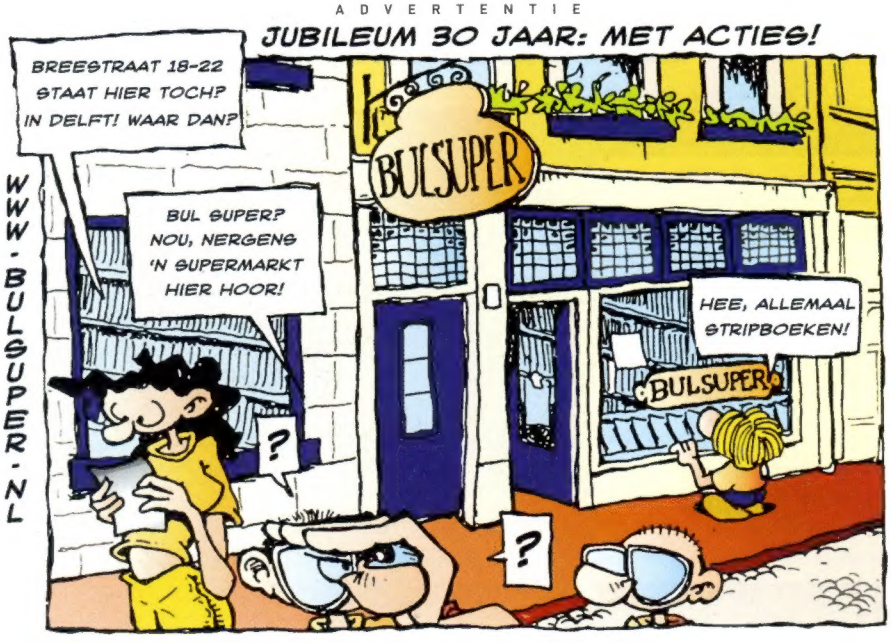

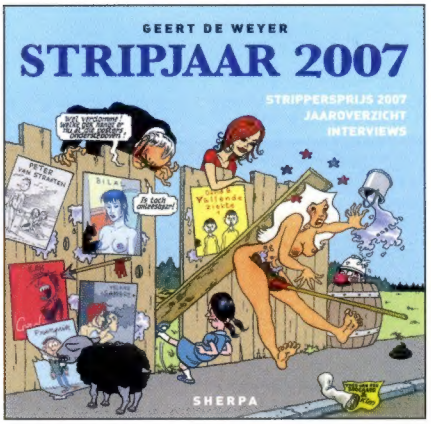

Stripjaarboek weer zonder Gele Gids

Eén van de eerste dingen die opvallen bij het doorbladeren van het overzichtsboek *Stripjaar 2007* (Geert de Weyer, Sherpa 2007, ISBN 978-90-75504-90-3, 132 pagina's, zwart/wit, sk, €19,95): wederom ontbreekt de Gele Gids. Het servicekatern met gegevens over stripauteurs, galeries en musea, tijdschriften, uitgeverijen, stripwinkels en -organisaties is niet te vinden, ondanks de beloften daarover van de redactie in een speciaal voorwoord van de editie 2006. Een nadere toelichting over dit verlies wordt helaas niet gegeven.Het is bijzonder jammer dat dit zo handige onderdeel ontbreekt, niet alleen voor de liefhebbers van het getekende verhaal, maar ook voor degenen die zich beroepsmatig met strips bezighouden. Gezien het stilzwijgen moet ervan worden uitgegaan dat de rubriek inmiddels voorgoed is geschrapt. Ik ben benieuwd welke striporganisatie dit 'gat in de markt' gaat opvullen.

Gelukkig valt er ook nog wel te genieten achter het fraaie omslag dat dit jaar is getekend door de jonge Belg Kim Duchateau (dit jaar winnaar van de Bronzen Adhemar) en de Nederlandse 'oude maestro' Theo van den Boogaard, die – zo staat in de inleiding vermeld – plannen heeft om zijn stripheldin Witje weer nieuw leven in te blazen.

Stripjaar 2007 bevat, naast een informatief overzicht van de belangrijkste stripgebeurtenissen uit 2006, onder de noemer actualiteit uiteenlopende artikelen over onder andere verfilmde strips, de kwestie Marc Verhaegen versus Studio Vandersteen, het succesvolle project *Strips in stereo*, de *Gr'omnibus* – een bloemlezing uit tien jaar van het undergroundmagazine *Gr'nn* – en een artikel over twee nieuwe striptijdschriften: *Sfeerie* voor sciencefiction-fans en *Joyhouse* voor homo's. Het deel 'In memoriam' schenkt onder andere aandacht aan het stoppen met tekenen door Lo Hartog van Banda, Alex Toth, Jean Roba, Jean Dulieu en Joseph Barbara.

Verder zijn er dertien interviews te lezen met onder meer Bernard Yslaire (*De hemel boven Brussel*), David B. (*Vallende ziekte*), Enki Bilal (over kunst als terreurwapen), Ilah (10 jaar *Cordelia*), Art Spiegelman (over zijn periode als illustrator voor *The New Yorker* en *Kus uit New York*), Peter van Straaten (*Lust en Roken, drinken, neuken*) Dick Matena ('In de stripwereld heb je alleen maar gezeik'). De jonge garde wordt vertegenwoordigd door interviews met onder anderen Simon Spruyt (*De Bamburgers*) en Olivier Schrauwen (*My Boy*). Daarnaast uitgebreide informatie over de Strippersprijs, waarover *Stripschrift* in een vorig nummer reeds uitgebreid berichtte. DR

Legendarische Siem Praamsma in cassette

Wie kent Jochem Jofel nog? De detective die met zijn bolhoedje en vlinderstrikje vele werelddelen bereisde? Zijn verhalen werden tientallen jaren geleden gepubliceerd in de communistische krant *De Waarheid*, maar ook in diverse regionale dagbladen. De schrijver van deze serie is de legendarische Siem Praamsma, inmiddels 86 jaar en woonachtig in Californië. Praamsma behoort tot de generatie van de oud-Hollandse stripschool van rond de Tweede Wereldoorlog. In 1942 startte hij bij de Toonder Studio's en later werkte hij nog enkele jaren samen met de eveneens vermaarde striptekenaar Piet van Elk.

Kort na de oorlog maakte Siem Praamsma een aantal beeldromans die lang niet iedereen kent. De meest bekende zijn de verhalen met 'De Tweede Pimpernel', een soort superheld. En dan zijn er ook nog de twee op zichzelf staande verhalen *Tung-Li* en *Gijs Govers in Crashtown*, waarmee het totaal aantal verhalen op tien komt. De meeste van deze romans zijn bijna onvindbaar, dus koestert Praamsma al lang de wens ze nog eens compleet te laten verschijnen. Gelukkig hebben we in Nederland Ernst Slinger en Peter de Vos, die al meermalen hebben laten blijken een warm hart te hebben voor strips uit bovenstaande periode (*Jochem Jofel*, *Lex Brand*). Zij hebben de handen ineengeslagen om de wens van Praamsma dit jaar in vervulling te laten gaan. Bij voldoende belangstelling zal tijdens De Stripdagen in Houten een kleine cassette verschijnen – in zéér gelimiteerde oplage! – met alle tien beeldromans in facsimile: op hetzelfde kleine formaat, op hetzelfde papier en met dezelfde omslagen als zestig jaar geleden. De prijs bedraagt €50 bij voorintekening. Mail dus snel uw bestelling naar *eh.slinger@quicknet.nl* of bel 0224-217020 en zorg dat op die manier dit mooie project doorgang kan vinden. AvO

Kuifje in Duitsland

Afgelopen 22 mei zou *Kuifje*-schepper Hergé honderd jaar geworden zijn. Voor de redactie van het Duitse stripinformatieblad *Reddition* was dat hèt moment om een speciale uitgave te presenteren: *Hergé – Eine illustrierte Bibliographie* (Alfons 2007, ISBN 978-3-94021600-7, 88 pagina's, zwart/wit, sk, €18). Samenstellers Volker Hamann en Uwe Klee geven hierin een overzicht van alle Duitse publicaties van *Tim und Struppi* (Kuifje en Bobbie) en andere Hergé-strips (met verwijzingen naar de oorspronkelijke originele publicatie in – doorgaans – Frankrijk en België). Ook bevat deze themauitgave een lijst van Hergé-curiosa die in Duitsland zijn verschenen en een internationale secundaire literatuuropgave. RS

DOOR **RIK SANDERS**

Berend Vonk

Van Berend J. Vonk wordt op stripgebied weinig meer vernomen. Als illustrator en cartoonist (*Trouw*) duikt hij echter veelvuldig op. Zo levert hij regelmatig bijdragen voor het Ser-bulletin, het huisorgaan van de Sociaal-Economische Raad en de Stichting van de Arbeid. Van zijn recente bijdragen sprong deze omslagtekening in het oog. Onderwerp is de viering van de 50e verjaardag van de Europese Unie op 25 maart jongstleden.

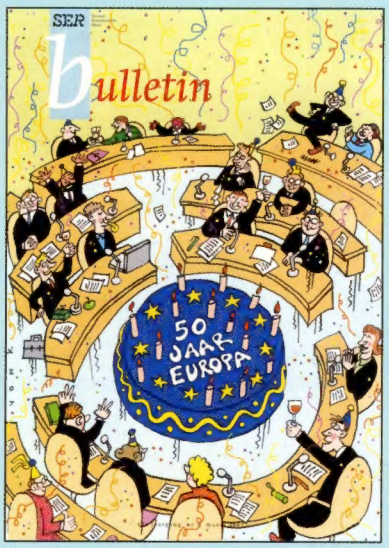

Verder tekent Vonk voor *De Journalist*. Hij is zo'n beetje de enige overgebleven striptekenaar in dit vakblad nadat Gerrie Hondius eind vorig jaar vanwege kostenbesparingen met haar redactie-strip moest stoppen. Hoofdredacteur Joost Divendal sluit een terugkeer van een redactiestrip echter niet uit.

NATUURLIJK PUBLICEREN (STRIP)TEKENAARS AL VAN OUDSHER HUN WERK IN DIVERSE KRANTEN EN TIJDSCHRIFTEN, MAAR SINDS DE VOORPUBLICATIEMOGELIJKHEDEN IN REGULIERE STRIPWEEKBLADEN IN NEDERLAND VERSCHRAALD ZIJN VERSNIPPERT HET AANBOD MEER DAN OOIT. STRIPSCHRIFT BRENGT REGELMATIG LICHT IN DE DUISTERNIS EN MAAKT OVERZICHTELIJK WAAR AL DIE LIEVELINGSAUTEURS HUN GAS EN LICHT VAN BETALEN. TIPS VOOR DEZE RUBRIEK WORDEN ZEER OP PRIJS GESTELD.

ADVERTENTIE

ADVERTENTIE

→ OUDE PADEN

Oude bekenden voelen veilig. Dat is de reden waarom de grote uitgeverijen al vele decennia lang terugvallen op de beproefde recepten. Iets nieuws is een gok, iets oud en vertrouwds is altijd een veilige keuze. Geen verrassing, dus, dat het ook dit najaar wemelt van de personages, series en concepten die ooit al eerder voorbij zijn gekomen.

Een dergelijke keuze voor oud en vertrouwd is lang niet altijd een verkeerde keuze. Fans van de Spaanse cartoonist Sergio Aragonés (voornamelijk bekend van zijn werk voor *Mad Magazine*) zullen bij voorbeeld uitkijken naar het eerste nummer van een nieuwe, vierdelige miniserie over zijn creatie Groo bij uitgeverij Dark Horse Comics. Eind september verschijnt *Groo: Hell on Earth*, met medebedenker Mark Evanier wederom als de schrijver. *Groo* bestaat vijfentwintig jaar, heeft in die tijd bij een handvol verschillende uitgeverijen gezeten (en faillissementen overleefd) en is nu weer terug op volle oorlogssterkte. Een goed voorbeeld van een oude bekende die meer dan welkom is.

Of dat over een paar maanden ook kan worden gezegd van *Marvel Comics Presents* is de vraag. Eind jaren 1980 werd deze serie voor het eerst gelanceerd, toen met twee nummers per maand waarin telkens korte verhalen door bekend en minder bekend talent werden gebundeld. Na een overdaad aan verhalen over Wolverine en Ghost Rider werd de serie halverwege de jaren 1990 stopgezet. In september keert *Marvel Comics Presents* terug, ditmaal als maandelijkse serie, maar wel weer

DOOR OLAV BEEMER

LINKSBOVEN - *The Vinyl Underground* door Spencer en Gane.
BOVEN - McKelvie lanceert *Suburban Glamour*.
RECHTSBOVEN - Berg je voor Howard the Duck.
RECHTS - Vertigo in het Midden-Oosten: *Cairo*.
ONDER - Groo terug bij Dark Horse.
LINKS - Tweede poging *Marvel Comics Presents*.

■ **VERVANGERS** Eind juli werd tijdens de stripbeurs in San Diego bekendgemaakt, wie de opvolgers zijn van Joss Whedon en John Cassaday als makers van *Astonishing X-Men* bij Marvel Comics. Die eer is aan schrijver Warren Ellis (*The Boys*) en tekenaar Simone Bianchi (*Wolverine*). Ellis zal de continuïteit van Whedon respecteren.

■ **FINALE** San Diego was ook voor DC Comics de plek bij uitstek voor het doen van een grote aankondiging. In dit geval draait alles om de zevendelige miniserie *Final Crisis*, gemaakt door Grant Morrison (*Batman*) en J.G. Jones (*Wanted*). Iedereen zwijgt over de inhoud, maar de titel hint naar een vervolg op *Infinite Crisis* van vorig jaar.

■ **CROSSOVER** Bij Dark Horse Comics houden ze wel van kruisbestuiving tussen verschillende media. Zo verschijnt eind september *The Umbrella Academy*. Het tekenwerk van deze zesdelige miniserie is in handen van Gabriel Bá (*De:Tales*), het verhaal is geschreven door Gerard Way, zanger bij de rockband My Chemical Romance.

■ **MAGISCH** Eerder dit jaar verrasten de op dat moment volstrekt onbekende Jamie McKelvie en Kieron Gillen met hun miniserie *Phonogram*. Dit najaar keert McKelvie terug als de schrijver en tekenaar van het vierdelige *Suburban Glamour*. Voor $3.50 per nummer kunnen we meegenieten van een verhaal vol mysterie en magie.

met vier verschillende vervolgverhalen. Kunnen makers van naam, waaronder Marc Guggenheim (onlangs schrijver van *Wolverine*) en Stuart Immonen *(Ultimate Spider-Man)* de serie behoeden voor het predikaat 'overbodig'? Spider-Man speelt onvermijdelijk een hoofdrol, dus commercieel is het zeker.

Eveneens bij Marvel, maar dan in oktober, verschijnt *Howard the Duck*. Steve Gerber (momenteel bij DC schrijver van *Countdown to Mystery*), de man die deze letterlijk vreemde eend meer dan dertig jaar geleden bedacht, is niet aan deze nieuwe, vierdelige miniserie verbonden. Schrijver Ty Templeton (hij maakte de graphic novel *Bigg Time*) en tekenaar Juan Bobillo *(She-Hulk)* nemen de honneurs waar. Door het relatief eenvoudige tekenwerk zal de serie zeker opvallen. Of het ook uit de toon zal vallen, moet worden afgewacht. Losse nummers kosten $2.99.

→ NIEUWE WEGEN

Toch vallen niet alle keuzes in de comicwereld uit in het voordeel van veilige recepten. Bij de imprint Vertigo brengt DC Comics met grote regelmaat graphic novels op de markt die geen brede, maar juist een selecte en volwassen doelgroep hebben. Begin november verschijnt daar de hardcover *Cairo*, geschreven door G. Willow Wilson, een in Caïro gestationeerde journalist. Het tekenwerk wordt verzorgd door de Turkse illustrator M.K. Perker. Hun verhaal mengt het klassieke en het moderne Midden-Oosten, overgiet het met een politiek sausje en laat het sudderen in een bodem magisch realisme. Dat is typisch Vertigo, dus. De hardcover telt honderd zestig pagina's en kost $24.99.

In oktober lanceert DC/Vertigo eerst nog een andere opvallende reeks. *The Vinyl Underground* wordt aangekondigd als een kruising tussen *The Invisibles* van Grant Morrison en de televisieserie *CSI*. Televisieschrijver Si Spencer *(Eastenders, Bad Girls)* werkt samen met de uit het independent-circuit afkomstige tekenaar Simon Gane en vertelt over de avonturen van een kwartet occulte detectives dat luistert naar de naam Vinyl Underground. Dit is een goed voorbeeld van het Vertigo van de laatste twee jaar: met een combinatie van onbekend talent en makers uit andere media gaat men op zoek naar een nieuwe *Preacher* of *The Sandman*. Tot nu toe lukt het steeds net niet. Nu wel? Eind oktober, tenslotte, verschijnt bij independent uitgever Oni Press de derde bundel van Ross Campbells project *Wet Moon*. Deze duik in de moderne subculturen van het Amerikaanse universiteitsleven pikt de draad weer op met de jonge Cleo en haar vrienden in de hoofdrol. Het zijn alledaagse, persoonlijke verhalen die overigens al vorig jaar hun weg naar een Nederlandse uitgave hebben gevonden bij Xtra. Oni dreigt de laatste jaren soms zomaar te verdwijnen in de marge, maar het zijn graphic novels als *Wet Moon: Further Realms of Fright* die het bestaansrecht verzekeren. Deze derde bundel telt tweehonderd pagina's en heeft een coverprijs van $14.95. Een verademing! Eindelijk weer eens een echte, ouderwetse coverprijs die niet eindigt op die psychologische grens van negenennegentig cent.

olav.beemer@stripschrift.nl

BOVEN – Uma, een mix van actrice Angelina Jolie en de dochter van Félix Meynet.

Félix Meynet glijdt door het leven

DOOR MICHEL VAN MERRIËNBOER

Een tekenaar die ook skileraar is. Hoe is deze opmerkelijke combinatie ontstaan?

Felix Meynet: Ik volgde vanaf mijn negentiende de opleiding voor skileraar aan de gerenommeerde skischool van Chamonix. De opleiding duurde drie jaar en in de zomer werden de studenten opgeleid voor berggids. Tussendoor moest ik echter nog een jaar dienstplicht vervullen. Alpenjager leek mij wel wat, maar dat verzoek hebben ze helaas niet gehonoreerd. In 1984 vervolgde ik de opleiding, die voor mij als stadsjongen behoorlijk zwaar was. Ik hield vol en ik kon daardoor mijn diploma in ontvangst nemen. Ik genoot daarna van mijn werk als leraar. Ik was de hele dag in de buitenlucht, ontmoette allerlei leuke mensen en kreeg er ook nog goed voor betaald. In de zomer werkte ik als kok in het hotel van mijn ouders.

Hoezo stadsjongen?

kort na mijn geboorte vertrokken we naar Parijs, mijn vader had daar werk gevonden. Ik was enigst kind en tekende thuis veel. Toen ik wat ouder werd nam hij vaak de bladen *Kuifje* en *Robbedoes* voor mij mee. Ik was een echte dromer en miste de bergen van mijn geboortegrond. Iedere vakantie gingen we er heen. Op mijn tiende zijn we weer in het departement Haute-Savoie gaan wonen.

Skiën en tekenen

Op je dertigste stopte je met je baan als skileraar en koos je voor het vak van tekenaar, zonder ooit daarvoor een opleiding gevolgd te hebben. Was dat geen al te gewaagde stap?

Zo op het eerste gezicht wel. Mijn achtergrond als skileraar is wel de aanzet geweest om de kant van het tekenen op te gaan. Ik had lange tijd niet getekend. Daar was ik mee opgehouden toen je dat op school niet meer verplicht moest doen, zo rond mijn veertiende. Ik ben niet iemand die het daarna in schriftjes bleef proberen. Maar toen ik een eind in de twintig was begon het weer te kriebelen. Voor vrienden mocht ik mijn airbrush-technieken op hun snowboards uitoefenen. Dat had nog niets met strips te maken, dat waren illustraties. Met een airbrush werken is iets wat je trouwens snel onder de knie hebt.

In 1986 ontmoette ik André Juillard (*De zeven levens van de Sperwer*, *Arno*, *Wuivende Veder*) in een bibliotheek in een dorpje vlakbij Genève. Ik liet hem wat van mijn krabbels zien. Hij gaf me zijn adres. Hij vond dat ik aanleg had om tekenaar te worden. Ik heb hem daarna in Parijs opgezocht, waar hij me van veel tips voorzag. Daar ben ik hem nog steeds dankbaar voor.

Hoe ben je daarna in de stripwereld gerold?

Ik klopte aan bij uitgeverij Glénat. Ik kreeg te horen dat ik niet goed genoeg was en dat ik ongeveer vijf jaar nodig zou hebben om een goed niveau te bereiken. Een zware tegenvaller, maar een paar weken later hing de uitgever ineens aan de lijn met het aanbod om het te proberen in het tijdschrift *Circus*. Glénat had dit blad opgezet om beginnende tekenaars door middel van korte verhalen op weg te helpen. Voor mij was het een uitgelezen kans om mijn talent te ontwikkelen en een stimulans om door te gaan als striptekenaar. Ik werd voorgesteld aan Pascal Roman, die als beginnend scenarist een boterham wilde verdienen. Met Pascal heb ik twee korte strips gemaakt die in 1987 en 1988 verschenen. Een jaar later ging het blad ter ziele.

Pascal zag een nieuwe samenwerking wel zitten. Ik liet hem een paar verhaallijnen zien waarmee ik als tekenaar uit de voeten kon. Ik wilde bij voorbeeld liever berglandschappen en natuur tekenen dan stadsscènes. Deze aanzet leidde uiteindelijk tot de avonturenstrip *Dubbel M*. Pascal werkte mijn ideeën uit tot een voorstel dat we met succes aan Dargaud aanboden.

FOTO MICHEL VAN MERRIËNBOER

'Vrijheid – blijheid', zo luidt het motto van Félix Meynet (Chablais, 1961). Hij doet wat hij leuk vindt en van wat hij leuk vindt maakt hij zijn werk. Hij is niet alleen striptekenaar, maar ook ski/snowboard-leraar in de Franse Alpen, het gebied waar hij vandaan komt. Hier vindt hij de rust en de inspiratie voor zijn tekenwerk. Meynet boekte snel succes met zijn debuutstrip *Dubbel M* en maakt vandaag de dag furore met *Karaat*.

Achteraf bezien is het niet zo vreemd dat mijn loopbaan zo verlopen is, want ik heb altijd van strips gehouden. Zoals van *Asterix*, alhoewel ik net zoals iedereen het laatste album een misser vind. En verder behoren *Blueberry* en *Ravian* tot mijn favoriete stripreeksen.

Jullie hadden eigenlijk direct succes met *Dubbel M*. Werd je daardoor verrast?

Tuurlijk. Ik was een laatbloeier op stripgebied en in zekere zin nog een leerling. Maar het avontuur en de karakters spraken de lezers kennelijk aan. En we hadden het geluk dat er net een collectie was gestart onder de noemer *Genération - Dargaud*. Daar paste ik volgens de uitgever als 'beginnende generatie' goed tussen.

Bovendien genoot ik al enige plaatselijke bekendheid. In het dorp waar ik vandaan kom, waren de bewoners allemaal geïnteresseerd in mijn strip, omdat ik mij voor de decors in *Dubbel M* liet inspireren door de omgeving daar. De strip werd massaal aangeschaft! Dat stuwde de verkoopcijfers dusdanig op dat ik bij Dargaud mocht blijven. *(lacht)*.

Miste je je beroep als skileraar niet?

Jawel. Vooral bij mooi weer met een zonnetje en verse sneeuw was het moeilijk niet toe te geven aan de gedachte om het potlood neer te leggen en de ski's onder te binden. Maar ik ben een doorzetter en wilde per se slagen als striptekenaar. Vandaag de dag heb ik een mooie balans gevonden. Ik ga een paar uur per dag skiën en neem mijn pennen en schetsboek mee. Dan ski ik van terras naar terras, waar ik werk aan de scripts. Zomers, rond een uur of acht 's ochtends, geniet ik van de bergen op mijn eigen terras thuis. Dan drink ik koffie en hoor ik de koebellen rinkelen. Doorgaans ga ik pas tegen een uur of één à twee 's nachts naar bed. Ik vind het heerlijk werken op deze manier!

BOVEN – Mira, *girl power*-invloeden uit *Tomb Rider* en *The Matrix*.

RECHTS – Twee scènes in Antwerpen, centrum van de diamanthandel.

ERNAAST – Pagina uit het nog te verschijnen vijfde deel van *Karaat*. Een geheimzinnige koffer speelt hierin een belangrijke rol.

GEHEEL ONDER – Uma tijdens een speelkwartiertje in de sneeuw met Fanfoué, het ontdeugend mannetje, die een eigen strip heeft gekregen.

Als je toch nog zoveel tijd steekt in het skiën, heb je dan geen moeite met het halen van deadlines? Dat is toch het euvel van veel striptekenaars...

Ik heb altijd goed mijn tijd kunnen indelen. En laat er geen misverstand over bestaan, het tekenen slokt de meeste tijd op. En mijn gezin vraag veel aandacht, vooral als je drie dochters hebt, hahaha. Maar als het even kan, sta ik op de piste om mijn skivaardigheid op peil te houden. Daarom blijf ik verbonden aan de skischool waar ik begonnen ben en waar mijn vrienden te vinden zijn. Alleen les geven is er niet meer bij en aan snowboarden waag ik me niet meer. Te gevaarlijk. Stel je voor dat ik een pols breek, dat kan ik niet hebben als tekenaar.

Je publiceert ook werk in een regionale krant, begreep ik?

Ja, in die gagstrip speelt een karakter uit *Dubbel M* de hoofdrol, namelijk dat oude baasje Fanfoué. Zijn naam is een verbastering, een koosnaampje van Franq of Francois. Hij belandt in allerlei komische situaties in de bergen. Het is een ondeugende, oude man die er van geniet om tussen de mooie vrouwen te lopen. Op mijn website www.fanfoue.com verschijnt ook iedere week een strook. Vooral in mijn eigen streek – Savoie – is de strip populair. Er zijn diverse albums verschenen bij uitgeverij Horizon BD. Ik gebruik de karakters tevens voor reclamestrips over streekgebonden producten als kaas, bronwater of landbouwmachines.

Karaat

Ga je nog door met *Dubbel M* (waarvan in het Nederlands slechts twee delen zijn vertaald. MvM) nu je met *Karaat* succes hebt?

Pascal heeft aangegeven met de serie te willen stoppen en stapt uit de stripboekenbranche. Ik zal voor het zevende en laatste deel het scenario op me nemen. Het laatste verhaal voert de hoofdpersonages Mirabelle en Melchior naar de Mont Blanc in de Haute-Savoie. Ik heb veel plezier aan deze serie beleefd, maar betreur het niet ermee op te houden. Het is ook leuk met iets nieuws bezig te zijn. Aan de hand van *Dubbel M* valt trouwens goed te zien hoe ik mij heb ontwikkeld. Zelfs in het eerste album zie je tussen de eerste en de laatste bladzijde het verschil in tekenstijl. Ik zal echter pas met tekenen stoppen als ik weet hoe het echt moet! *(lacht)*

Je was een andere serie begonnen, *Tatjana K*, op scenario van François Corteggianni. Met deze spiona-

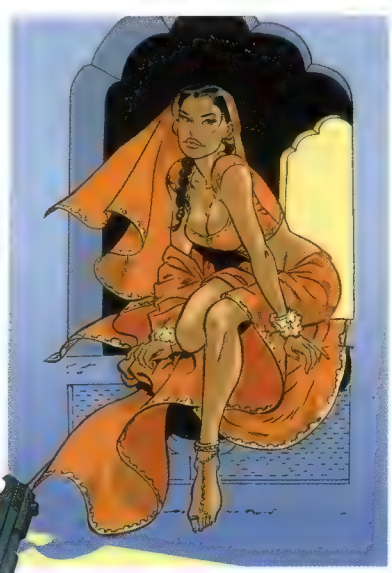

ZWIJNDRECHT, BANLIEUE D'ANVERS, QUELQUES MOIS PLUS TARD..
ILS NE VIENDRONT PLUS
BIEN SÛR QUE SI!
DES GEMMES DE CETTE QUALITÉ, C'EST QUASI IMPOSSIBLE À ÉCOULER SUR LE MARCHÉ CLANDESTIN... TROP REPÉRABLES! ILS IGNORAIENT QUE LE DIAMANTAIRE LES AVAIT FAIT GRAVER AU LASER UN MOIS AVANT LE HOLD-UP!
DES AMATEURS!
CERTES! MAIS DES AMATEURS VIOLENTS! ILS RISQUENT DE VOULOIR CONSERVER À LA FOIS L'ARGENT DE LA TRANSACTION ET LES DIAMANTS
LE SIGNAL! LES VOILÀ!
UMA!! ATTENTION!
VROO

gestrip ben je na een paar delen alweer gestopt. Waarom?
De serie gaf me geen voldoening. Ik mocht Tatjana K als personage niet. Ik slaagde er niet in haar sympathiek over te laten komen. De verhaallijnen waren ook te oppervlakkig. Dargaud was niet gelukkig toen ik zei dat ik ermee wilde kappen. Ik werd voor gek verklaard, omdat de verkoopcijfers de verwachtingen haalden. Corteggiani streek ik met mijn besluit ook tegen de haren in. Hij was op zijn zachtst gezegd *'not amused'*. Ik hield voet bij stuk. Yann was bang dat hij mij zou vermoorden, want hij is een Corsicaan. *(hard gelach)*
Eigenlijk was *Tatjana K* een opstapje naar de avonturenserie *Karaat* waar ik nu met Yann (Yannick le Pennetier. MvM.) aan werk. De karakters van deze serie zijn ook beter uitgewerkt, waardoor ik er meer plezier aan beleef om ze tot leven te brengen. In de serie komen de lezers steeds meer aan de weet over hun achtergronden. Yann weet de verhaallijnen op een logische manier met elkaar te verweven en er nieuwe aan toe te voegen. Er zit meer diepgang in *Karaat* dan in *Tatjana K.* Het was een kwestie van goede timing dat Yann op mijn pad verscheen. Wij vormen met elkaar een perfecte tandem en zo voelen we dat ook.

Hoe verloopt jullie samenwerking dan met *Karaat*?
Yann maakt allereerst een synopsis waarover we met elkaar van gedachten wisselen. Dat levert veel discussie op, maar tevens een waterdicht verhaal. Daarna werkt hij het storyboard uit. Ook dit nemen we nog een keer door. Als het uiteindelijk naar onze zin is voegt Yann de details en de dialogen toe. Per keer stuurt hij me vijf of zes bladzijden die een gebeurtenis beschreven. Meestal heeft hij nog iets achter de hand als ik er toch niet helemaal tevreden over ben. Of ik doe suggesties waarmee hij het verhaal nog iets uit-

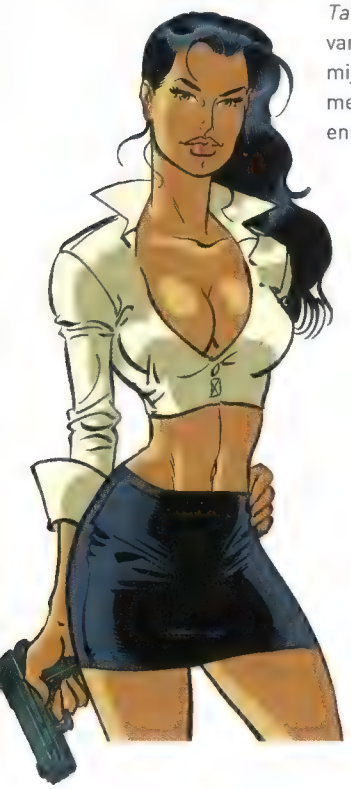

FOTO MICHEL VAN MERRIËNBOER

LINKS - Meynet en Yann.

RECHTS – Zelfportret van Félix Meynet.

GEHEEL RECHTS – Uma en Jaï reizen vanwege de diamanten heel wat af.

werkt. Yann werkt secuur. Hij leest veel en haalt zijn informatie uit boeken en van het internet. Zelf ben ik naar Antwerpen geweest om foto's te maken, zodat ik een goed beeld kan vormen van de diamanthandel. De serie zal, als het aan ons ligt, zeker uit twaalf delen bestaan en misschien wel twintig. Om maar aan te geven hoe bijzonder we deze strip vinden. Door als setting de diamantmarkt te kiezen bestaan er vele ingangen voor avonturen. Voor de verhaallijnen kunnen we over de hele wereld trekken, zonder in herhaling te vallen. Een ander belangrijk aspect is de inbreng van het tragische element. Zo laten we Mira, de zus van Uma, ombrengen. Het geeft ons de mogelijkheid lezers mee te laten leven met de karakters. In het geval van Mira speelde ook mee dat we haar niet meer voor het verhaal konden gebruiken. Door haar uit de strip te schrijven konden we een nieuw karakter opvoeren – Mira's dochter – en daarmee de reeks een nieuwe dimensie geven.

Sterke vrouwen

Waarom benaderde Yann jou eigenlijk?

(lachend) Omdat hij voorzag dat met mij veel geld te verdienen valt door de wijze waarop ik vrouwen neerzet! Yann heeft er een neus voor om avontuurlijke rollen voor mooie vrouwen te ontwikkelen. Kijk maar naar *Pin-up*, *Yoni* en *De witte tijgerin*. Commercieel gezien slaat deze aanpak ook aan!

In al je albums hebben vrouwen de overhand en gooien zij hun charmes in de strijd. Wil je niet een keer een man als hoofdfiguur?

Het neerzetten van onverzettelijke mannelijke types, zoals Blueberry of de Schorpioen (stripfiguur van Enrico Marini en Stephen Desberg. MvM), is niet mijn stiel. Neem Fanfoué... dat is niet bepaald een held, toch? Want hij heeft een wandelstok nodig en valt wel eens flauw. Ik mag die Mehdi wel uit *Karaat*: dat is een goed uitziende vent, maar ja, die is dan weer homoseksueel! *(lacht)*

Is het niet frustrerend dat mensen jou alleen leren kennen door de wijze waarop je vrouwen pikant en als een sekssymbool portretteert?

Nee. Ik zie het eerder als een compliment dat mannen dit waarderen. Ik teken graag knappe vrouwen op een sensuele manier en met veel flair. Dat is mijn handelsmerk geworden. Mijn omgeving bestempelt dit niet als vervelend en mijn vrouw en dochters hebben er ook geen moeite mee. Het is zelfs zo dat ik veel ex-librissen en miniposters maak waarop vrouwen in sm-pakjes te zien zijn. Er zijn zelfs beeldjes gemodelleerd naar mijn afbeeldingen. Een stuk of dertien en die verkopen prima.

Vrouwen worden tegenwoordig steeds krachtiger neergezet, ze zitten niet meer in het verdomhoekje. *Franka* is een goed voorbeeld van een sterke vrouw in een strip die zich overeind weet te houden en lastige situaties de baas is. Ik bewonder Henk Kuijpers. Hoewel ik het Nederlands in de verhalen niet beheers, vind ik ze van hoog niveau. Ik bezit alle albums, inclusief de luxe versies. Gelukkig worden de *Franka*-verhalen nu eindelijk in het Frans uitgebracht.

Aangezien je graag vrouwen in sm-poses neerzet... Waarom werk je niet voor erotische bladen als *Playboy* of *Penthouse*?

Website

*Op de website van Felix Meynet – **www.fanfoue.com** – is veel merchandise te koop. Meynet heeft de vrijheid om van zijn stripfiguren wat bijproducten te slijten. Al zegt hij zelf dat de site in eerste instantie bedoeld is om contact te leggen met fans. Zij kunnen hem persoonlijke vragen stellen en krijgen, wanneer ze lid worden van de fanclub, exclusieve cadeautjes en uitnodigingen voor ontmoetingen met 'hun tekenaar'.*

Daar heb ik nooit over nagedacht. Misschien benaderen ze mij wel een keer voor een opdracht. Dat lijkt me erg leuk, iets glamour-achtigs en pikants. Wie weet leggen ze contact via Yann. Die heeft met Philippe Berthet al wat bijdragen aan *Playboy* geleverd. Ik heb overigens wel *Marie-Adelaïde* bedacht voor het stripmotorblad *Wanted Komiks*. Het gaat om een aantal korte verhalen over een stoere bikervrouw.

Lachen

Jouw series hebben met elkaar gemeen dat het luchtige en niet al te serieuze thrillers zijn. Is humor voor jou een noodzakelijke voorwaarde?

Ja, ik kan me geen verhaal voorstellen zonder humor. Het is een deel van mijn karakter en zo sta ik ook in het leven. Dit geldt dus voor al mijn strips en niet alleen de thrillers. Als ik een cowboystrip zou maken, zouden daar ook veel komische elementen inzitten. Ik moet er gewoon bij kunnen lachen. Ik oefen mijn vak serieus uit, maar een verhaal zonder humor is voor mij hetzelfde als bergen zonder sneeuw.

Wat brengt de toekomst?

Eerst rond ik twee albums van *Karaat* af. Die serie loopt goed. In de delen vijf en zes raakt Uma verzeild in Noord-Canada, dus kan ik me heerlijk uitleven in natuurtekeningen. Verder loop ik met het idee rond van een strip over een vrouwelijke piraat aan het hoofd van een schip in het begin van de 18e eeuw.

Met Yann heb ik nog een paar ideeën voor een one-shot of tweeluik. Concreet is het bijna afgeronde scenario om een western te maken in de lijn van *De Blauwbloezen*. Dit verhaal beslaat twee albums en speelt zich af in 1866 in Wyoming. Het wordt een realistische geschiedenis over het Amerikaanse leger dat vele forten bouwden op het grondgebied van de indianen. Ik laat de slag bij Little Big Horn zien en ik kan er alle elementen in kwijt waar ik dol op ben: wind, bossen, sneeuw en bergen. Ik heb twee weken rondgereisd in dat gebied en ik zag het hele verhaal al voor me! Wie weet speelt een man de hoofdrol!

Tegelijkertijd ben ik zelf bezig aan een scenario over de slag bij Waterloo. Ik heb al wat opzetjes klaar. Daarin zullen heel veel mannen voorkomen!! Nou vooruit, een paar vrouwen misschien dan... hahahaha!

michel.van.merrienboer@stripschrift.nl

[BITS & PIECES → DONALD]

Kent u de advertentiebijlage 'Donald Duck kookboek – De lekkerste vleesrecepten uit Ducktad' bij *Donald Duck* 26 van 2007?

Dit is niet zomaar een vraag van mij aan de lezer. Dit is ook geen vraag om te controleren of iedereen wel zijn Donald Duckie leest. Het is ook geen triviantvraag voor in de huiskamer. Nee. Dit is een heuse kamervraag! Het is een Tweede-Kamervraag! Door de *real life* parlementariër Ouwehand gesteld aan twee echte ministers. Die van Onderwijs en van Landbouw.

'Waar gaat dit over?', vroeg ik mij af. Heeft Ouwehands Dierenpark soms te weinig eenden? Snel verder gelezen.

Het antwoord van de minister van Onderwijs is kort, krachtig en hartverwarmend: JA. Eindelijk een minister van Onderwijs die strips leest. En nog wel *Donald Duck* ook. Zelfs de vleesrecepten in de bijlage neemt hij door. Dit is voer voor stripliefhebbers! Om te smullen.

Maar Ouwehand is nog niet klaar. Vraag 2: 'Acht u het verantwoord dat kinderen middels een reclame-uiting die niet te onderscheiden is van tijdschrift *Donald Duck* ongemerkt rechtstreeks beïnvloed worden door een adverteerder?'

Ja, die minister zal daar op in gaan. Hij is niet gek. Die zit net lekker zijn Donald Duckie uit vraag 1 te lezen. Zure haring Ouwehand wordt bekwaam met een kluit het riet ingestuurd. 'Ga maar eerst anders klagen', zegt de minister eigenlijk.

Alle volgende vragen richten zich op de kennelijk ongewenste combinatie van kinderen, hun blaadje *Duck* en het eten van milieubelastend vlees. De bijlage blijkt namelijk onderdeel van de promotiecampagne 'Lekker fit met vlees' van een of ander productschap. En daar is kamerdame Ouwehand tegen. Zoals haar Partij van de Dieren ook tegen het vangen van muizen in het gebouw van de Tweede Kamer zal zijn.

Dus als Kwik, Kwek en Kwak lekker staan te barbecuën mag dat van Ouwehand niet in een gesponsorde bijlage. Maar hoe moet dat dan als de neefjes in een gewoon stripverhaal toch een knakworstje braden. Of als Willy Wortel een proefkonijn voor de oren schiet met een ultraslimme katapult. Je kan erop wachten maar nog even en mevrouw Ouwehand produceert een heel lijstje met aanbevelingen voor stripplaatjes. Die arme kinderziel mag niet gewetst worden. Censuur noemen wij dat dan. En als Dom Donald of Bugchert eens de veren afgefikt zien door een explosie, dan zal ouwezeur ook wel opstaan om dat weer aan de kaak te stellen.

Er ontstaat toch een echt dilemma als een stripkrokodil zomaar opduikt en een halve poot afbijt van een van de neefjes. Geheid dat Donald dat boest de kop inhakt. Gillend en krijsend wordt de kroko het verhaal uitgejaagd! Nou Ouwehand, wat moeten we dan? Verhaaltje maar niet publiceren? Zwarte balkjes er overheen? De kinderziel zou er zomaar wreedheden tegen dieren in kunnen zien. Nee dat kind kan maar beter naar het *Jeugdjournaal* kijken. Daar vallen terminale zieke dooien, maar zie je gelukkig geen dierenleed. Stel je voor.

Ik pak er nog eens een stripexemplaar van aan alles Boes bij. Mij bekruipt opeens de onbedwingbare lust het album opnieuw uit te brengen. Raymakers tekent dat stripwerk in de leukste situaties. De met zwarte gestreepte kont van een zebra als schietschijf voor zijn pijl en boog. Een kip die zijn eigen eieren opstapelt en vervolgens een stapeltje kuikens in zijn nest heeft. Plus de mierenneter die een geweldige boer laat als de hele berg mieren in een keer te verwerken. Een heuse massamoord in drie stripplaatjes.

Je voelt de spanning stijgen daar in Den Haag. Als het aan die Ouwehand ligt gaan straks al die strips met dieren op de brandstapel.

De grootste teleurstelling voor deze mevrouw zal wel het volgende zijn. De *Duck* is helemaal geen kinderblad. Niet *Playboy*, *Panorama* of *Aktueel Sportief* blijkt het meest gelezen mannenblad. Nee, dat is *Donald Duck*! Ruim een derde van alle abonnees is achttien jaar of ouder. En ze hebben op hun 42e zelfs een clubpas waar ze ijsjes op halen. Maar reclame die iets te maken heeft met politiek komt er niet in, zegt de uitgever. Is dat balen voor Ouwehand. Kan ze niet eens een eigen advertorial kwijt in het blad. Laat staan in de bijlage.

ben.bits@stripschrift.nl

The System of Comics

DOOR RUDI DE VRIES

De tweejaarlijkse stripconferentie van de International Bande Dessinée Society vond dit jaar plaats in Londen.
Op deze bijeenkomst van onderzoekers uit tal van Europese landen en uit Amerika, die zich specialiseren in Franstalige strips, presenteerde Thierry Groensteen zijn onlangs verschenen boek *The System of Comics*.

ONDER - Pagina 26 van *De Java-mens 1: De rebel* door Pierre Yves Gabrion, uitgeverij Farao, 1990. Een zeldzame combinatie van twee werkwijzen. Ten eerste worden de plaatjes gescheiden door zwart en is de pagina in z'n geheel geplaatst in een zwart kader met dezelfde breedte. Ten tweede zijn de pagina's ook nog eens omgeven door een soort geel/bruine rand die normaliter wit is.

Groensteen was niet voor niets uitgenodigd. Hij wordt beschouwd als één van de Europese autoriteiten op het gebied van strips en *The System of Comics* is een sleutelwerk in zijn oeuvre. Het is een vertaling van het oorspronkelijk al in 1999 verschenen *Système de la Bande Dessinée*. De Franse versie is destijds al voor Nederland en Vlaanderen gerecenseerd door Pascal Lefèvre, in *Stripjaarboek 1999-2000*. Deze Engelstalige versie is belangrijk voor de ontwikkeling van de stripstudie, en daarom verdient het boek opnieuw aandacht.
De meeste publicaties van Groensteen zijn uitsluitend in het Frans verschenen. Omdat Franstalige publicaties een veel kleiner bereik hebben dan Engelstalige, beperkt dat de internationale verspreiding van Groensteens inzichten. Auteurs van Amerikaanse stripstudies maken daarom bijna geen gebruik van de indrukwekkende kennis die op dit gebied door Groensteen en andere Franstalige onderzoekers is vergaard. Door het verschijnen van dit boek kan de striptheorie-ontwikkeling internationaal (ook in Nederland) een stap voorwaarts maken.

Meer dan kamergeleerde

Thierry Groensteen is niet alleen een theoreticus, en bepaald geen voorbeeld van een kamergeleerde. In de jaren 1980 was hij hoofdredacteur van *Cahiers de la Bande Dessinée,* in de jaren 1990 directeur van het Franse stripmuseum in Angoulême, en sinds 1996 hoofdredacteur van *9e Art*. Ook was hij organisator van grote striptentoonstellingen, en samensteller van bijbehorende catalogi.
Sinds 2002 heeft hij zijn eigen uitgeverij, *L'An 2*, waar vernieuwende stripboeken verschijnen (waaronder Groensteens eigen Franse vertalingen van boeken van Peter van Straaten en Gerrie Hondius). Bovenal echter is hij auteur van tal van boeken en artikelen over strips. Waar andere stripexperts zich veelal beperken tot één invalshoek, blijkt Groensteen in staat zowel degelijke historische als esthetische analyses te kunnen schrijven, en daarbij de confrontatie met andere auteurs niet uit de weg te gaan.
Veel van zijn publicaties zijn bedoeld voor een breed publiek, maar hij schrijft ook academische artikelen en boeken.
The System of Comics behoort tot die laatste categorie. Het boek komt voort uit Groensteens eerder in de jaren 1990 geschreven proefschrift. Andere onderwerpen uit het proefschrift heeft hij gebruikt als onderdeel van later verschenen boeken, zoals *Astérix, Barbarella et Cie* (2000), over de geschiedenis van de Franstalige strip, en het pas vorig jaar verschenen *Un Objet Culturel Non-identifié* (2006), over de status van de strip als cultuuruiting. Ook daarover vertelde Groensteen het één en ander tijdens zijn presentatie op de stripconferentie.

Redelijk abstract

The System of Comics is vooral interessant voor stripliefhebbers die meer willen weten over de ingrediënten die strips maken tot wat ze zijn, en die daarbij niet terugdeinzen voor een redelijke mate van abstractie. Het boek is ook goed bruikbaar bij universitair onderzoek naar strips en het onderwijs erover.

Een uitgebreid voorwoord van vertalers Bart Beaty en Nick Nguyen maakt het Engelstalige publiek duidelijk wie Thierry Groensteen is en hoe zijn werk valt te plaatsen in de Franse traditie van semiotisch onderzoek, waar het functioneren van tekens en tekensystemen centraal staat. Een nuttige tekst, want de auteur zelf veronderstelt de nodige voorkennis, waarbij hij regelmatig verwijst naar eerder semiotisch onderzoek, zowel op het gebied van taal- en literatuur- als filmwetenschappen.

Ook leggen de vertalers de begrippen uit die centraal staan in Groensteens tekst. Na dit voorwoord volgt de eigenlijke tekst, die bestaat uit een introductie, drie hoofdstukken, en conclusies.

In de introductie plaatst Groensteen zichzelf in de traditie van de semiotiek, maar laat hij ook zien dat gangbare analysemethoden uit die hoek voor strips niet voldoen. Striptekeningen zouden dan van elkaar geïsoleerd worden, en vervolgens onder de loep genomen. Volgens de schrijver levert dat niets zinnigs op: om grip te krijgen op de essentie van de strips is het juist nodig om de aard van de verbanden te ontdekken tussen tekeningen, en de bijdrage aan de samenhang (het systeem) in kaart te brengen van de elementen waaruit strips bestaan.

Vervolgens gaat Thierry Groensteen in op de altijd weer heikele kwestie van de stripdefinitie. In plaats van een meteen afgebakende definitie kiest hij voor een kritische bespreking van bestaande stripopvattingen, waartegenover hij dan zijn eigen stelling betrekt.

Beeld boven tekst

Eén van die opvattingen betreft de vermeende wisselwerking tussen tekst en beeld als essentie van de strip. Volgens Groensteen staat het visuele in strips centraal, de tekst is daaraan ondergeschikt. Strips bestaan weliswaar uit een opeenvolging van afbeeldingen die samen iets vertellen, maar dat gebeurt niet noodzakelijkerwijs door middel van tekst. Dit blijkt alleen al uit de grote aantallen strips zonder tekst.

Strips worden volgens Groensteen gekarakteriseerd door een creatieve spanning tussen figuratie en narrativiteit, ofwel tussen het beeldende en het verhalende, niet zozeer tussen afbeelding en tekst. Als fundamenteel ordeningsprincipe geldt wat hij aanduidt als 'iconische solidariteit': elke strip telt meerdere afbeeldingen, en het stelsel van relaties tussen onderling samenhangende afbeeldingen geeft strips hun bestaansgrond. Dit principe ligt ten grondslag aan het hele boek.

Na zijn basisopvattingen over strips te hebben uiteengezet gaat de auteur verder met een introductie van de door hemzelf in het leven geroepen (en aan het Grieks ontleende) concepten die worden besproken in de rest van het boek (schrik niet van het vakjargon): 'arthrologie' en het 'spatiaal-topisch systeem'.

Het eerste begrip heeft betrekking op de aard van de relaties tussen de tekeningen: deze kan lineair zijn (twee plaatjes die in opeenvolging een deel van het verhaal vertellen), dan is er sprake van beperkte arthrologie, maar er kan ook een relatie worden gelegd met afbeeldingen verderop in de tekst, dan is er sprake van algemene arthrologie.

BOVEN - Pagina 14 van *Blueberry 22: Het einde van de lange rit* door Jean Giraud, uitgeverij Novedi, 1986. Spelen met balloons: twee baloons breken door het buitenste kader heen, tien staan in twee plaatjes tegelijk en eentje zelfs in drie plaatjes.

Het spatiaal-topisch systeem heeft betrekking op het ordenen van de tekeningen, in eerste instantie op een pagina, maar ook op twee aangrenzende pagina's in een tijdschrift of album, en op alle elementen die van dit ordeningssysteem deel uitmaken: balloons, kaders, marges, tekstblokjes met commentaar, de goot tussen de tekeningen, kleinere tekeningen die in grotere tekeningen worden geplaatst, enzovoorts. Deze ordening, aan de hand waarvan de striptekenaar zijn strip als het ware componeert, gebeurt bewust of juist min of meer intuïtief, door middel van *breakdown* ofwel *découpage*, en lay-out.

Groensteen werkt deze ideeën uit in de drie hoofdstukken die het centrale deel van het, vrij compacte, boek vormen. Het meest gedetailleerd gaat hij te werk in het hoofdstuk over de elementen die deel uitmaken van het spatiaal-topisch systeem. De hoofdstukken over arthrologie zijn beduidend korter, en dan met name het derde hoofdstuk, over algemene arthrologie.

Veel verborgen elementen

Hoewel ik een ervaren striplezer ben, sta ik verbaasd van het grote aantal elementen dat ogenschijnlijk verborgen zit in een strippagina. Groensteen laat zien dat er een enorm potentieel aan mogelijkheden is voor een getalenteerde tekenaar om een stripalbum gestalte te geven.

Wat overigens niet wil zeggen dat dit in elke strip ook gebeurt: lang niet altijd weet de tekenaar zijn gereedschap op een effectieve manier in te zetten.

In het boek worden van een beperkt aantal strips complete

BOVEN - Pagina 44 van *Reis naar Italië 1* door Cosey, uitgeverij Dupuis, 1988. Een compositie waarbij in één grote plaat wordt gespeeld met de begrippen tijd en beweging.

albumpagina's gereproduceerd om Groensteens ideeën te verduidelijken. Het gaat om werk van onder meer Yslaire, Alberto Breccia, Hergé, Paul Cuvelier, José Muñoz, Cosey, Jean Giraud en Edmond Baudoin. Dit werkt heel goed: de abstracte tekst komt dan tot leven en biedt daadwerkelijk inzicht in de bijdrage van de afzonderlijke elementen aan het grotere geheel van het stripverhaal. Daarom is het jammer dat er niet meer voorbeelden zijn opgenomen, zoals bij de besprekingen van de Franse uitgave ook al werd opgemerkt.

De theorie is vooral opgebouwd rond stripverhalen zoals die in tijdschriften en/of albums zijn verschenen, wat uit de namen van de tekenaars hierboven al blijkt. Het zou interessant zijn geweest om de krantenstrip er nadrukkelijker bij te betrekken: in hoeverre zou dan naar voren komen dat daar minder of andere ordeningsprincipes gelden? In dat laatste geval zou de theorie moeten worden aangepast, want Groensteen wil iets zeggen over àlle strips.

Door de grote lengteverschillen tussen de hoofdstukken is het boek niet helemaal evenwichtig opgebouwd. Het lijkt alsof Groensteen veel van zijn kruit in het eerste hoofdstuk heeft verschoten, terwijl ook over de arthrologie in de strip veel te zeggen valt.

Hiaat vullen

Hoewel er in Europa meer theoretische, analytische boeken over strips zijn verschenen, is er in de Engelstalige literatuur slechts één auteur die door iedereen wordt aangehaald (tot ergernis van de francofone stripvorsers): Scott McCloud. Diens boeken, met name *Understanding Comics* (1993), worden bij gebrek aan beter gebruikt aan Amerikaanse universiteiten bij opleidingen als Cultural Studies, waar over strips wordt gedoceerd.

Hoewel McCloud zeker aan het inzicht heeft bijgedragen dat strips net als andere media serieus kunnen worden bestudeerd, schrijft hij geen academische boeken, en heeft hij ook niet die pretentie.

Het boek van Groensteen heeft dat nadrukkelijk wel, en kan op universiteiten goed het hiaat vullen. *The System of Comics* is geen perfect boek, maar door de introductie van het basisprincipe van iconische solidariteit, de daarmee verband houdende concepten, en de systematische uitwerking daarvan, is het wel een belangwekkende, bruikbare studie op het gebied van stripanalyse.

Groensteen haalt McCloud slechts één keer aan, in een voetnoot bij de tekst over *closure*. Voor McCloud is dit een kernbegrip: de lezer vult in wat de tekenaar weglaat tussen twee opeenvolgende tekeningen, en de tekenaar anticipeert daarop bij zijn *découpage*.

Groensteen heeft hier andere opvattingen over, vraagt zich zelfs af of de lezer wel echt iets invult, en ziet *closure* als ondergeschikt aan andere systeemelementen.

RECHTS - Pagina 17 van *Samber 1: Minder is meer...*, uitgeverij Glénat, 1986. Het lijkt alsof er niets wezenlijks gebeurt. Maar let op de gelijkvormige componenten binnen de plaatjes: het raam, de maan (3x), de cirkel op de tombe en uiteindelijk weer het raam. In een Z-beweging worden de ogen van de lezer over de pagina gestuurd.

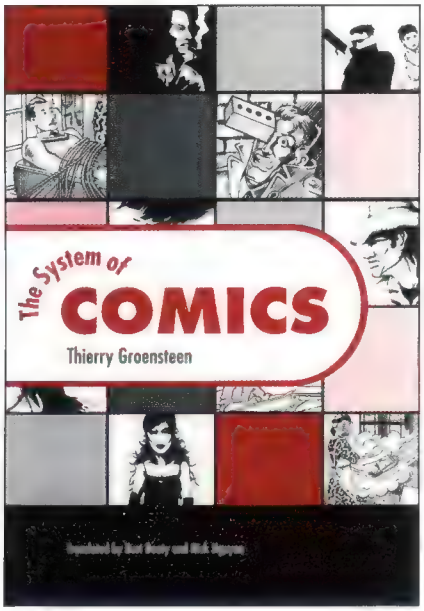

The System of Comics

Groensteen
University Press
of Mississippi 2007
ISBN 978-1-57806
-925-5
Prijs $40
188 pagina's
zwart/wit (hk)

Verder laat Groensteen, in tegenstelling tot McCloud, via zijn teksten en zijn notenapparaat zien dat de stripanalyse niet in een isolement verkeert, maar wel degelijk aanknopingspunten heeft met theorieën uit andere disciplines als de film en de literatuur. Hij verwijst naar eerder verschenen stripstudies en is er dan weer kritisch, dan weer lovend over. Van die voorgangers zijn in Nederland vooral Jan Baetens en Pascal Lefèvre bekend. Hun zowel in het Nederlands als in het Frans verschenen *Strips anders lezen* (Sherpa 1993) is zo ongeveer het enige boek in het Nederlands dat vanuit een vergelijkbaar perspectief naar strips kijkt. Ook Benoît Peeters is voor Groensteen een inspiratiebron, waar hij zich desalniettemin even vaak hartstochtelijk tegen afzet. Peeters is hier vooral bekend als biograaf van Hergé en als scenarist van de *Duistere steden*-reeks, maar heeft ook stripanalytische boeken op zijn naam (die echter niet uit het Frans zijn vertaald).

Voor verdere ontwikkeling van academisch striponderzoek werkt het boek van Groensteen waarschijnlijk beter dan dat van McCloud. De Amerikaan heeft in zijn boeken de neiging om de strip te verdedigen en te verheerlijken, en zo'n defensieve houding is niet nodig en werkt averechts. Groensteen is afstandelijker, alhoewel hij best lovend kan zijn over een tekenaar.

Het is nog even afwachten of *The System of Comics* (met name in Amerika) aanslaat. Het zou mooi zijn als er vervolgstudies kwamen, waarin zijn ideeën verder worden uitgewerkt. Groensteens perspectief is natuurlijk maar één, zeer specifieke onderzoeksrichting. Zowel op het gebied van lezersonderzoek, historisch, sociologisch en economisch striponderzoek blijft er nog veel te doen. Hoewel dat andere gebieden zijn dan de semiotiek, kan de systematiek van Groensteen daarbij als voorbeeld dienen. Nu de universiteiten nog...

rudi.de.vries@stripschrift.nl

Meer info over Thierry Groensteen:
www.mediadesk.com.fr/groensteen, (zijn eigen site)
www.editionsdelanz.com (zijn uitgeverij)

ADVERTENTIE

ADVERTENTIE

Voor strips, boeken, originele tekeningen, autofolders, strip-verzamelobjecten en veel meer kijk je op www.profbarabas.nl
-MAU-
Prof Barabas
Met spoed gezocht: mooie stripverzameling. Barabas biedt u een eerlijke en goede prijs!! Mail ons op info@profbarabas.nl of bel 06-16110888

FOTO KEN BROEDERS

De hang naar het verleden van Ken Broeders

DOOR GEERT DE WEYER

Zijn fantasy-epos *Voorbij de steen* is ten einde. Een venijnig dispuut met Arboris lag daaraan ten grondslag. Maar Antwerpenaar Ken Broeders zit niet stil. Kortgeleden verscheen zijn stripbewerking van *Cyrano de Bergerac*. Zijn voorliefde voor geschiedenis zal ook in de nabije toekomst leiden tot nieuwe titels. Een gesprek met een bescheiden auteur.

Van Ken Broeders (36) werd in Vlaanderen lange tijd gedacht dat hij een Fransman was. Zijn stijl was internationaal getint, er kleefde geen spatje Vlaamse klei aan zijn werk. In werkelijkheid is hij Antwerpenaar. Broeders, die bekend staat als een verlegen en bescheiden auteur, viel op toen hij midden jaren 1990 voor de Nederlandse uitgeverij Arboris Tyndall *schreef en tekende. In 2001 publiceerde hij bij diezelfde uitgever de mooie fantasy-cyclus* Voorbij de steen, *waarin dwergen en trollen centraal stonden. Vorig jaar verscheen het vierde en voorlopig laatste deel. De onverzorgde uitgave zelf was een schoolvoorbeeld van het geschil tussen uitgever en auteur: Broeders' naam ontbrak op het omslag, het voorplat was slecht geplaatst, de lettering was een ramp en een eindredactie bleek niet te bestaan. 'We hebben nogal bruusk afscheid genomen van elkaar, ja', reageert Broeders. 'Hoe en waarom die breuk precies is ontstaan laat ik liever in het midden, maar de belabberde manier waarop deel vier van* Voorbij de steen *werd uitgebracht is – naar mijn gevoel – wel een reden.' Gelukkig voor Broeders stond uitgeverij Standaard hem op te wachten met hun* Classix*-reeks, waarin ze bekend en onbekend talent de kans geeft klassieke romans te verstrippen. Eerder verschenen al* Ben Hur *en* Don Quichot. *Broeders koos voor* Cyrano de Bergerac *van Edmond Rostand.*

BOVEN – **Dit is een afbeelding van de vader van Demer (hoofdfiguur uit *Voorbij de steen*) en nog niet eerder te zien geweest. Het was eigenlijk de bedoeling deze figuur op te voeren in deel 5. Broeders: 'Ik hoop, misschien tegen beter weten in, dat dat deel er toch nog komt'.**

Rijmvorm

Waarom precies dat verhaal?

Ken Broeders: Niet alleen was ik al sinds mijn kindertijd een fan van *Cyrano de Bergerac*, maar het volledige verhaal bleek tot mijn verbazing toch niet zo algemeen bekend te zijn. Dat is op zich geen handicap omdat daardoor de lezer misschien minder vooringenomen is. Een heleboel van die literaire klassiekers zijn immers al talloze keren verfilmd. Daardoor krijg je soms, meestal ten onrechte, het idee dat je het verhaal ondertussen wel kent. Het leek me dat ik met *Cyrano de Bergerac* de lezer in ieder geval nog kon verrassen. Als je slechts 46 pagina's hebt om je verhaal te vertellen moet je natuurlijk bepaalde keuzes maken. De grote romance tussen Cyrano, Roxane en Christian is de voornaamste verhaallijn en die moest er in zitten. Ik heb het echter altijd jammer gevonden dat ik de vrijheidsdrang van Cyrano en zijn afkeer van hypocrisie en het sluiten van compromissen niet méér aan bod heb kunnen laten komen; het is wel wat mij in de eerste plaats aantrok in de figuur van Cyrano: de moed vinden om je idealen te blijven volgen, zelfs nadat je al aantal keer onderuit bent gegaan. Ik ben ook niet te voorzichtig omgesprongen met het stuk. *Cyrano de Bergerac* is eigenlijk geen boek, maar een toneelstuk, en ik heb de vrijheid genomen één en ander door elkaar te gooien. Ik had ook al in een vroeg stadium besloten dat Cyrano in rijmvorm moest praten zonder dat het te veel zou opvallen. Naderhand bleek dat allesbehalve gemakkelijk te zijn. Misschien dat sommige lezers daardoor zullen afhaken. Maar naar mijn gevoel is het gelukt.

Is dit het enige boek dat je zult maken voor de *Classix*-reeks?

Ik zou graag nog een bijdrage aan de *Classix*-reeks leveren, maar daar beslist uiteindelijk de uitgeverij over en ik moet dan eerst eens goed nadenken welke klassieker mij zou begeesteren. Het zou in ieder geval ook een boek moeten zijn waarvan het verhaal minder bekend is. Ik heb wel iets in gedachten en zal het misschien wel eens voorstellen. Ik weet het nog niet goed.

Hoe is uitgeverij Standaard bij jou terecht gekomen?

Dat is eigenlijk via een omweg verlopen. Zij hadden gehoord van Daniël Cool (eigenaar van stripwinkel De Striep in Brugge. Red.) dat ik erg graag *De drie musketiers* wil verstrippen en dus hebben ze contact met me opgenomen. Ik

BOVEN - Tekening voorbestemd om te verschijnen in *Voorbij de steen 5*. Hier heeft Demer eindelijk zijn volk terug gevonden en neemt hij deel aan de jacht op een soort aeros.

wist dat de *Classix*-reeks bestond uit telkens een afgerond verhaal en ik zou het me nooit vergeven hebben om de avonturen van d'Artagnan, Athos, Aramis en Porthos in één boek te wringen. Het zijn stuk voor stuk erg interessante personages en het zou heel leuk zijn om ze een keer uit te diepen in plaats van hen alleen maar 'Eén voor allen, allen voor één!' te laten roepen. Gelukkig had Standaard een lange lijst met mogelijke verstrippingen en tot mijn grote geluk en vreugde stond *Cyrano de Bergerac* daartussen. Maar ik had wel enig scepsis, moet ik toegeven. Ik was niet zeker of mijn manier van werken of mijn manier om strips te maken wel gelijke tred hield met de filosofie van de uitgeverij. Het zijn natuurlijk wel commerciële zwijntjes... *(grijnst)* Maar mijn vrees bleek ongegrond. De samenwerking verliep erg vlot en ik heb nooit enige reden tot klagen gehad. Wat zij van de samenwerking vonden weet ik natuurlijk niet.

Fascinatie voor historie

Je tekende al strips in verschillende genres. Waar gaat je voorkeur naar uit?

Ik ben altijd enorm geïntrigeerd door lugubere verhalen, monsters en legenden. Ik ben ook erg veel bezig met geschiedenis en probeer zoveel mogelijk te weten te komen over de Romeinen, de Middeleeuwen, de 17e eeuw, Napoleon, de Amerikaanse Burgeroorlog en de Eerste en Tweede Wereldoorlog. Op de één of andere manier kan ik dat allemaal kwijt in fantasy. Maar ik zou ook wel graag een historische strip maken. Ik ben echt gefascineerd door geschiedenis en ik hou ervan om te zoeken naar voorbeelden voor bepaalde tekeningen of illustraties. Ik wil dan echt weten hoe of waarom een ridder zulke lange sporen heeft of waarom de legionairs van Julius Caesar hun zwaard aan de rechterkant dragen in plaats van aan hun linkerkant – wat op het eerste zicht logischer zou zijn, niet? Waar ik juist helemaal niet in thuis ben is de moderne wereld: auto's, fietsen, vliegtuigen... vreselijke dingen om te tekenen.

***Voorbij de steen* was een topreeks, maar vreemd genoeg reageerde uitgeverij Arboris niet toen ik probeerde een interview te regelen. Proefdrukken of latere albums werden niet doorgestuurd. Dat is toch vreemd voor een jonge onbekende auteur die toch nog promotie moet krijgen?!**

Dat is inderdaad erg vreemd. Ik snap totaal niet waarom Arboris zo te werk gaat. Vooral omdat *Voorbij de steen* toch veel bijval heeft gekregen. Met een heel klein beetje meer steun zou de reeks een veel groter publiek bereiken, daar ben ik zeker van.

Hoe is die breuk precies tot stand gekomen? Ik hoorde dat het niet erg koosjer verliep?

Nee, inderdaad. Ik wil eerst wel zeggen dat ik altijd met erg veel plezier voor Arboris heb gewerkt en dat ik ze erg dankbaar ben voor de kans die ze me indertijd gegeven hebben. We hadden een erg goede relatie en juist daarom is de breuk voor beide partijen nogal pijnlijk geweest. De afgelopen jaren zijn erg moeilijk geweest voor kleinere uitgeverijen en iedereen beseft ondertussen ook wel dat er misschien teveel uitgegeven wordt en de markt dus verzadigd is. Wat de precieze reden is van de breuk blijft tussen Arboris en mezelf. Maar ze maakten het me wel erg moeilijk om verder te werken aan *Voorbij de steen*. Toen ik mijn ongenoegen uitte, ging het ineens heel erg snel bergafwaarts, met als belangrijkste gevolg dat de toekomst voor *Voorbij de steen* momenteel erg duister is. Zij zetten uiteindelijk de samenwerking stop. Ik probeer het nu achter me te laten en mijn energie in de toekomst te steken. Het is voor een Vlaamse of Nederlandse stripauteur zo goed als onmogelijk om een niet-Franse uitgever te vinden. Arboris, Talent en Daedalus concentreren

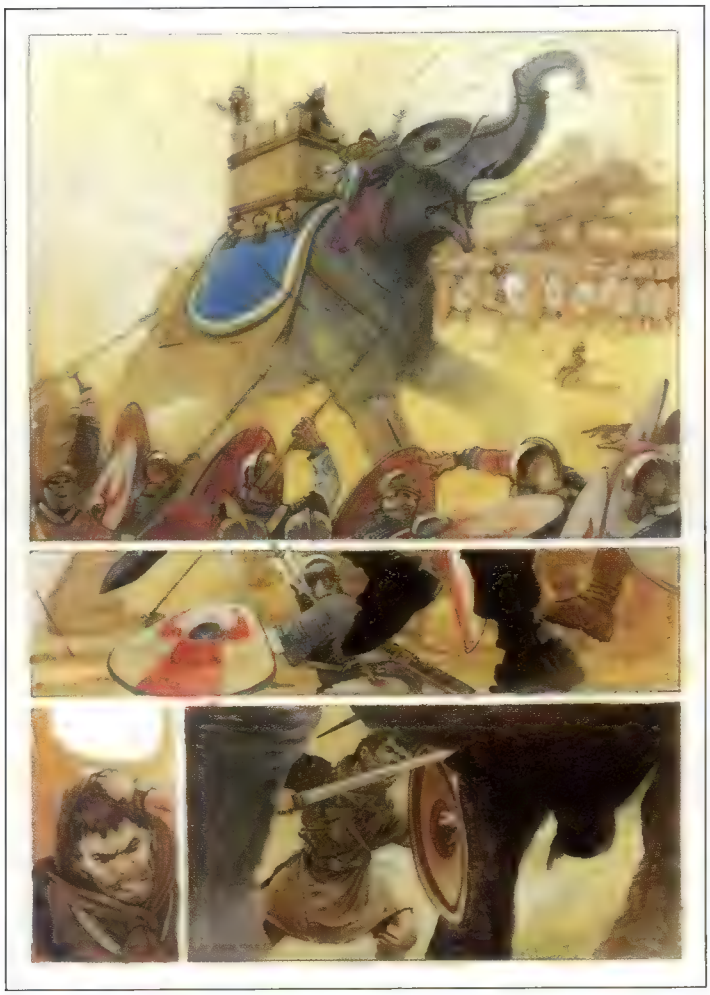

BOVEN - **Dit is een pagina van een nieuw project waaraan Ken Broeders werkt. Het is nog niet af maar 'ik geloof er erg in en heb er al veel tijd in gestoken, binnenkort ga ik er uitgevers mee lastig vallen', aldus Broeders.**

RECHTSBOVEN - **Een ander nieuw project waaraan Broeders ook bezig is. Ook hiervoor moet nog een uitgever worden gevonden en geldt dat het nog niet helemaal is afgerond.**

zich vooral op vertalingen. Economisch is dat natuurlijk verstandig, maar veel Vlaamse en Nederlandse tekenaars en scenaristen zijn daar natuurlijk het slachtoffer van. *Voorbij de steen* is een reeks met toekomst en werd duidelijk met elk deel populairder. Dat de reeks op zo'n manier ten onder zou moeten gaan is betreurenswaardig.

RECHTS - **Ontwerpschetsen voor de Ghruuls, een duister ras, verwant aan de trollen uit de serie *Voorbij de steen*. Het zijn monsters maar Broeders vond dat ze wel allemaal licht moesten verschillen en een duidelijk individueel karakter moesten hebben.**

Arboris zou je zelfs duidelijk gemaakt hebben dat je niets aan de buitenwereld mocht vertellen.
Daar waren ze heel duidelijk in, ja. Misschien is het daarom eigenlijk beter dat je deze vragen eens aan Arboris stelt. Het is totaal mijn bedoeling niet om hen aan te vallen of na te trappen. Zij zullen ongetwijfeld wel hun versie hebben van wat er gebeurd is en dat wil ik dan ook wel eens lezen.

Nu ik het origineel zie dat gebruikt werd voor het omslag van *Voorbij de steen 4*, besef ik pas hoe pijnlijk het voor je moet zijn.
Tja, ik heb altijd erg veel tijd gestoken in mijn pagina's en omslagen. Ik ben niet erg snel tevreden en volgens sommigen zelfs wat te perfectionistisch. Maar het contrast tussen deel vier en de andere delen van *Voorbij de steen* is natuurlijk wel erg groot.

Kan je met *Voorbij de steen* uitwijken naar andere uitgevers of zit je met een wurgcontract vast aan Arboris?
Arboris heeft me altijd verzekerd dat ze een eventuele nieuwe uitgever voor *Voorbij de steen* alle medewerking zullen verlenen.

Nieuwe projecten

Ben je iemand die het liefst eigen scenario's schrijft?
Wanneer ik bezig ben met een stripverhaal moet ik al die beelden samenvoegen tot een verhaal totdat ik het als een film voor me zie. Dat gaat erg soms erg ver want in mijn verbeelding hoor ik er nog geluiden bij ook. Dus wanneer ik aan een pagina begin weet ik meestal al weken, zoniet maanden, wat er te zien zal zijn. Maar het tekenen zelf gebeurt erg spontaan en dan komen er soms bijzonder onverwachte dingen op papier waardoor het verhaal daardoor weer veranderingen ondergaat. Soms heb ik echt het gevoel dat het een eigen leven begint te leiden en dan 'volg' ik gewoon. Dat zijn

eigenlijk fantastische momenten en ik hoop altijd dat de lezer dat onbewust meepikt. Ondanks het feit dat je dan de hele tijd aan een tekentafel zit, ben je toch een beetje op reis en kom je dus verrassende dingen tegen. Ik weet natuurlijk niet of zoiets mogelijk is als je met een scenarist werkt.

Wat zijn je volgende projecten?

Ik heb zojuist de laatste illustraties afgewerkt voor een jeugdboek over een middeleeuws meisje en werk momenteel aan een project rond het laat-Romeinse tijdperk. Daar is weer een hele hoop onderzoek in gaan zitten. Op dit moment schrijf ik aan het scenario en teken ik schetsen en proefpagina's. Er is momenteel een voorzichtig contact met een uitgever. En verder heb ik nog een aantal ideeën die ik wil uitwerken. Eén ervan is mijn droomproject rond *De drie musketiers*. Maar weet je, ik vrees dat ik mezelf nog moet leren verkopen. Slechts weinigen weten bij voorbeeld dat ik een Vlaming ben. Dat heb ik ook wel aan mezelf te danken. Ik ben eerder het kluizenaarstype en ga weinig signeren. Ik heb ook het gevoel dat ik een beetje buiten de hele stripwereld sta en dus wat contacten mis. Ken je veel mensen, dan krijg je ook meer aandacht en opdrachten, word je ook nog wat bekender en krijg je zelfs hier en daar sneller een prijs. Althans, dat is mijn indruk. En het helpt ook niet echt om bij een uitgeverij te zitten die erg weinig energie steekt in promotie. Maar dat is, naar ik meen, de klacht van vele auteurs!

Wat ik nog vragen wilde: ben je nog steeds wat bang om te signeren?

Bang?! Ik ben nooit bang geweest om te gaan signeren. Voor mij persoonlijk is signeren een hoogst eigenaardige bezigheid die wat haaks staat op wat voor mij tekenplezier is. Maar goed, als ik dan toch ga signeren dan probeer ik dat zo goed als mogelijk te doen en iedereen een mooi prentje te geven. Wat natuurlijk niet lukt omdat je daar aan een klein tafeltje, omringd door pottenkijkers, zit te denken aan die stapel boeken die niet lijkt te slinken of het feit dat je een trein nog moet halen... En dan moet ik daar met een rode kop iemand een album meegeven met een afschuwelijk schetsje erin. Of door tijdgebrek moet je dan iemand die daar al drie uur aan het wachten is gelukkig maken met een snelle tekening van de kop van Demer (de hoofdfiguur uit de reeks *Voorbij de steen*. Red). Pffft... en dat moet je dan leuk vinden? Aan de andere kant ontmoet je natuurlijk tijdens zo'n signeersessie ook je lezers eens een keer. En weet je dat daar dan soms erg leuke mensen tussen zitten?

geert.de.weyer@stripschrift.nl

BOVEN - Een scène die in het hoofd van Broeders bleef zitten. Cyrano piekerend in alle eenzaamheid in zijn vertrekken; hij vraagt zich af of hij wel de juiste keuze maakt door zich zo af te zetten tegen hypocrisie en het compromis. De scène is uiteindelijk, tot spijt van Broeders, geschrapt uit het boek.

De laatste jaren hebben de Nederlanders weinig meer gehoord van de Vlaamse volkskomiek Urbanus van Anus. In de jaren tachtig speelde hij 'Nederland nog platter dan het al was' met z'n clowneske mix van flauwe grappen, 95 absurde gedachten en melige liedjes. Hij was een clown die cabaretier was en een cabaretier van het absurde.

FOTO'S FELIX BOSSCHAERT

De vieze verhaaltjes van Urbanus

DOOR GER APELDOORN

Daarna probeerde hij door te breken als filmkomiek. Helaas was hij vergeten dat wij hier in de lage landen geen filmklimaat hebben en al helemaal geen comedyregisseurs. Na tien jaar dook hij in 1998 nog één keer het theater in en scoorde als vanouds. Daarna zagen we hem in Nederland nooit meer terug. Behalve als z'n enige succesvolle film *Hector* weer eens herhaald werd, met onze eigen Sylvia Millecam als de vrouw van z'n dromen.

De reden dat we zo weinig van hem hoorden is, dat hij tv-shows ging maken voor VTM, de Vlaamse commerciële zender die in Nederland niet te ontvangen is. Hij werd lid van de familie van Bekende Vlamingen en dook op in talkshows en spelletjes als een gezellige ouwe oom. Van een afstand leek het alsof de anarchistische clown gevallen was voor de commercie. Maar niets is minder waar.

Vrolijk anarchisme

Enige tijd geleden verscheen in België het vierde deel van de stripserie *De geverniste vernepelingskes*. Deze satirische tweepagina-strips maakt Urbanus al sinds 1995 met tekenaar Jan Bosschaert. De hoofdpersonen van de strip zijn Urbanus en Bosschaert zelf en ieder verhaaltje loopt ongeveer hetzelfde. Jan Bosschaert is bezig om het portret van een Bekende Vlaming te schilderen. Meestal een vrouw en meestal heeft hij voor de gelegenheid gevraagd of die haar kleren wil uittrekken. Urbanus komt binnen, verlustigt zich aan de naakte dame en vertelt dat hij een manier heeft bedacht om rijk te worden. De beide heren stappen in hun busje en als het even kan gaat de blote dame mee. Daarop volgen twee pagina's politiek incorrecte slapstick, waarin zoveel mogelijk Bekende Vlamingen in hun blote reet worden gezet, geplet worden door ijskasten of seksueel worden uitgebuit. Daarbij lijkt het alsof Urbanus' humor geen grenzen kent. Een bekende kindertv-presentatrice biedt de heren op een geheim seksfeest sigaren uit haar reet aan. Een ander wordt overreden en daarna met rolstoel en al door de motor van een straaljager gezogen. De meiden van K3 blijken bij een röntgenonderzoek alledrie een mannelijk geslacht in hun broekje te hebben. En de hoofdrolspeelsters van de detectiveserie *Flikken* verhoren hun verdachten in SM-kledij en worden zodanig voor een fontein gefotografeerd, dat het lijkt alsof er een straal water tussen hun benen vandaan komt.

Volgens tekenaar Jan Bosschaert wordt daar weinig protest tegen aangetekend door de betreffende Bekende Vlamingen. 'Alleen Ann Petersen, de oma uit *Samson en Gert*, kon er niet om lachen. Die vond zich een beetje te oud om in haar blote reet gezet te worden. Dus toen heeft Urbanus haar een bosje bloemen gestuurd.' Het is zelfs een eer geworden om in de strip te hebben opgetreden. 'Ik heb dat niet zo in de gaten,

BOVEN – Urbanus neemt het op voor de meiden van K3.

omdat ik niet in dat wereldje zit. Maar Urbanus wel, die wordt er op aangesproken.' Urbanus en Jan Bosschaert worden zelf als twee grote *losers* neergezet, die regelmatig de hardste klappen krijgen. Dat helpt de kritiek verzachten, maar ondertussen wordt Marc Reynebeau (de oorspronkelijke commentator van de quiz *De slimste mens ter wereld*) wel een heel verhaal lang met z'n lul in een tapir getekend en wordt minister Patrick de Wael tijdens een door Urbanus georganiseerde bokswedstrijd aan stukken gehakt door een psychopaat, terwijl z'n vriendin geheel ontbloot de score bijhoudt.

Oorsprong

De strip is in 1995 tot stand gekomen toen de schrijver en tekenaar elkaar ontmoetten op een feestje van uitgeverij Standaard. Die geeft behalve de *Suske en Wiske*-albums ook de strip *Urbanus* van Willy Linthout uit, over de avonturen van de komiek als kleine jongen. Die strip is primitief, bijna amateuristisch getekend, zoals de grappen en de liedjes van Urbanus zelf ook vaak bewust slecht waren om niet af te leiden van de inhoud en de energie. Maar Urbanus is niet eenkennig. Hij was een fan van de karikaturen die Bosschaert maakte voor het Belgische tijdschrift *Panorama*. En stelde voor om samen een strip te maken waarin de wereld van de BV-ers eens flink te kakken werd gezet. Ze maakten een proef van zes pagina's die ook in het eerste album terecht zijn gekomen. Hun grote droom was om het te verkopen aan *Humo*, maar daar vonden ze het te mooi getekend. *Panorama* wilde het echter graag hebben en vanaf dat moment kwamen ze op een vast ritme van twee pagina's per maand. En dat is nog vaak moeilijk vol te houden. Bosschaert: 'Ik moet Urbanus elke maand achter z'n vodden zitten. Ik geef hem wel wat

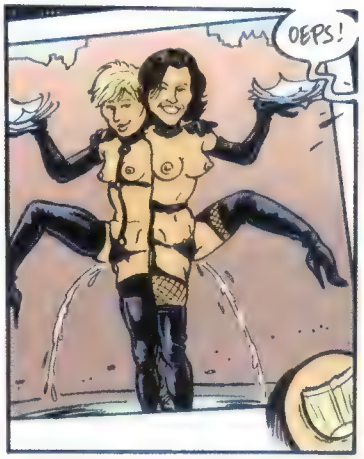

tips en zo. Zo van: 'Kunt u die niet nemen deze maand?' Maar hij is heel snel in het verzinnen van situaties. Elke keer kijk ik er naar uit. Zelfs naar zijn tekeningen. Hij tekent het hele verhaal voor, compleet met de gezichtsuitdrukkingen. Daar zit hij zelf ook op te ploeteren. Elke uitdrukking is van kapitaal belang. Hij kan zich er ook mateloos aan storen als ik iets verander omdat ik dan denk de mop te verbeteren.'

GEHEEL BOVEN - Presentator Marc Reynebeau als tapir-neuker.

BOVEN - Dit zien we Angela Schijf nog niet Flikken in de Nederlandse remake...

Linda de Mol gevisiteerd

Omdat de slachtoffers voornamelijk Belgen zijn, worden de albums bijna niet in Nederland verspreid. En dat is jammer, want de anarchistische lol van het tweetal zou hier ook welkom zijn. Als is het nog maar de vraag of een strip waarin Linda de Mol naakt gevisiteerd wordt door twee grijnzende douaniers of Wendy van Dijk tussen haar benen gespoten

ONDER - Sportverslaggever Marc Huybrechts krijgt er van langs.

moet worden met een schuimblusser omdat haar 'foef' in de brand staat, hier wel geaccepteerd zou worden. Jan Bosschaert: 'Doordat Urbanus het maakt wordt het wel gepikt. Als Urbanus zou wegvallen, zou ik ook mijn biezen snel mogen pakken.' Het goeie nieuws is dat Urbanus en Bosschaert steeds meer BN-ers tussen hun BV-ers door gooien.

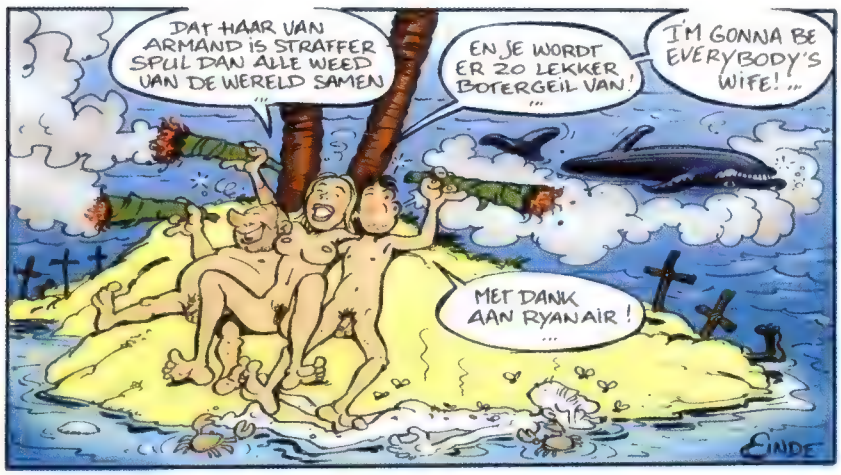
DAT HAAR VAN ARMAND IS STRAFFER SPUL DAN ALLE WEED VAN DE WERELD SAMEN
EN JE WORDT ER ZO LEKKER BOTERGEIL VAN!
I'M GONNA BE EVERYBODY'S WIFE!
MET DANK AAN RYANAIR!
EINDE

De strip wordt tegenwoordig voorgepubliceerd in het mannenblad *Ché* en daar waren kortgeleden onze eigen Anouk en de ook in België populaire zanger Armand aan de beurt. Na een rampzalige vlucht met Ryan Air belanden Urbanus en Bosschaert voor de kust van Afrika in een boot vol met illegalen op weg naar België. Om te voorkomen dat de negers hem opeten, zingt Urbanus een Franstalig liedje waar de vissen van dood gaan. Maar als hij een vuurtje probeert te stoken om die te roosteren zinkt de boot. Ze worden opgepikt door Armand en Anouk, maar hun boot zinkt ook. De negers verdrinken en Urbanus, Bosschaert en Anouk zijn de enige die (bloot) een onbewoond eiland bereiken. Het lijk van Armand spoelt aan en het drietal draait een een gigantische sigaret van zijn haar. 'Dat haar van Armand is straffer spul dan alle *weed* van de wereld samen.' Anouk ligt achterover tussen de twee mannen. 'En je wordt er zo lekker botergeil van! *I'm gonna be everybody's wife!*' Bosschaert neemt nog een trekje en bedankt Ryan Air. En daar moeten we het mee doen. Het is te hopen dat ze snel ergens in Nederland kunnen beginnen.

ger.apeldoorn@stripschrift.nl

BOVEN - Een triootje met Anouk.

ADVERTENTIE

SUPERSTRIP SPECIAALZAAK

EPPO.NL

Kleine Berg 33 • 5611 JS Eindhoven • tel. 040 – 244 18 82 • fax 040 – 243 58 73 • www.eppo.nl

ADVERTENTIE

NU OVERAL TE KOOP

APPLE HAPPIE

is weer helemaal terug!

48 pagina's in kleur • ISBN 978-90-74539-15-9 • €7,50

Dik Bruynesteyn signeert!

Zaterdag
15 september, 15 uur
Boekhandel Selexyz
Scheltema
Koningsplein 20
Amsterdam

Zaterdag 29 en
zondag 30 september
De Stripdagen in Houten

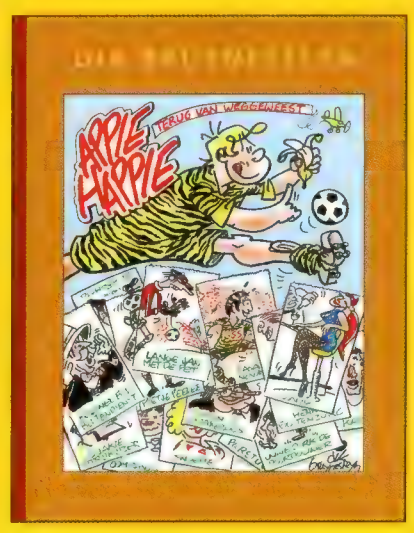

Voor de èchte fans is een genummerde en gesigneerde luxe versie beschikbaar in harde kaft, voorzien van een exclusieve genummerde en gesigneerde prent.

€24,95

Alleen te bestellen bij de uitgever.

STRIPSTIFT

Bernard Prince Met de boot op zoek naar avontuur

DOOR OLIVIER WORTEL

Het is 1966. Na een bloeiperiode begint de stripwereld een beetje in slaap te sukkelen en het moeizaam opgebouwde imago van kwaliteitsstrips dreigt af te brokkelen. Ook het weekblad *Kuifje* heeft net een bloeiende, profijtelijke periode doorgemaakt met schitterende topseries van nu reeds lang overleden en soms zelfs bijna vergeten tekenaars. Daarnaast verschenen er geregeld korte verhalen van hoogstaande kwaliteit in het blad, maar daar kunnen hoe langer hoe minder getalenteerde tekenaars voor worden geïnteresseerd. In 1966 begint er dan ook een leegte te dreigen.

Gelukkig was daar Michel Régnier (1931-1999), beter bekend als Greg. Hij nam zijn verantwoordelijkheid als hoofdredacteur erg serieus en kwam binnen enkele jaren met een flink aantal nieuwe series op de proppen, waaronder klassiekers als *Luc Oriënt*, *Comanche* en *Bruno Brazil*. Omdat hij bang was dat de *Kuifje*-lezers gek zouden worden van zijn naam – hij schreef op dat moment meer dan de helft van de series in het blad – schreef hij deze laatste serie in eerste instantie zelfs onder een tweede pseudoniem: Louis Albert, gebaseerd op andere twee voornamen. In de eerste uitgave van deze serie bleef dit pseudoniem gehandhaafd, dus het was voor veel lezers dan ook een verrassing toen bij de heruitgave in de jaren 1990 ineens de naam Greg op het omslag stond. Bij *Bernard Prince*, waarschijnlijk de populairste van de series die hij in die jaren creëerde, stond dit echter gewoon al van het begin boven de pagina's en op de albums; wel zo duidelijk.

Deze held, waarvan het haar zó hoogblond was dat het wel wit leek, beleefde in eerste instantie een serie korte avonturen, waarin hij al vanaf het begin werd vergezeld door zijn jongere maatje Djinn. De lezer leert Prince in deze eerste zes verhalen kennen als een inspecteur bij Interpol, die weliswaar spannende, maar niet echt heel bijzondere dingen beleeft. Het lijkt er even op dat scenarist Greg en Hermann Huppen (1938), de nieuweling die onder de naam Hermann de avonturen mocht tekenen, de zoveelste middelmatige detective hebben bedacht, eentje van het soort dat met gemak nog wel honderd van die typische 'wie-heeft-het-gedaan'-avonturen zou kunnen beleven. Niet echt handig, want serieus de concurrentie aangaan met de op dat moment al immens populaire *Rik Ringers* zou een onmogelijke opgave worden.

Greg was de eerste om dit toe te geven en in Bernards zevende avontuur – *De Cormoran vaart uit!* – wordt dan ook op listige wijze de basis gelegd voor een flinke ommezwaai. Als Prince van een erfenis de boot koopt die voortaan een prominente rol zal spelen in zijn avonturen voert Greg in feite een *extreme make-over avant la lettre* uit. Deze boot, de Cormoran, plaatst Greg en Hermann namelijk in een situatie die hen veel meer mogelijkheden verschaft voor hun held: Prince kan zijn werk als inspecteur van Interpol vaarwel zeggen en – als zeevarend avonturier op zoek naar betaalde klussen – overal ter wereld avonturen beleven.

Stuifkennis Bernard Prince

- In het stripblad *Wham!* werd Prince omgedoopt in *Andy Morgan*, de naam die hij ook in Duitsland draagt.
- Van Hamme heeft met alle drie de *Bernard Prince*-tekenaars samengewerkt.
- Er is ook een lang tekstverhaal door Acar, met illustraties van Hermann.
- In 2009 start uitgeverij Lombard een Franstalige integrale heruitgave.

ROESTVRIJ EN IJZERSTERK

In deze serie artikelen behandelt *Stripschrift* strips die nog steeds de moeite waard zijn en niet mogen worden vergeten.

Roodharige dikzak

In het verhaal *De piraten van Lokanga*, zijn eerste lange avontuur, wordt wel eerst nog even Barnaby – de roodharige dikzak – aan het duo toegevoegd, zodat ze er vervolgens met zijn drietjes op uit kunnen trekken. Achteraf bezien had Greg de kleine Djinn op dat moment net zo goed kunnen dumpen, want voortaan was het Barnaby die de show stal als *sidekick*.

Hoewel Prince zelf in deze eerste 'echte' avonturen nog oogt alsof hij elk moment met pensioen kan gaan, ondergaat hij na een paar albums een ingrijpende verjongingskuur, ditmaal verzorgd door Hermann. Eindelijk heeft hij dan de persoonlijkheid èn het uiterlijk dat hij verdient; dat hem bovendien populair zal maken bij de lezers van *Kuifje* en *Pep*. Overigens heette Bernard in *Pep* helemaal geen Bernard: men doopte hem daar *Rob Palland*, volgens de overlevering omdat zijn oorspronkelijke naam te veel associaties zou oproepen met Prins Bernhard. Behalve zijn naam werd ook de inkleuring van Hermann niet gehandhaafd.

Hermann zelf is op dat moment al verbazend geliefd bij zijn medetekenaars – François Craenhals geeft zelfs met enige regelmaat aan een groot *Bernard Prince*-fan te zijn – en dat terwijl hij nog maar net begonnen is met het tekenen van lange verhalen. Door zijn groeiende faam duiken er ook steeds meer *copycats* op, al blijkt keer op keer dat eigenlijk niemand zijn stijl ècht kan evenaren, een enkeling daargelaten. Eén van die enkelingen is Franz, aan wie Hermann dan ook al snel zijn serie *Jugurtha* overdraagt om meer tijd te kunnen steken in *Bernard Prince*.

Het probleem/oplossing-systeem

Eigenlijk werd elk avontuur van Bernard en zijn maatjes gekenmerkt door het voor het genre kenmerkende probleem/oplossing-systeem: er gebeurde iets vervelends, daardoor ontstond er een probleem en Bernard mocht dat vervolgens op zien te lossen. Formulewerk, maar dat was dan ook precies datgene waar Greg in uitblonk: hij wist altijd het optimale uit de beperkte mogelijkheden van zijn eigen formules te halen, waardoor de albums toch steeds weer erg 'origineel' overkwamen. En hij wist zèlfs in *Bernard Prince* nog de nodige humor te verwerken. Hoewel het de serie aan diepgang enigszins ontbreekt doen de verhalen nog altijd verbazend modern aan, iets wat van sommige gelijkaardige series helaas niet meer gezegd kan worden.

De tekeningen van Hermann, die destijds nog vol enthousiasme zijn eigen talent uitbuitte, geven de *Bernard Prince*-verhalen tot op de dag van vandaag echter nèt dat beetje extra. Eerlijk is eerlijk: in het begin was zijn tekenstijl nogal stijfjes, maar naarmate de reeks vorderde kwam hij beter en beter op dreef. Volgens een deel van zijn nog altijd groeiende groep bewonderaars produceerde hij in deze periode dan ook enkele van de sterkste albums uit zijn oeuvre. Ook bij de lezers van *Kuifje* sloeg zijn werk aan: uit de vele lezersbrieven valt op te maken dat *Bernard Prince* in deze periode één van de populairste series van het blad was, waarbij vooral de tekeningen veel geprezen worden. In dezelfde periode was hij ook al druk bezig met *Comanche*, waarvan onlangs een luxe heruitgave is gestart bij uitgeverij Saga.

Voorzichtige jongen

Hermann zelf is op dat moment echter minder tevreden met de gang van zaken. Tot verbazing van velen stopt hij rond 1978 uit vrije wil met het op dat moment razend populaire *Bernard Prince*. Al snel blijkt dat hij bezig is met een gewaagd eigen project, waarvan hij op dat moment pas één album afheeft: *Jeremiah*. Voor de zekerheid houdt hij nog wel een ijzer in het vuur bij *Kuifje*: hij gaat gewoon door met *Comanche*. Of, zoals hij zelf zegt in een interview over de beëindiging van zijn *Bernard Prince*-werk: 'Je weet dat ik een nogal voorzichtige jongen ben'.

Later, als blijkt dat *Jeremiah* aanslaat, laat hij *Comanche* toch vallen.

Stuitkennis Hermann

Gaat op zijn 18e met zijn familie naar Canada en zou daar bijna zijn blijven wonen, met het uitzicht op een leven zonder strips. Na vier jaar heeft hij er echter genoeg van en komt hij (gelukkig) terug naar Brussel.

Zijn ambitie ligt op dat moment in de architectuur en hij heeft eigenlijk geen enkele link met de stripwereld als zijn zwager hem voorstelt een parodie te maken voor een scoutingblad.

Later zal hij met dezelfde zwager – Morphée – de serie *Nick* maken voor het weekblad *Robbedoes*.

De parodie wordt gelezen door Greg. Die is onder de indruk van het talent van Hermann en stelt hem voor in zijn studio te komen werken.

Op dat moment is Hermann nog niet full-time met strips bezig, hij werkt er alleen 's middags aan. De rest van de tijd werkt hij nog voor een architect.

Voordat Hermann begint aan *Bernard Prince*, maakt hij enkele afleveringen voor *Oom Wim* in *Robbedoes* en *Waargebeurde verhalen* in *Kuifje*.

BOVEN - Barney Jordan en Bernard Prince door Dany, en door Edouard Aidans.

Dany (Daniel Henrotin, 1943), op dat moment al bekend als tekenaar van *Rozebottel*, volgt hem op. Hij tekent een aantal verhalen in een persoonlijke variant op Hermanns realistische tekenstijl, maar juist doordat hij zo krampachtig probeert zijn eigen stijl met die van zijn voorganger te verenigen ontberen zijn tekeningen de charme die ze vroeger wel hadden. Zijn werk slaat dan ook niet aan bij de lezers van *Kuifje*, waardoor zijn bijdrage aan de serie uiteindelijk tot twee albums beperkt blijft. Dat Greg, die de scenario's gewoon bleef verzorgen, juist met het verhaal *De val met de 100.000 spiezen* één van zijn betere *Bernard Prince*-scenario's had afgeleverd is dan ook erg jammer: dit album behoort tot op de dag van vandaag tot de minst populaire delen van de serie en dat is niet helemaal terecht. Dat was ook eigenlijk het stomme aan de hele situatie: de verhalen waren prima, maar voor een vervolgserie was de tekenstijl te sterk veranderd, iets waar de

Stuifkennis Greg

- Begon zijn carrière al op 16-jarige leeftijd.
- Kwam vervolgens – toen hij 23 was – bij *Héroic Albums* terecht, waar op dat moment ook beroemde tekenaars als Tibet en Maurice Tillieux actief waren.
- Mocht al snel daarna André Franquin assisteren en schreef vervolgens enkele van de beste *Robbedoes*-avonturen, waaronder de Zwendel-albums.
- Trok als hoofdredacteur van *Kuifje* tekenaars aan die later groot zouden worden (Vance, Dupa, Hermann) of dat toen zelfs al waren (Paape).
- Zag in Jean van Hamme zijn ideale opvolger. Het is dan ook opvallend met hoeveel tekenaars ze allebei hebben samengewerkt: Vance, Dany, Hermann, André Chèret, Aidans, Dino Attanasio en Cuvelier zijn door beiden van scenario's voorzien. Bij Vance en Chèret was Van Hamme zelfs de rechtstreekse opvolger, voor respectievelijk *Bruno Brazil* (maar dat werd uiteindelijk *XIII*) en *Domino*.
- Greg heeft met extreem veel tekenaars gewerkt. Naast de al genoemde tekenaars werkte hij ook nog met: Franquin, Morris, Claude Auclair, Tibet, Dupa, Michel Blanc-Dumont, Turk, Derib, Michel Rouge, Paape, Maurice Maréchal, Batem, Walter Fähre, Jo-El Azara, en ongetwijfeld nog een paar.
- Dat zijn een heleboel scenario's, maar zelf tekende hij ook nog eens meer dan vijftig albums.
- Uiteindelijk liet hij zijn oorspronkelijke naam, Michel Regnier, in Michel Greg veranderen, zo goed was hem het Amerikaans klinkende pseudoniem bevallen.

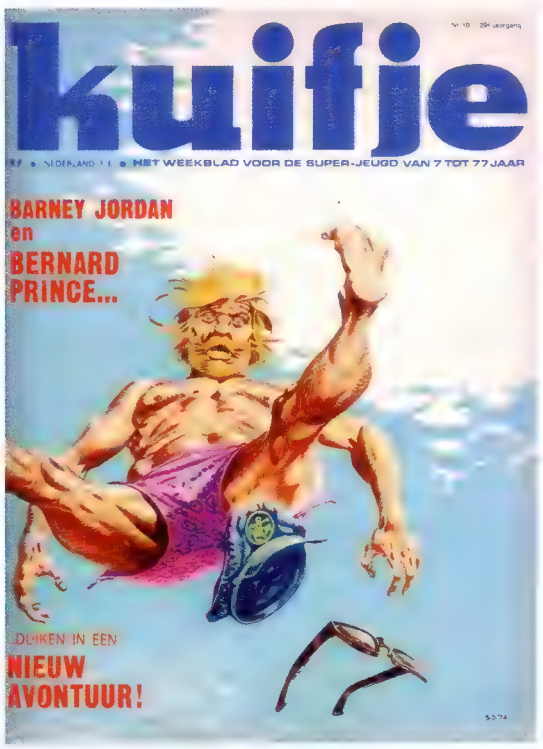

Stuifkennis Dany

- Begon zijn carrière in de modewereld.
- Was al lang voordat hij de strip ging tekenen een grote fan van *Bernard Prince*. Toen hij de kans kreeg om zijn favoriete held over te nemen twijfelde hij dan ook geen moment.
- Houdt eigenlijk niet van zoetsappigheid: enigszins verbazend als je de maker van *Rozebottel* bent. Die strip maakt hij dan ook vooral om bekendheid te verwerven; het werd hem door iemand op de redactie van *Kuifje* aangeraden.
- Later is hij zich op minder zoetsappige thema's gaan richten: naast een aantal strips met Van Hamme heeft hij zich ook op erotische strips gericht.
- Al maakte hij niet zo lang geleden wel ineens een herstart met Rozebottel...

Stuifkennis Aidans

- Tekende aan het begin van zijn carrière de humoristische serie *Bob Binn* in een tekenstijl die totaal niet te vergelijken is met die van *Toenga* of van zijn andere werk.
- Werkt tegenwoordig ook onder het pseudoniem *Hardan* aan *Rooie oortjes*-gags.
- Is en was een groot autoliefhebber; zijn eerste strip ging dan ook over Henry Ford.
- Eind 2004 verscheen er van zijn hand nog een 17e deel van *Toenga*: *Le dernier rivage*, waarvan pas kortgeleden een vertaling – *De laatste oever* – bij uitgeverij Arcadia verscheen.

lezers het wel vaker moeilijk mee hebben gehad. Een vergelijkbare situatie deed zich eerder al voor bij *Flip Flink* van Eddy Paape en Jean-Michel Charlier, alleen werd daar de sterk veranderde voortzetting door Puig tenminste onder een andere naam gepubliceerd: *Brice Bolt*. Wellicht was dat bij *Bernard Prince* ook een beter idee geweest.

Afgewezen herstart

Veel later, als het einde van zijn carrière al begint te naderen, probeert Greg samen met Edouard Aidans (1930) nog één keer de serie nieuw leven in te blazen. Grappig, want de eerste *Bernard Prince*-scenario's waren oorspronkelijk voor *De familie Kleester* bedoeld, maar Aidans vond ze niet goed genoeg. Hij weet door in zijn eigen stijl te werken het niveau van Hermanns tekenstijl wèl te evenaren, maar waardering van het publiek blijft wederom achterwege. Dit keer laten de scenario's het namelijk afweten. Blijkbaar was Aidans in de loop der jaren minder kritisch geworden.

Greg en Aidans weten het ondanks de negatieve reacties toch nog tot twee albums te brengen, al wordt één daarvan, *De Dinamitera*, niet eens bij uitgeverij Lombard gepubliceerd, maar bij Blanco. Uitgeverij Blanco houdt het echter niet lang vol in de stripwereld en het andere verhaal, *Het groene vergif*, verschijnt dus gewoon weer bij Lombard. Wel pas zeven jaar later, als de serie in een nieuw jasje wordt heruitgegeven. Van deze collectieve herdruk zijn alle delen nog verkrijgbaar, op het album *Gisteren en vandaag* na. Dat was in de originele uitgave ook al een lastige jongen voor de verzamelaars. Zonde, want juist in dit deel is te zien welke ontwikkelingen de tekenstijl van Hermann heeft doorgemaakt: het is een bundeling van al zijn korte *Bernard Prince*-verhalen, met niet alleen vroeg, maar ook laat werk.

Greg is ondertussen al acht jaar dood, dus van Bernard hoeven we niet veel meer te verwachten. Het enige dat nu nog

resteert is de herinnering aan een mooie avonturenserie, gemaakt door een aantal zeer getalenteerde tekenaars en een minstens even getalenteerde scenarist.

olivier.wortel@stripschrift.nl

Hermanus de avonturen van 'n zwart/witte jas

DOOR RIK SANDERS

Jan Bart Dieperink (1969) bedenkt strips, cartoons èn animaties. Zijn bekendste creatie is *Hermanus*, de clowneske dagstrip die hij samen met Herman van Veen voor kranten-concern Wegener maakte. Met Martin-Jan – 'The White Cowboy' – van Santen probeert hij momenteel omroepen te interesseren voor een tekenfilmversie van Gerrit de Jagers *Zusje*. En, o ja, hij geeft ook nog verkooptrainingen aan winkel- en horecapersoneel!

RECHTS - Leuke foto waarin de twee Hermanussen elkaar ontmoeten ter gelegenheid van Hermans 60e verjaardag.

GEHEEL RECHTS - In de kranten van uitgever Wegener stond *Hermanus* boven een strook *Dirkjan* van Mark Retera afgedrukt. Het leek Dieperink een erg leuk idee om een keer een 'één-tweetje' te maken. Retera was hier wel voor te porren. Dieperink: 'Ik heb ook nog een schets voor een tweede grap gemaakt, maar die is niet doorgegaan.'

ERONDER - Dieperink vroeg zich af welke typische zwart/wit-stripfiguren er naast Hermanus in Nederland voorkwamen. Hij kwam op 'beroepsontregelaar' Sjef van Oekel, immer gekleed in wit hemd en zwarte smoking, van Theo van den Boogaard en Wim T. Schippers. Daar zat een interessante grafische ontmoeting in, vond Dieperink, en hij regelde een gastrol voor Van Oekel.

Alle illustraties
© Herman van Veen Studio's
– Crazie Dutch Men

Jan Bart Dieperink is autodidact. Hij tekende altijd en overal – thuis, op school in de kantlijn van de schriften, in de kroeg op bierviltjes – maar de kunstacademie trok hem niet. 'Ik ben een ideeënman, maar ontbeer de scheppingsdrang van een kunstenaar.'

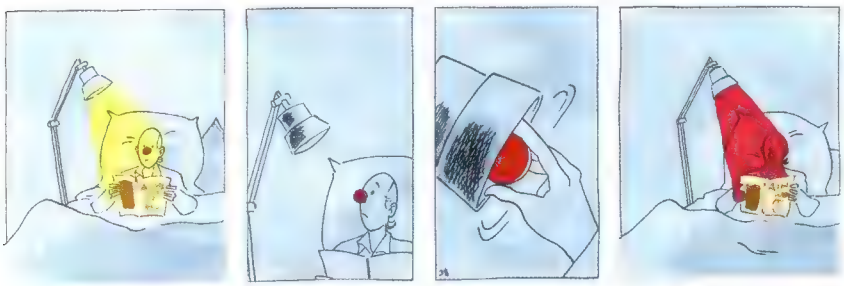

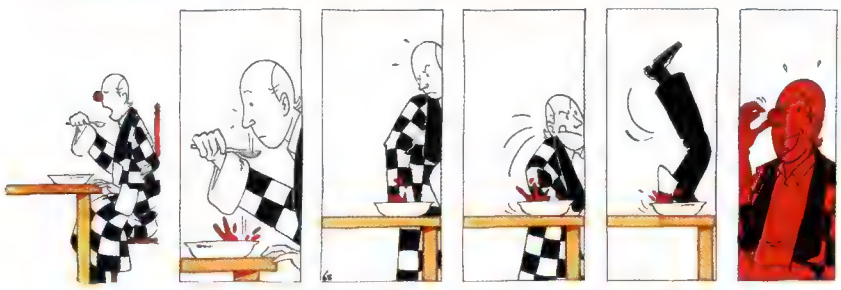

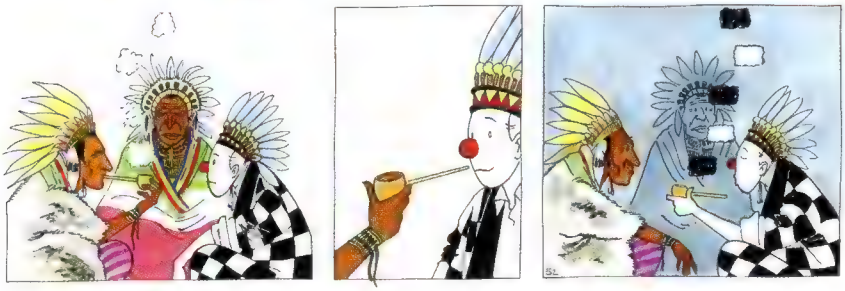

Stripliefhebber Dieperink wilde wèl tekenaar worden. Eén van zijn mooiste verjaardagscadeaus was een rondleiding door de Toonder Studio's toen hij tien jaar werd. Maar aan het eind van zijn middelbare school realiseerde hij zich dat slechts weinig tekenaars het breed konden laten hangen. Hij ging een andere richting uit en rolde de verkoop in. Niet geheel onlogisch, want in tegenstelling tot veel striptekenaars praat Dieperink als Brugman, een handige eigenschap voor een verkoper.

In zijn vrije tijd bleef hij echter tekenen en in 2000 besloot Dieperink toch de gok te wagen; hij richtte zijn eigen studio Crazie Dutch Men op. 'Het bloed kruipt waar het niet gaan kan. Het was nu of nooit: ik wilde weten of het opbouwen van een bestaan als tekenaar mogelijk was. Vanaf dat moment heb ik een netwerk opgebouwd, bij voorbeeld door mij aan te sluiten bij de cartoonorganisatie De Tulp en met meedoen aan allerlei verkoopexposities. Tevens benaderde ik krantenreacties voor een dagstrip, maar daar kon ik achter in de rij aansluiten.'

Om in zijn basisonderhoud te voorzien startte hij met het geven van verkooptrainingen gericht op het bedienend personeel van winkels en horecagelegenheden. Werk dat hij tegenwoordig nog steeds aanhoudt. 'De service- en klantgerichtheid van Nederlandse verkopers is nog steeds beneden alle peil.'

Clowneske grappen

Na een lange periode leuren met zijn tekenmap kwam medio 2003 de doorbraak. Dieperink kon de strip *Hermanus* publiceren in een aantal Wegener-kranten (*Utrechts Nieuwsblad* en de edities in Midden-Nederland). Het idee daarvoor ontstond een paar jaar eerder toen hij een theatershow van Herman van Veen bezocht. 'Tijdens de show was ik aan het peinzen hoe ik de sfeer ervan op papier zou kunnen vangen. Herman is zanger, clown en cabaretier in één persoon. Op een gegeven moment kwam hij ineens op met een zwart/wit geruite jas en

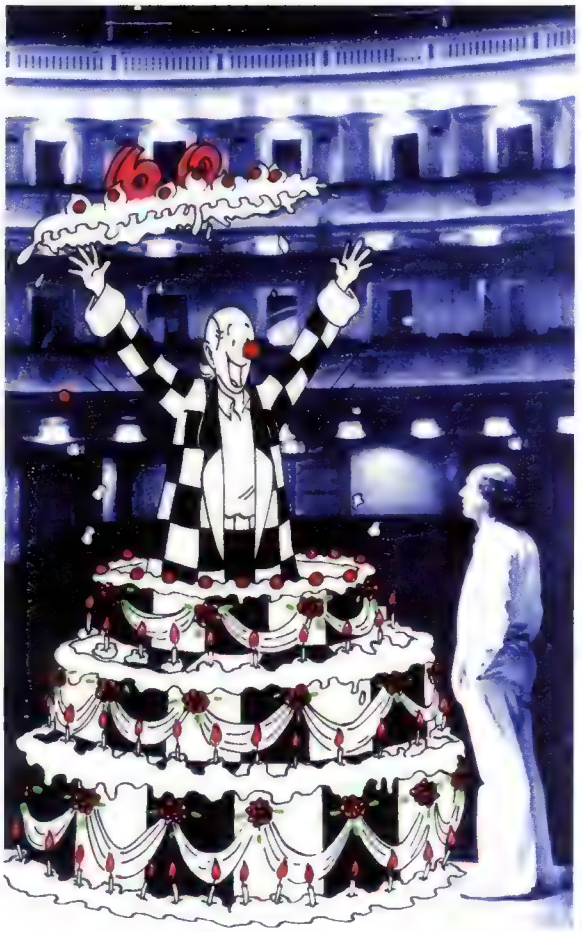

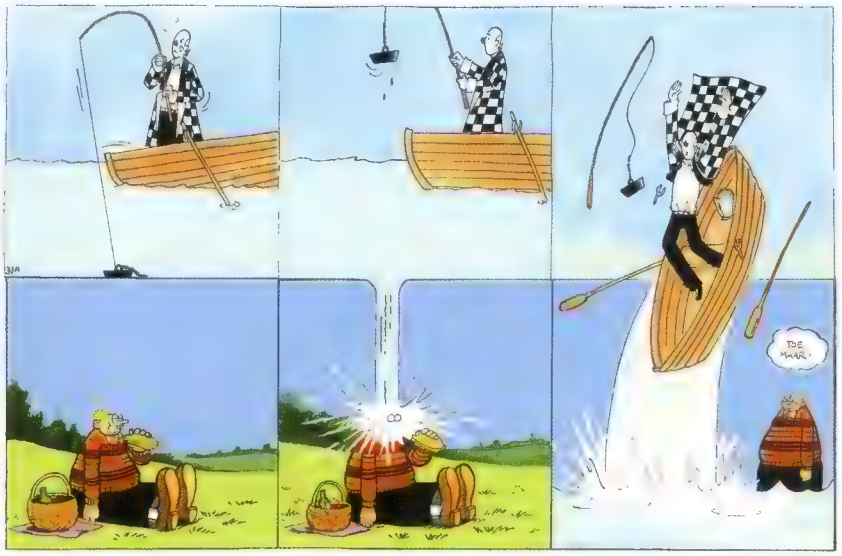

een rode neus en stond hij absurde en clowneske grappen te maken. Toen dacht ik: 'dit is een stripkarakter: daar kan ik wat mee'!'

Na afloop maakte Dieperink vier zwart/wit-strookjes en liet ze aan Van Veen zien. De cabaretier èn stripliefhebber was direct enthousiast en binnen vijf minuten hadden ze tal van nieuwe grappen bedacht. 'Herman zei tegen me: als jij een krant vindt, doe ik mee'. Het heeft me zeker een jaar gekost voordat Wegener uiteindelijk toehapte. Alleen had de uitgeverij net nieuwe drukpersen in gebruik en vroegen ze om een kleurenversie. Dat vond ik in het begin lastig want *Hermanus* speelde zich oorspronkelijk af in een zwart/wit-wereld.'

Nadat Wegener 'ja' had gezegd kreeg de *Hermanus*-bedenker last van plankenkoorts. Hij begon zich vragen te stellen als 'ben ik na twintig grappen niet al klaar met die strip?', 'levert het financieel niet te weinig op gezien de moeite die het kost?' en 'durf ik wel te werken voor 130.000 lezers?'. 'Collega-cartoonist Djanko riep tegen me: 'nee, jôh, meteen doen! Die grappen komen wel!' Dat klopte. Ik heb 2,5 jaar in een roes geleefd. Ik dacht bij alles wat ik zag: zit hier een grap in?'

De werktitel was oorspronkelijk *Manus*, maar omdat Van Veen al een personage met die naam (een voetbaltrainer) in zijn andere strip *Jan de Man* had rondlopen, werd de titel gewijzigd. '*Hermanus* bekt ook lekker over de grens, want we proberen de strip nog steeds aan buitenlandse kranten te slijten.'

Eigenlijk bestaat er nog een vroegere versie van de figuur Hermanus, vertelt Dieperink. De Belgische cartoonist Zak, een vriend van Herman, zat een keer tijdens een voorstelling te droedelen. Hij tekende Herman als clown met grappen als 'wegens groot succes is de pauze verlengd'. 'Die tekeningen zijn later in een programmaboek terechtgekomen. Van hun bestaan wist ik niets af, maar Herman spreekt nog altijd over de 'twee vaders van Hermanus'. Ik heb Zak nog een keer gebeld en gevraagd of hij het een probleem vond dat ik met mijn eigen Hermanus-idee door ging. Daar had hij geen problemen mee.'

Andersom denken

De strip is woordloos, een pantomimestrip. Dieperink spreekt van 'clowneske doordenkertjes' of 'de avonturen van een zwart/witte jas'. Het zijn beeldgrappen waarin de clown Hermanus op gezette tijden letterlijk uit het kader treedt.

LINKSONDER EN ONDER – Strookjes die het moeten hebben van kleur en daarom niet in *Nederlandse strip-parels* zullen terechtkomen.

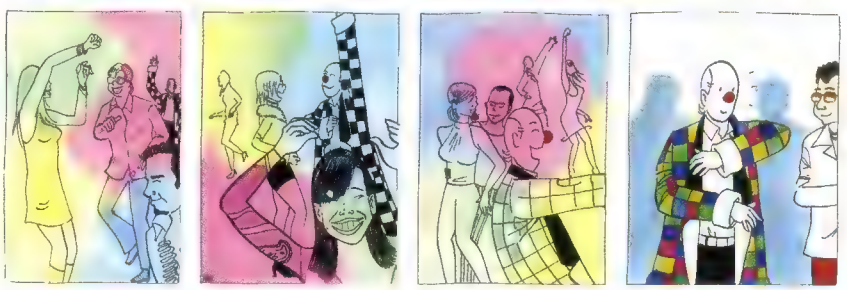

BOVEN - Stills uit twee *Hermanus*-animaties. Zie *www.bullethole.nl* voor drie volledige filmpjes.

RECHTSBOVEN - Still uit de *Zusje*-animatie. De stem van Zusje is overigens van de dochter van de Nederlandse stem van Pippi Langkous. Zie *www.bullethole.nl* voor het volledige filmpje.

RECHTS EN ONDER - Twee cartoons van Jan Bart Dieperink.

Regelmatig kwamen er reacties binnen, zoals op de serie rond de door George Bush gezochte Saddam Hussein die de makers steeds in het decor verstopten. Of over de vogelgriepgrappen. 'We hebben er eentje gedaan met Alfred J. Kwak in een bijrol. Dat vonden sommige lezers niet leuk. Die schreven dan reacties in de trant van: 'jullie moeten van die eend van Herman van Veen afblijven'. Niet wetende dat Herman die grap zelf voor *Hermanus* had bedacht!'. Ook de Jezus-grappen vielen niet bij iedereen in goede aarde, vooral onder de lezers – al is dat niet verwonderlijk – uit de Bijbelgordel.

Het bedenken van nieuwe grappen was vaak goochelen met elkaars agenda's. Van Veen is veel op reis. Hij speelt nog regelmatig over de grens, onder meer in Duitsland, Oostenrijk, Zwitserland en Frankrijk. Landen waar volgens Dieperink in vergelijking met Nederland meer waardering is voor 'het kleine gebaar'. 'Ik moest hem regelmatig nareizen. Dan bedachten we in de kleedkamer of in de auto nieuwe grappen. Of hij liet een assistent een briefje aan me geven met wat kattebelletjes. Ook overlegden we veel via de fax of e-mail, al moest Herman weinig van pc's hebben.' Dieperink typeert Van Veen als iemand die in zijn grappen vaak andersom denkt. Hij geeft als voorbeeld Hermanus die bij een wak staat en dan besluit aan de onderkant van het ijs door te schaatsen. 'Ik ben meer van de absurde humor: Hermanus die zijn rode fopneus in de tomatensoep ziet vallen en deze terug wil vinden: eerst zoekt-ie met één vinger, daarna met zijn hand en uiteindelijk verdwijnt hij helemaal in de soep.'

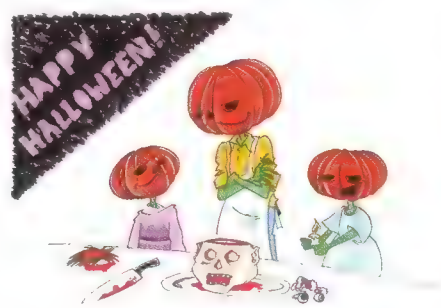

'We hadden ook een *running gag*', vervolgt Dieperink. 'Dan stuurden we Hermanus met een grote schep in zijn hand naar de meest gekke plaatsen: dus niet het strand maar midden op zee of bovenop het Empire State Building.'

In totaal zijn van *Hermanus* zo'n 800 stroken gemaakt. De krantenstrip stopte eind 2005 noodgedwongen na de fusie van *Algemeen Dagblad* met een aantal Wegener-kranten, waaronder *Utrechts Nieuwsblad*. In het nieuwe *AD* was voor de avonturen met de clown in zijn zwart/wit-geruite jas geen plek ingeruimd. Het stopzetten van de strip betekende niet het einde van het karakter Hermanus. Bij de Herman van Veen Studio's, opgericht naar aanleiding van het succes van de tekenfilmcreatie Alfred J. Kwak in de jaren 1990 (met animator Harald Siepermann), heeft Dieperink inmiddels een aantal korte tekenfilms van de clown gemaakt. Dit doet hij samen met Martin-Jan van Santen, animator van de VPRO-serie *The White Cowboy*. Ook zijn er live-scènes opgenomen waarin een 'echte' Herman van Veen opkomt als Hermanus. Dit zijn 'bumperfilmpjes' voor tv – korte shots vergelijkbaar met de *Loeki de Leeuw*-animaties – gericht op een volwassen publiek. Er lopen onderhandelingen met een aantal omroepen over uitzending ervan.

Leven na Hermanus

Dieperink doet meer dingen voor de Herman van Veen Studio's. Hij levert het script en de vormgeving voor de voetbalstrip *Jan de Man* die in de pupilleneditie van het KNVB-blad *De Bal* staat. Ook nam hij voor een paar afleveringen het tekenwerk over nadat Wout Paulussen er een punt achter zette. 'Maar het was mijn stijl niet. Gelukkig wilde Disney-tekenaar Wilma van den Bosch het doen. Die kende ik via Stichting Teken mijn verhaal.' De studio's overleggen nog met de KNVB om rond het voetballertje een live show op te zetten, voortbordurend op de *Jan de Man*-tv-show die tijdens het afgelopen WK Voetbal in Duitsland was georganiseerd. Ook zijn er plannen voor een bioscoopfilm.

Daarnaast was Dieperink betrokken bij de vormgeving van het konijnenmeisje Elise O. Knuffel, dat de hoofdrol speelde in een symfonisch sprookje. In Nederland werd dit theaterstuk opgevoerd met het Gelders Orkest. 'De Herman van Veen Studio's opereren als *content*-leverancier. De medewerkers bedenken concepten voor voorstellingen, muziekuitvoeringen of tekenfilms, gericht op een wereld die goed is voor kinderen. Zij besteden de verdere uitwerking, zoals van de animatie, vervolgens uit aan andere studio's.'

De Hilversumse alleskunner maakt nog steeds cartoons – hij deed dit onder andere voor de bladen *Nieuwstribune*, *Starstyle* en *CJP Magazine* – en illustreerde zelfs een kinderboek. Maar hij doet momenteel vooral verwoede pogingen om twee animatieprojecten van de grond te tillen. Het ene project moet een tekenfilmvervolg worden op de populaire VPRO-jeugdserie *Loenatik*; het andere is een animatie van de krantenstrip *Zusje* van Gerrit de Jager, een stripfiguur die zich net als Hermanus uitstekend leent om in beweging te krijgen, aldus de tekenaar. De Jager was lovend maar kritisch, omdat een eerder animatieplan voor *De familie Doorzon* sneefde. Dieperink maakte met Van Santen – 'zijn zwierige losse lijn is veel beter geschikt voor animaties dan mijn tekenstijl' – één *Zusje*-filmpje en De Jager was 'om'. 'Nu gaan we met dit filmpje langs de omroepen. Het liefst verkopen we het gelijk als een blok van 26 afleveringen aan een aantal buitenlandse zenders. Animatie is duur: een minuut film met geluid is al snel €2000 euro. Voor de bekostiging van dit project zoeken we dus meerdere partners.'

rik.sanders@stripschrift.nl

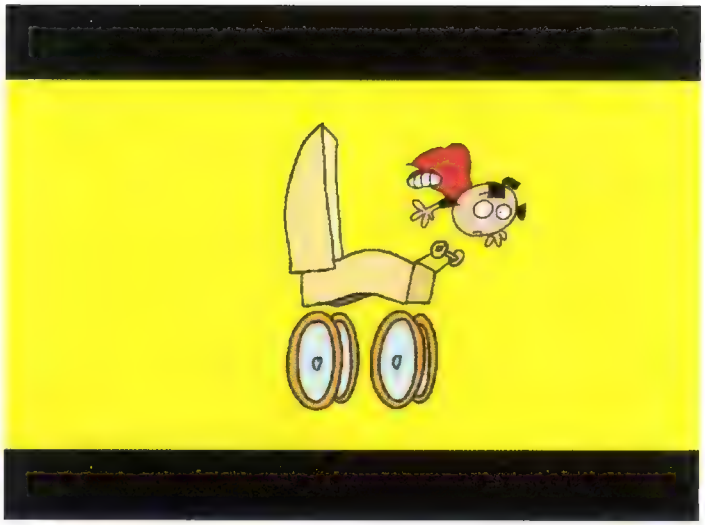

Stripleo

Herman van Veen is een groot Moebius/Giraud-fan. Toen hij een keer in Parijs optrad bleek de Franse striptekenaar in de zaal te zitten. Die had via-via gehoord dat de show van 'die Van Veen' hem zou aanspreken. Dat klopte! Jan Bart Dieperink: 'Na afloop hebben ze elkaar ontmoet. Giraud heeft toen een tekening voor Herman gemaakt en ik een voor Giraud met Hermanus in de hoofdrol'.
Als wij hem ernaar vragen, zegt Van Veen over strips in het algemeen en Hermanus in het bijzonder:
Weet van de wereld omdat Kapitein Rob,
weet veel van de zee omdat Eric de Noorman
van wanten om Dick Bos,
van vroeger om Asterix,
van waggelen om Alfred Jodocus Kwak,
van zeven sloten tegelijk door Hermanus.

Meer info: **www.hermanvanveen.com**

Nieuwe parel

Op 26 september verschijnt *Hermanus 1: Onzinnige avonturen* in de reeks *Nederlandse stripparels* bij Stichting Uitgeverij Stripstift. Het album zal tevens in het Duits worden gepubliceerd.
Meer details over dit nieuwe boek zijn te lezen in *Stripschrift* 387.

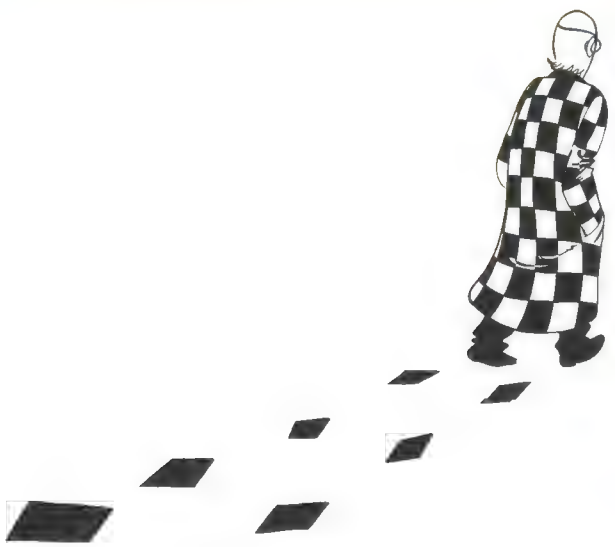

ADVERTENTIE

SNOEK
STRIPS, COMICS AND MORE

Snoek strips is al
25 jaar de speciaalzaak
in Europese strips,
amerikaanse comics,
action figures beelden,
posters en zeefdrukken.
Leuk om te verzamelen of
kado te geven!

1e van Swindenstraat 547
1093 LC Amsterdam
(bij station Muidenpoort/ Dappermarkt)

Tel: 020-6684764
Fax: 020-6650469
snoek@snoekstrips.nl

Bezoek onze website
www.snoekstrips.nl

ADVERTENTIE

AKIM
Stripantiquariaat

groot in keuze(meer dan 40.000 eenheden)
nieuw/gebruikt en antiquarisch

p/a Ulgersmaweg 14 te Groningen
www.stripantiquariaat.nl

Cosa Nostra
– Het ware verhaal
– Eerste tijdvak
'Primum Vivere'
(1909-1919) 1:
Mano Ne
Cosa Nostra –
Het ware verhaal
– Eerste tijdvak
'Primum Vivere'
(1909-1919) 2:
De dood van
Herman Rosenthal

Chauvel & Le Saëc
Silvester 2007
ISBN 978-90-5885-201-4
(deel 1)
ISBN 978-90-5885-202-1
(deel 2)
Prijs €14,95
48 pagina's
kleur (hk)

È PERICOLOSO SPORGERSI

Begin er maar eens aan: een stripepos over de maffia. Valt er nog wat te vertellen dan, na de overdosis en maffiafilms en de populaire tv-serie *The Sporanos*? Het antwoord is ondubbelzinnig: ja! Deze reeks ziet er fantastisch uit...
De langlopende reeks is onderverdeeld in en aantal tijdvakken. In het eerste tijdvak 'Primum Vivere' (1909-1919) zijn inmiddels twee albums verschenen. Deel één trapt af met een inleiding over de eerste wortels van de maffia, cosa nostra, camorra of hoe de georganiseerde Italiaanse penose dan ook genoemd kan worden. Het verhaal speelt zich grotendeels af in de Lower East Side, de wijk in New York die ook wel Little Italy wordt genoemd. Duizenden immigranten uit Italië proberen hier aan het begin van de 20e eeuw te overleven in een omgeving, onveilig gemaakt door beginnende misdaadsyndicaten en straatbendes. De auteurs maken een kort uitstapje naar Italië waar het New Yorkse gezag tevergeefs een poging onderneemt de emigratie van lokale criminelen naar de Big Apple te verhinderen.
In ieder deel gaan de in Nederland onbekende auteurs – **Erwan le Saëc** (tekeningen) en **David Chauvel** (scenario) – in een mooie pakkende stijl weer een stapje verder in de tijd. Bijzonder is dat zij de maffia niet als een puur Italiaanse aangelegenheid behandelen, maar ook aanverwante criminele milieus en (corrupte) gezagsdragers in het verhaal betrekken. In *De dood van Herman Rosenthal* staan bij voorbeeld joodse criminelen centraal. Elk deel bevat achterin extra achtergrondinformatie voor wie nog meer wil weten over de opkomst van de maffia.
Uitgeverij Silvester heeft met de vertaling van deze Delcourt-strip goud in handen. Nu maar hopen dat de gouddelvers binnen en buiten de stripwereld in Nederland deze ader zullen vinden. RS

Vlaamse stripleeuwen brullen voor de tweede keer

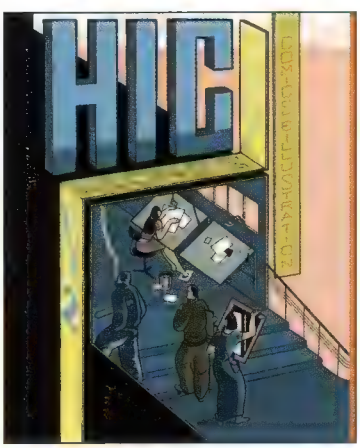

Hic Sunt
Leones 2:
Comics &
Illustration

Diverse auteurs
Bries/Strip Turnhout 2007
ISBN 978-90-76708-50-8
Prijs €24,95
192 pagina's
kleur (sk)

De eerste, met veel lof overladen, bloemlezing van Vlaamse striptekenaars en illustratoren die in 2005 verscheen onder de naam *Hic Sunt Leones 1* (Hier zijn de leeuwen) werd samengesteld door **Ria Schulpen** en uitgegeven door haar uitgeverij Bries, met steun van het Vlaams Fonds voor de Letteren. *Hic Sunt Leones 2: Comics & Illustration* is een co-productie van Bries en Strip Turnhout, een hevig door de Belgische overheid gesubsidieerde organisatie voor de promotie van het Vlaamse beeldverhaal, en werd opnieuw samengesteld door Schulpen.
'Een nieuwe staalkaart van jong Vlaams striptalent,' noemt Toon Horsten van Strip Turnhout de anthologie met handelsoplages van 900 exemplaren in het Nederlands en 500 in het Engels, in het voorwoord. Bij jong valt nog wel een opmerking te maken: naast de veelbelovende 21-jarige **Brecht Evens** zijn de meeste uitgekozen stripmakers achter in de twintig, naast enkele dertigers en zelfs twee veertigers: **Randall C.** en **Serge Baeken**.
Maar fraaie leeuwen zijn het en ze schudden weer majestueus met hun manen! Enkele tekenaars, zoals **Pieter de Poortere**, **Stijn Gisquière**, **Philip Paquet** en **Jan van der Veken** (ook verantwoordelijk voor beide omslagen), werden al bloemgelezen in het eerste deel, maar gezien hun excellente bijdragen zal dat voor de lezer geen enkel probleem zijn.
Hic Sunt Leones 2 opent met een hilarisch en stijlvol verhaal over de esthetische politie van **Reinhart** en wordt afgesloten met de schrijnende geschiedenis – **Wachten op Robbie** –

PLANET OF THE BANNED ROBOTS

Dansen voor de farao

Ishanti is een jonge tempeldanseres in het Egypte van de farao's. In *De tranen van Isis* beleeft ze een spannend avontuur. Het tekeningen zijn van **Fred Besson** en **Crisse** (pseudoniem van **Didier Chrispeels**). De laatste stond ook garant voor het scenario.

Ze schotelen een betoverende wereld vol duistere intriges voor. Ishanti is danseres in de tempel van Isis en voorbestemd (en dat alleen als het meezit) voor de harem van de farao. De jaloerse en haatdragende opmerkingen van danseressen van hogere standen maar met minder aanleg, laat ze van haar ranke schouders glijden. Het jonge talent bereidt zich serieus voor op haar optreden bij het jubileumfeest van de farao. Kosten noch moeite zijn gespaard om dat tot een onvergetelijke gebeurtenis te maken.

Crisse vertelt een fantasy-verhaal tegen een semi-historische achtergrond die al vele malen is gebruikt. Veel voegt hij niet toe. De sprankelende inkleuringen van Besson met de glimmende lijven en blauw/zwarte haardossen van de Egyptenaren maken veel goed. Ook de goden, dierfiguren in kleurrijke mantels en met glinsterende hoofddeksels spreken tot de verbeelding. Crisse en Besson spelen met de stripkadrering. Geen pagina heeft eenzelfde opmaak. Het verhaal krijgt veel vaart als ze inzoomen op details of paginagrote totalen gebruiken met daarin kleinere kaders. Crisse tekende al voor vele series, met diverse tekenaars/inkleurders. Besson kleurde voor hem al *De geheimen van Samothracie* in, een deel in de serie *Atalante*. Ishanti is alweer een jonge rondborstige vrouw waar Crisse even mee vooruit kan. EvdH

Ishanti – Tempeldanseres 1: De tranen van Isis

Crisse & Besson
Silvester 2007
ISBN 978-90-5885-211-3
Prijs €14,95
48 pagina's
kleur (hk)

Moekaars, heerlijk retro-achtige speelgoed-tekeningen van **Sam de Buysscher**, een dolzinnig robotverhaal van Serge Baeken, een indrukwekkend gekleurd en fraai verbeeld Japans sprookje van Philip Paquet en **Gilliom**, en een ironisch verslag van het uitgaansleven in het weekend van een kantoorklerk, *Hard Blues*, getekend in jaren-1960-animatiestijl door **Matto le D.** Daarnaast zijn ook de tekeningen van Pieter de Poortere, waarop tussen diverse mensenmenigtes zijn stripheld Boerke moet worden opgespoord – een hommage aan de populaire *Waldo*-boeken van Martin Handford – een lust voor het zoekende oog.

Het is te hopen dat Strip Turnhout, die een deel van de oplage van *Hic Sunt Leones 2* voor promotiedoeleinden doorstuurt naar belanghebbenden, het adres van het Nederlandse ministerie van cultuur in haar adressenbestand heeft zitten. Ook de Nederlandse stripleeuwen, en natuurlijk de lezers, zouden gediend zijn met zo'n fraaie bloemlezing.

DR

van de al genoemde benjamin van het gezelschap, Brecht Evens, waarmee hij in een geheel andere stijl het hoge niveau van zijn album *Vincent* voortzet.

Tussen deze twee striphoogstandjes valt onder meer nog te genieten van het diabolische verhaal *Teufel – Village Of Boar* van **Daan** en **Gerard**, een lyrische lofzang op vrouwen van Randall C. die qua stijl herinneringen oproept aan *Blankets* (Craig Thompson), fascinerende verstilde illustraties van **Kevin Reynaert** bij het verhaal *Cinema Luxor* van **Stijn**

De uitroeptekens staan voor de volgende waardeoordelen:

!!!!! grote klasse!
!!!! kopen!
!!! middenmoot
!! mwâh
! kastvulling
... door 't putje

Verrassende doorstart

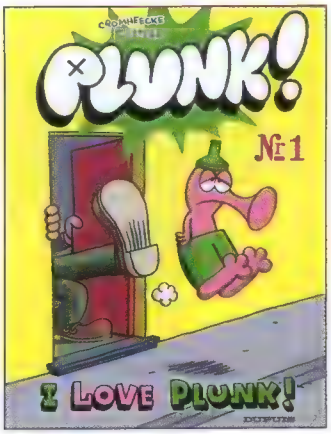

Plunk van de planeet Smurk was de populairste hoofdfiguur uit de maffe krantenstrip *Taco Zip* die vanaf medio jaren 1980 in Nederland furore maakte in *De Volkskrant*. Bij Oog & Blik verschenen vier albums en uitgeverij Bee Dee bracht in 1995 nog een (helaas niet complete) bundel uit van **Luc Cromheecke** en Fritzgerald. *Taco Zip* is al een tijdje niet meer, maar *Plunk* heeft een doorstart gemaakt en wordt tegenwoordig voorgepubliceerd in het Franse *Spirou*. Cromheecke is nog steeds tekenaar, maar de plek van Fritzgerald is ingenomen door **Laurent Letzer**. De twee kennen elkaar al langer dan vandaag: Letzer was bij voorbeeld betrokken bij *Tom Carbon*, een andere strip van Cromheecke.

In dit eerste deel van *Plunk* blijkt ook de strip anders van opzet te zijn dan het vroegere *Taco Zip*: geen korte grappen in één strook meer, maar humoristische gebeurtenissen, verteld in één of meer pagina's. Cromheecke werkt ook bijna niet meer met kaders, maar gebruikt voor zijn vertelling losstaande op elkaar volgende plaatjes in allerlei vormen. Het levert een cartoonachtig effect op dat goed past bij de droogkomische, licht-absurde voorvallen. Waar *Taco Zip* bovendien vooral zwart/wit was is *Plunk* een kleurenstrip. Het geeft deze doorstart een verrassend frisse aanblik. RS

Plunk 1:
I Love Plunk!

Cromheecke
Dupuis 2007
ISBN 978-90-314-2875-5
Prijs € 13
48 pagina's
kleur (hk)

Perfect sciencefiction-sfeertje

Dit is het eerste deel van een conceptreeks, bedacht door scenarist **Pierre Boisserie**, die dertien stripverhalen omvat en verschijnt tussen maart van dit jaar en mei 2011. Boisserie heeft in zijn planning zeven min of meer bekende tekenaars, zoals **Eric Stalner** en **Juanjo Guarnido**, betrokken. Het eerste deel van de reeks is gesitueerd in het Parijs van het jaar 2082. Een drietal gekloonde kinderen weet te ontsnappen aan de aandacht van hun ontwerpers. Een mysterieuze figuur, die zich openlijk verzet tegen de megalomane ontwerper van het kloonprogramma, tracht hen uit handen van de gehate wachters te houden.

De tekenstijl van Stalner, bekend van onder meer *Het Kruis van Cazenac* (ook met Boisserie!) past perfect bij het sciencefiction-gehalte van het scenario. Behalve een juiste verhouding tussen sfeer- en actiescènes, weet hij zijn objecten en architectuur zo te bewerken dat het toekomsteffect zeer aanvaardbaar oogt. De hoofdpersonen zijn op zoek naar hun identiteit; hun karakters staan nog in de steigers. Als aan de geestelijke bagage van de helden meer aandacht wordt besteed, zal deze reeks zeker beklijven. RB

Reiziger 1:
Toekomst 1

Stalner & Boisserie
Glénat 2007
ISBN 978-90-6969-511-2
Prijs € 13,50
48 pagina's
kleur (hk)

Kwik, Kwek, Kwak en Kwuk

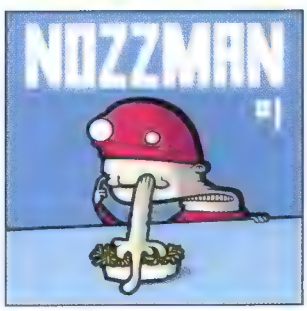

Seks, het christelijke geloof, de islam, allochtonen of enge ziektes, **Nozzman** (pseudoniem van de Rotterdammer **Bram van Rijen**) ontziet niets en niemand in zijn cartoons. De absurdistische cartoonist schakelt daarbij moeiteloos van woordgrap naar meer visueel ingestelde *sick joke*. Nozzman tekent vaak onooglijke mannetjes met één te groot oog en een hoeveelheid tanden die willekeurig in de overhangende mond bungelen. Zijn cartoons roepen af en toe heftige reacties op, blijkt uit de reacties van weblezers die op de achterkant van zijn album prijken. Gelukkig blijft hij in verreweg de meeste gevallen amuseren door zijn absurde kijk op zaken. Wat te denken van de malend in een rolstoel ronddraaiende Kwuk, de altijd verborgen gehouden broer van Kwik, Kwek en Kwak, de Afghaanse straathoer met een voor de hand liggende extra opening in haar burka of, hoe actueel, Paris Hilton die totaal niet lastig gevallen wordt door ronddwalende zombies hunkerend naar *brains*. Deze uitgave smaakt naar meer. TdK

Nozzman 1

Nozzman
Silvester 2007
ISBN 978-90-5885-165-9
Prijs € 8,95
80 pagina's
kleur (sk)

Een aftreksel van een aftreksel

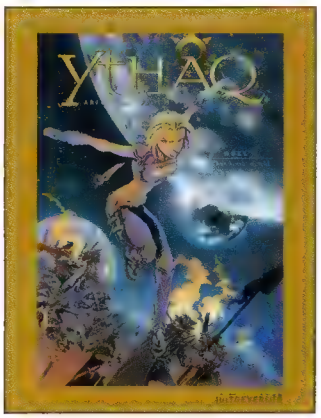

Een luxueus ruimtejacht stort neer op de planeet Ythaq. Twee mensen overleven de ramp in een afgestoten besturingskoepel. Het zijn Graniet Welgoat, een jonge knappe astro-navigator in opleiding, de electrotechnicus Narvarth Bodissey en Callista, een rijke verveelde passagier. Ythaq blijkt een soort Middeleeuwse beschaving te herbergen, bevolkt door diverse dier- en reptielachtige soorten. Het drietal gaat op zoek naar de rest van het schip en ontdekken dat ze niet de eerste schipbreukelingen op deze planeet zijn. Ondertussen worden ze achtervolgd door een bende wrede huurlingen en krijgen ze hulp van een blauwe hondachtige krijger Tao.

Weinig nieuws onder de zon dus. *Ythaq* is de zoveelste herschikking van een aantal bekende ideeën uit de fantasy en de sciencefiction. In de loop van het verhaal blijkt dat Graniet de energiepunten van de planeet kan gebruiken om de krachten van het vuur te beheersen, dus technische gezien is dit een fantasy en geen *sci-fi*, ook al speelt het zich af op een verre planeet. De personages zijn slecht uitgewerkt en hebben weinig diepgang. Graniet is boos en sterk, Narvarth is een beetje dom, maar wel een *hunk* en Callista is rijk, arrogant en niet te vertrouwen. Aan het eind van het tweede deel vermoordt ze de listige marktgravin Ofyde en neemt haar plaats in. Het zou mooi zijn als in latere delen de hoofdpersonen met hun eigen onhebbelijkheden geconfronteerd worden en de gelegenheid krijgen om andere keuzes te maken, maar in de eerste twee delen van 64 pagina's is daar nog weinig van te merken. Ze rennen en schieten en vechten en komen van alles tegen behalve zichzelf. Het is jammer dat schrijver **Christophe Arleston** en tekenaar **Adrien Floch** voor zo'n actieverhaal in een vaag Amerikaans aandoende stijl gekozen hebben voor de klassieke Franse stripvorm met vier stroken per pagina en gemiddeld een plaatje of tien.

Het oogt daardoor ook nog eens veel te klein en te priegelig en de inkleuring moet het gebrek aan achtergrond verdoezelen. Als je dan toch iets van Arleston uit wilt geven, zou ik zeker niet voor dit aftreksel van een aftreksel gekozen hebben. Ik houd niet van dit genre, maar in z'n andere werk weet Arleston dat vaak te overstijgen. GA

Ythaq 1: Onbekende wereld
Ythaq 2: Dubbelgangers

Arleston & Floch
L 2007
ISBN 978-90-245-2062-6 (deel 1, hk)
ISBN 978-90-245-1892-0 (deel 1, sk)
ISBN 978-90-245-2093-0 (deel 2, hk)
ISBN 978-90-245-2075-6 (deel 2, sk)
Prijs €15,90 (hk)
€ 7,90
64 pagina's
kleur (hk+sk)

ADVERTENTIE

ONMISBAAR

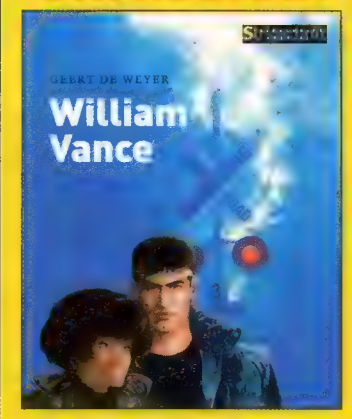

80 pagina's full-colour over deze supertekenaar, met uitgebreide bibliografie. Van deze hardcover is ook een genummerde en gesigneerde editie met luxe prent uitgebracht.

www.stripstift.nl

ADVERTENTIE

Yendor
STRIPWINKEL

Korte Hoogstraat 16
3011 GL Rotterdam
Tel 010 - 433 17 10
Fax 010 - 411 38 54

ADVERTENTIE

PELLUCIDAR
Strips & Curiosa

Nieuweweg 6, Groningen
dinsdag - vrijdag 11.00-18.00
zaterdag 10.00-17.00
Tel. 050-3684414
Mail pellucidar@planet.nl
Web members.lycos.nl/pellucidar

Goed getimede sciencefiction, maar...

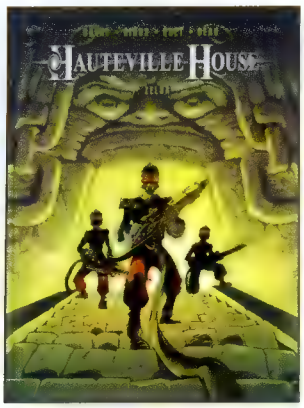

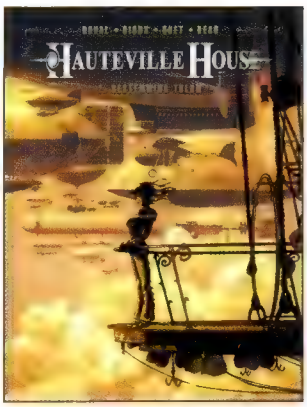

Hauteville House 1: Zelda
Hauteville House 2: Bestemming Tulum
Hauteville House 3: De spooksteamer

Duval & Gioux
Silvester 2007
ISBN 978-90-5885-169-7 (deel 1)
ISBN 978-90-5885-170-3 (deel 2)
ISBN 978-90-5885-171-0 (deel 3)
Prijs € 14,95
48 pagina's
kleur (hk)
(deel 1 en 2)
(deel 3)

Hauteville House, een villa gelegen op het Kanaaleiland Guernsey, was in de jaren 1856-1870 het toevluchtoord van de grote Franse dichter, schrijver en politicus Victor Hugo (1802-1885). Als politiek tegenstander van keizer Napoleon III (1808-1873) behoorde hij tot het legioen van bannelingen dat na de staatsgreep van 1851 Frankrijk ontvluchtte. Scenarist **Fred Duval** situeert in **Hauteville House** het high-tech hoofdkwartier van de tegenstanders van de keizer. Kapitein Gavroche is in 1864 één van de geheim-agenten van de republikeinen die de missies van Napoleon wereldwijd moeten frustreren. Gavroches werkterrein is Mexico. Hier zoeken archeologen van de keizer koortsachtig naar een machtig wapen dat de Azteekse koning Moctezuma in 1519 aan de Spaanse conquistador Hernan Cortes kado gegeven zou hebben. Het bewijs hiervoor is een bewaard fragment uit de kronieken van de kroniekschrijver Bernal Diaz del Castillo. Het geheime wapen zou de invloed van Napoleon in Amerika aanzienlijk doen toenemen en de keizerlijke macht militair versterken. Duval neemt in het eerste deel van de reeks – *Zelda* – de tijd om de verhaallijnen te ontrollen en de hoofdpersonages van de spionagepraktijken te introduceren. Naast Gavroche is dat Zelda, geheim agente in dienst van de Noordelijken, verwikkeld in een bittere Burgeroorlog met de Zuidelijken. Soms lopen de belangen van de spionnen parallel maar vaak bepaald niet. De jonge weduwe Eglatine tenslotte moet de keizerlijke betrekkingen met de Zuiderlingen bespioneren. Zij is in stilte de grote liefde van Gavroche. Duval werkt de intriges van de voor- en tegenstanders van de keizer op knappe wijze verder uit in *Bestemming Tulum* door de complotten en verhaallijnen kundig met elkaar te vermengen. Op de een of andere manier behoudt het verhaal genoeg vaart, voorzien van de nodige humor en voorzichtige romantiek. Het aangenaamste van Hauteville House is echter het veelvuldige gebruik van ingenieuze sciencefiction-instrumenten zoals complete gevechtzeppelins, door stoom aangedreven terreinwagens, onderzeeboten en menselijke vliegschermen. Het gebruik van die machines is zo vanzelfsprekend als bij de verhalen van tijdgenoot Jules Verne. Het tekenwerk van **Thierry Gioux** past wonderwel in dit wonderlijke scenario. Anatomisch is hij beslist een minder onderlegd tekenaar waardoor zijn helden nogal eens dreigen om te vallen op hun benen als luciferstokjes en de hoofden zijn topzwaar te noemen maar er is meer dan genoeg compensatie. Het perspectief en technische uitwerking van de vele gebouwen, voertuigen en installaties is zeer geslaagd te noemen. De platen worden nog sterker door het krachtige inkleurwerk van **Carole Beau** die de zwakheden van Gioux waar nodig weet te compenseren. Helaas verlegt Duval in *De spooksteamer* de aandacht van deze goed getimede sciencefiction meer naar het terrein van de fantasy. Het doet het verhaal bepaald geen goed. Er verschijnen spookachtige monsters die de Aztekenschat bewaken die worden gevangen worden met een ectoplasmator. De schat zelf blijkt een nog levend monster die beschermd wordt door een bloeddorstige avatar. Naast deze paranormale fenomenen duikt op volle zee nog een vleesetende Plesiosaurus uit het Mesozoïcum op van 65 miljoen jaar geleden. Eerlijk gezegd was het optreden van de witte dinausarus in **Bob Marone** (Yann en Conrad) geloofwaardiger. De verhaallijn zelf wordt grotendeels overeind gehouden door de intriges van Eglatine die steeds dieper in het spionagenetwerk terecht komt. Het is te hopen dat in het afsluitende deel van dit najaar de draad van de eerste delen weer wordt opgepakt en de reeks waardig wordt afgesloten. JdL

Obsessie voor een gemankeerd model

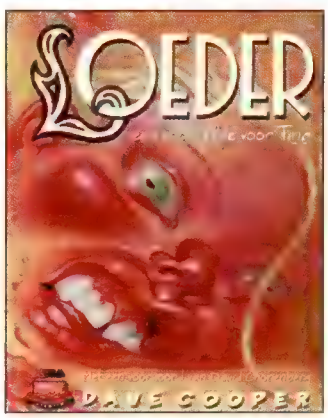

Door consequent en volhoudend zijn werk rond te sturen heeft de teruggetrokken, schrijvende tekenaar Martin DeSerres een aardig netwerk opgebouwd, zodat hij vaak wordt gevraagd als illustrator van andermans verhalen. Aan 'vrij' werk, schrijven of tekenen, komt hij niet meer toe. Dan ontvangt hij een kunstsubsidie. Hij fantaseert over succes als erotisch kunstenaar en gaat op zoek naar een model, 'een vrouw met een wonderschoon gebrek', in ieder geval geen professioneel model.

Een jonge, dikke, verlegen meid met een overbeet meldt zich. Tina. 'Wat is ze lelijk', is de eerste gedachte van de 38-jarige Martin. Zo begint voor hem een obsessieve relatie met dit jonge model. De relatie blijkt voor Tina echter slechts een spannende ervaring, die niet te lang

Teleurstellend scenario

Toenga: De laatste oever

Aidans
Arcadia 2007
ISBN 978-90-76926-45-2
Prijs € 18,95
68 pagina's
zwart/wit (hk)

In 1995 verscheen, negen jaar na het laatste album, vrij plotseling nog een laatste *Toenga*-oprisping van **Edouard Aidans** bij Lombard. In dat verhaal – *De dood van de reus* – voerde de auteur buitenaardse wezens op. Een gegeven dat destijds verbazing opwekte; vergelijk het in mindere mate met de laatste *Asterix*-verminking. Met evenveel verbazing als hoopvolle verwachting las ik de aankondiging van uitgeverij Arcadia dat twaalf jaar nadien een definitief laatste stripverhaal over deze klassieke held uit de oertijd ging verschijnen. Het resultaat is zeker verhaaltechnisch teleurstellend. Het verhaal start vanuit het niets als Toenga, de bevallige Ohama en Noen vanaf een vlot aanspoelen op een op het eerste gezicht onbewoond eiland. Waar ze vandaan komen of waar

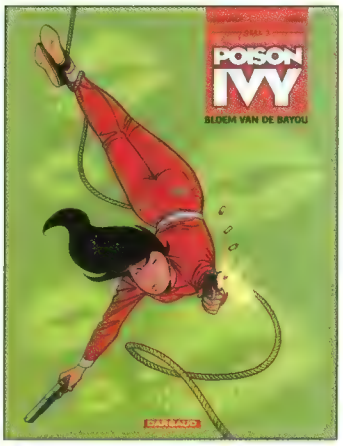

Dodelijke kussen

Poison Ivy is de naam van een plant uit Noord Amerika en Canada die een allergische reactie op de huid van mensen kan veroorzaken. In het verhaal van tekenaar **Philippe Berthet** en scenarist **Yann** (pseudoniem van **Yannick le Pennetier**) is het ook de bijnaam van een jonge vrouw uit de moerassen van Louisiana. Beide uitleggen zijn met elkaar verbonden. Het meisje Swampy wordt door de plaatselijke voodoomeesteres van de dood gered door het toedienen van het sap van de giftige plant. Ook aan dit voordeel kleeft een nadeel: haar kussen zijn vanaf dat moment dodelijk. De Amerikaanse geheime dienst, onder directe aansturing van president Roosevelt, heeft een speciaal team in dienst waarin Poison Ivy, zoals ze vanaf dat moment heet, prima past.

De heldendaden van Poison Ivy 1: Bloem van de Bayou

Berthet & Yann
Dargaud 2007
ISBN 978-90-6793-942-3
Prijs €7,50
48 pagina's
kleur (sk)

Berthet is weer ouderwets op dreef met dit verhaal; zijn strakke naar de atoomstijl neigende tekenstijl, brengt het verhaal helder in beeld. Vierkante kinnen, volle rondingen, een fris kleurgebruik en bij vlagen karikaturale gezichtsuitdrukkingen zonder ook maar een rimpeltje in beeld laten je de pagina's met plezier omslaan. Yann weet de spanning en het verhaal in juiste proporties op te bouwen. In het eerste deel neemt hij uitgebreid de tijd de leefwereld van de dan nog jonge Swampy te schetsen. Ondanks een zijsprongetje links en een kwinkslag rechts vertraagt het verhaal geen moment. De tegenstelling van het ongestoorde leven in de moerassen en de dreigende Tweede Wereldoorlog op de achtergrond leggen een stevig fundament voor het vervolg. We treffen volop typische Yann-grappen aan. Zo is het personage Memory in staat om na één keer een boek te lezen de bijbehorende taal uit het hoofd te leren en wordt het Vlaams, waar zij zich op dat moment in verdiept, omschreven als een ontzettend moeilijke taal van een primitieve stam in Europa. Ik bedoel maar... TdK

moet duren. Smartig en zielsbedroefd blijft Martin alleen achter.
De grafische roman *Loeder* (oorspronkelijk *Ripple*) van de Canadese tekenaar, illustrator en beeldend kunstenaar **Dave Cooper** (1967) is een heftig boek over een complexe liefdesrelatie. De lezer, geconfronteerd met de veranderende opvattingen over schoonheid en seksualiteit van de kunstenaar, met zijn hypocrisie, met de zelfhaat van het model en met de verwarde lichamelijke en emotionele gevoelens van beiden, wordt aangezet om zijn ideeën over lust, liefde en seksualiteit te heroverwegen en dat levert soms ongemakkelijke, maar fascinerende lees- en kijkervaringen op.

Loeder 1: Een voorliefde voor Tina

Cooper
Xtra 2007
ISBN 978-90-77766-43-9
Prijs €14,90
136 pagina's
zwart/wit (sk)

De al meermalen bekroonde Cooper, die tekent in de semi-realistische Amerikaanse undergroundstijl met veel arceringen, heeft naast zijn solide reputatie als striptekenaar ook een naam opgebouwd als schilder van vlezige meer dan Rubensiaanse vrouwen.
Deze portretten zijn gebundeld in *Underbelly (Paintings & Drawings of Mostly Pillowy Girls)* en *Overbite*. Vorig jaar ontwierp Dave Cooper de poster voor het Holland Animation Film Festival in Utrecht. Verder ontwerpt hij figuren als Eddy Table voor Critterbox Toys, beeldjes met een hoge verzamelwaarde. DR

ze naar op zoek zijn wordt gemakshalve achterwege gelaten. Belangrijker lijkt het de hoofdrolspelers binnen *no time* in een mysterieuze en bedreigende omgeving te plaatsen. Die bestaat in dit verhaal uit een bijna eindeloze reeks prehistorische beesten die het allemaal op onze helden hebben voorzien. Als ook het eiland nog eens minder onbewoond is dan aanvankelijk leek, het daarnaast op punt van ontploffen staat en alweer reuzen met buitenaardse vermogens worden opgevoerd zijn alle voor de hand liggende elementen aan bod geweest.
Aidans verklaart in het begeleidende interview dat het recept voor een spannend verhaal al eerder was uitgewerkt, de reden waarom een nieuw album zo lang op zich liet wachten. Hij stelt dat dit verhaal voldoende vernieuwend en verrassend is; ik durf dit ter discussie te stellen. Wat wèl nieuw is, zijn de zwart/wit-tekeningen die het mogelijk maken het tekenwerk van Aidans puurder te beoordelen in deze fraaie uitgave van Arcadia. Het album verschijnt ook in een luxe uitgave, gebonden in linnen en voorzien van een extra schetsboek. De gewone versie is ook genummerd en gesigneerd en bevat naast het interview ook schetsen uit de reeks en omslagen van vooral Franstalige weekbladen. Dit laatste is, los van het verhaal, zeker de moeite waard.
TdK

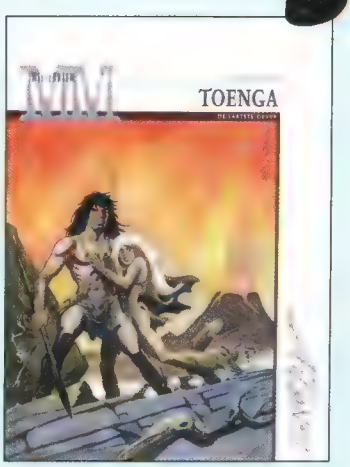

[DE BOVENTOON]

Lekkere pulp

Een westernstrip die op veel punten een goede voldoende scoort. Te beginnen bij het tekenwerk van **Olivier Vatine**, dat adequaat en sfeervol genoeg is. Ook de setting van **Daniel Pecqueur** is in orde. Een meisje groeit op bij haar moeder en diens enigszins criminele jeugdliefde, nadat die laatste min of meer per ongeluk de vader van het meisje heeft gedood. En tenslotte is er een goed uitgedachte spectaculaire treinroof, met lekkere over the top actie èn oog voor detail. De slotconclusie had dan ook als volgt kunnen luiden: 'Prettig verhaal over het wilde westen. Weinig vernieuwend, maar gelukkig ook weinig pretenties.'

Angela

Pecqueur & Vatime
Silvester 2007
ISBN 978-90-5885-180-2
Prijs €14,95
56 pagina's
kleur (hk)

Wat bezielt de uitgever dan om het volgende op de achterzijde te plaatsen: '...bewoond door sterke en boeiende persoonlijkheden'. Pardon? Waar heeft men het in vredesnaam over? Het zal toch niet over de hoofdpersoon gaan? Dat het hoofdpersonage een jonge vrouw is met scherpschutterskwaliteiten is alleen maar te danken aan de (gaap!) emancipatie die zich heeft voltrokken in het avonturengenre. Dat vrouwen niet langer alleen bladvulling hoeven te zijn maakt het karakter niet ineens uitzonderlijk boeiend. De moeder en haar minnaar komen ook nauwelijks uit de verf. Geeft trouwens niet, want het is een actieverhaal. Met totaal geen ruimte om binnen de beschikbare ruimte èn een leuke verhaallijn èn tot in de finesses ontwikkelde karakters neer te zetten. Dat daardoor de karakters eigenlijk geheel niet tot leven komen en het meisje bij voorbeeld het eerst redelijk met haar stiefvader lijkt te kunnen vinden en hem dan blijkbaar ineens hartstochtelijk haat, wil ik best voor zoete koek aannemen. Zolang iedereen het er maar over eens is dat we het hier

over een lekker pulpverhaal hebben. Wanneer de uitgeverij echter meer van de strip wil maken dan het is, heb ik het even moeilijk. En hoop ik maar dat men zich met dit zwakke inzicht in karakterontwikkeling nooit op het literaire pad zal willen begeven...
De waardering is voor de strip, niet voor het lulverhaal van de uitgever. WT

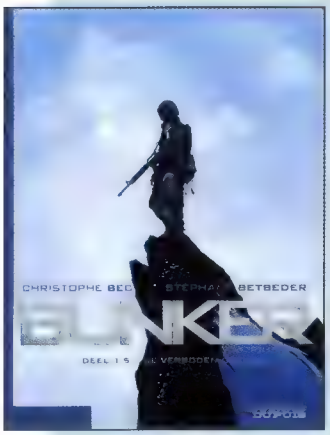

Stoere soldaten in een woeste wereld

De verboden grenzen is het eerste deel van een geplande vijfdelige serie over een bewakingsmissie van het Velikiistokse leger in Demarkacia, op de grens met het grondgebied van de Ieretiks. Op aarde onbekende gebieden, dus is hier sprake van een *war-fiction*-verhaal.
In het onherbergzame gebied, op meer dan 7000 meter boven de zeespiegel, heeft op de besneeuwde berghellingen de Grote Oorlog gewoed, waarbij de Ieretiks een slachting hebben aangericht onder het volk. Nu is de 10.000 kilometer lange grensstreek in opdracht van de Imperator, de opperleider van Velikiistok, versterkt met 90 bunkers en 900 miradors (uitkijkposten) en patrouilleren er 13.500 soldaten in afwachting van nieuwe schermutselingen. Naast deze dreiging is er nog een derde partij actief die over een geheimzinnige, een allesvernietigende kracht beschikt. Heeft het – op het eerste gezicht primitieve – bergvolk daar misschien iets mee te maken?
Bunker, naar een scenario van **Christophe Bec** en **Stéphane Betbeder**, met tekeningen van Bec, is een verhaal waarbij een heel register van clichés uit de Hollywood oorlogs-avonturenfilms lijkt te worden bespeeld: een snuif *Alien*, een scheut *Rambo*, een portie *Iron Cross*, een toefje *Dirty Dozen*, een teug *Ski*

[E N V E R D E R]

De Bamburgers 2: Koning Leo (Spruyt/Van den Heuvel, Silvester). Als de koninklijke kat van huis is, dansen de prinsjes op tafel. Wat doen zich vervelende kinderen met te veel geld? Natuurlijk een pretpark in de tuin maken! Vlot lezend verhaal met grappige zijsprongetjes. TdK

Het chimpansee-syndroom 1: Paradox (Ponzio/Marazano, Dargaud). De auteurs tekenen een even fascinerend als onwaarschijnlijk verhaal op. De al lang overleden maanreizigers Armstrong en Aldrin duiken plotseling weer levend op. Jammer dat Ponzio iets te vaak foto's natekent in plaats van zelf personages creëert. TdK

Collectie Fenix 44: Dag en Heidi: De zilveren sleutel (De Winter/Broeckx, Brabant Strip). Dit is een verhaal uit 1973 dat verscheen in het Vlaamse tijdschrift *Zonnestraal*. Nu voor het eerst in album, maar deze titel voegt niet veel toe aan de serie die in de jaren 1980 verscheen. Alleen voor echte fans. JdL

Flo 5: De dagelijkse behoeften (De Goede, Bries). Meer semi-biografische, soms wel erg op effectbejag werkende, anekdotes van de immer nog veelbelovende, zogenaamd enigszins naïeve tekenaar die zoals een *musician's musician* vooral door collega's op handen wordt gedragen. DR

Jan, Jans en de kinderen 39 (Studio Jan Kruis, Sanoma). Zelfs na achtendertig voorgangers is het mogelijk om deze onverwoestbare familiestrip overeind te houden. Ingrediënten: herkenbare dagelijkse gebeurtenissen in het gezin Tromp worden lichtelijk uit zijn verband getrokken en vervreemdend neergezet. Prima humor! RB

De avonturen van Kapitein Rob 31: De ruimtereis van Jane Winter + De roof van de Torah juwelen en **De avonturen van Kapitein Rob 32: Eiland zonder naam + De stranding van de Caprice** (Kuhn/Werkman, Rijperman). De avontuurlijke Rob van Stoerum raakt betrokken bij een terugkerende raketcapsule, ontvreemde juwelen, een vermiste zoon van een schatrijke industrieel en een onverkwikkelijke zaak rond een aan de ketting gelegd cruiseschip. Smullen voor liefhebbers, oubollig voor anderen. DR !!!

De Kriegels 3: De geest van Krigelia (Dhondt/Adriaenssens/De Bel, Standaard). De onstuimige zusjes voorkomen tijdens logeerpartijtje veel potentiële ellende als zij door kordaat optreden voorkomen dat via een Romeins oorlogsbeeldje de geschiedenis tot leven komt. Feminine Bob Evers en kornuiten. DR

Lefranc 18: De blauwe mummie (Carin/Weber/

Alleen voor de echte liefhebber

Marc Verhaegen Vintage 1: De ongewenste

Verhaegen
Gouwe Greep 2007
ISBN 978-90-811506-1-3
Prijs €29,90
48 pagina's
kleur (hk)

De fanclub van **Marc Verhaegen** geeft diens eersteling voor het eerst (nou ja, op een persoonlijke oplage van 3 stuks na) in albumvorm uit. Het gaat om een verhaal uit 1976, dat verscheen in het maandblad van de Kontichse scouts. De tekenaar was toen 19 jaar oud. Een jeugdzonde derhalve.

De eerste vraag die moet worden gesteld is: welke reden (eventueel zelfs meervoud) kan er zijn om een jeugdzonde uit te geven? In het algemeen komen daar een paar zaken voor in aanmerking. Allereerst natuurlijk een bijzonder hoge kwaliteit van het werk. Verder zijn er wat randzaken die om (her)uitgave kunnen vragen. Zoals veranderingen in maatschappij of kunstvorm, waardoor oud werk opeens weer bijzonder actueel kan zijn. Maar ook vanuit een simpel streven naar bibliografische volledigheid kan men willen voorzien in een behoefte.

Over de kwaliteit kunnen we kort zijn: daarin ligt in dit geval geen rechtvaardiging voor het uitgeven van dit album. Overigens geen schande, gezien de leeftijd van de auteur op het oorspronkelijk moment van verschijnen. Het betekent wel dat er andere redenen zijn waarom men er van uitgaat dat lezers in dit werk geïnteresseerd zullen zijn. Bibliografische volledigheid dus. Het is per slot van rekening niet voor niets een uitgave van de fanclub van de stripmaker. Niet ongewoon, maar het is een verschijnsel dat we vooral kennen bij stripauteurs die tot de groep klassiekers horen (en meestal ook niet meer in het land der levenden verkeren). Marc Verhaegen past (nog) in geen van beide groepen. Hij is geen klassieke strippionier en voor zover ik weet heeft hij zijn laatste adem nog niet uitgeblazen. Mijn inschatting is dan ook dat er maar een kleine groep stripliefhebbers zit te wachten op dit vage eerste probeersel van een tekenaar die vooral door zijn botsing met de **Suske en Wiske**-clan bekend is geworden. Het is trouwens wel leuk om te constateren dat ook dit werk een flink zwarte kant kent, die het zelfs ook nog enigszins intrigerend weet te maken.

Voor de echte liefhebber, zullen we maar zeggen. WT

Troop Attack, een kwakje *The Thing*, een plens *From Here To Eternity* en een dosis *To Hell And Back*. Stoere, zwijgzame mannen, een kletskous die in het gevecht zijn mannetje staat, de geliefde aanvoerder, de rekruut die zijn milieu ontvlucht in het leger, de geharde expert, en de ambitieuze vrouw met de juiste relaties: smullen voor de liefhebbers van het genre, want ondanks de niet altijd even soepele realistische tekeningen ontvouwt zich boeiend verhaal in een sfeervol getroffen decor. De introductie van de hoofdrolspelers op het schutblad werkt verhelderend. Op de website van Dupuis (*www.dupuis.com*) is een pakkende semi-geanimeerde trailer van het verhaal te zien. DR

IK BEN HIER OM JULLIE BELANGEN TE VERDEDIGEN BIJ HET GEZAG. GEEF ME NIET EEN EXTRA REDEN OM TE ZEGGEN DAT HET MISGAAT IN DEZE BUNKER!

Bunker 1: De verboden grenzen

Bec & Betbeder
Dupuis 2007
ISBN 978-90-314-2861-8
Prijs €13
56 pagina's
kleur (hk)

Martin, Casterman). Tamelijk onwaarschijnlijk verhaal waarin Axel Borg zijn tegenstrever Lefranc probeert in te huren als persvoorlichter bij een experiment om een mummie tot leven te brengen, wat natuurlijk flink uit de hand loopt. Door een fout ontbreekt in deze Nederlandse uitgave een voor het verhaal relevante brief voorin het boek. Een toegevoegd erratum had netjes geweest. DR

Nestor Burma 8: De zon komt op achter het Louvre (Moynot/Malet, Casterman). Moynot zet een slap aftrekstel op papier van de anti-held Nestor Burma, de cynische ex-anarchistische detective uit de typische verhalen van de Franse schrijver Leo Malet, die eerder zo geloofwaardig en levensecht door Tardi is verbeeld: letterlijk onnavolgbaar, zoals nu blijkt. DR

Nitro (Kopfiiva/Grus, Prestige). Criminele held Richard Hackenbruder overtreft met zijn korte lontje actiehelden als bij voorbeeld Bruce Willis (*Die Hard, Last Man Standing*) in zeer gewelddadig verhaal rond een door ruimtepiraten geroofde kostbare lading. Leest wel lekker weg. DR

Peer de plintkabouter 3: Een tevreden roker (Van Broekhoven/Damen/Van der Oord, Silvester). Peer is geregeld leuk in dit album met stroken uit 2002 tot 2005 maar om in de terminologie van de veelvuldig opgevoerde wandtegeltjesfabrikant te blijven: overdaad schaadt. TdK

Suske en Wiske 296: De curieuze neuzen (Morjaeu/Van Gucht, Standaard). Het eerste deel dat in het nieuwe frisogende jasje verschijnt. Met een schuifcover voor hen die nog langzaam willen afkikken. Inhoudelijk geen wijzigingen: dit keer is het Suske die in de macht komt van een slechterik en gered moet worden. TdK

Tschai - De waanzinnige planeet 1: De chasch (Li-An/Morvan/Vance, Daedalus). Eerste deel naar de romancyclus van sciencefiction-auteur Jack Vance. Zo'n eersteling staat altijd onder druk. Omdat het zowel een spannend album moet zijn als een sfeervolle introductie. De strip moet recht doen aan het beeld dat bestaat bij de romanlezer en degene die dat niet is aanspreken. Zoals vaker geeft het resultaat (in elk geval bij deze niet Vance-lezer) dan een wat halfslachtig gevoel. Te veel grote-stappen-snel-thuis. WT

De zwerver (Hausman, Dupuis). Natuurmysteries, bijgeloof, familiegeheimen en vreemde gebeurtenissen op het platteland rond de met geheimzinnige krachten uitgeruste zwerver, bosmens en verhalenverteller. Mooi getekend in zeer persoonlijke stijl. DR

AGENDA

AANVULLINGEN? VERTEL HET ONS! STUUR NIEUWS OVER BEURZEN, TENTOONSTELLINGEN OF ANDERE INTERESSANTE STRIPEVENEMENTEN AAN AGENDA@STRIPSCHRIFT.NL OF NAAR POSTBUS 84206, 3009 CE ROTTERDAM

■ ***t/m 2 september*** *Expo 'Padvinderij in de strip', Het Huis van het Stripverhaal, Keizerinlaan 1, Brussel, België, info: (+32) (0)2-5029468 of www.jije.org (franstalig)*

■ ***t/m 8 september*** *Expo 'Uit de archieven van Bullet Hole City – Home Town of The White Cowboy', met het werk van Martin-Jan van Santen, Frans Walkate Archief, Burgwal 43, Kampen*

■ ***t/m 8 september*** *Expo 'De rode ridder in Kampen', Gemeentelijke expositieruimte Koornmarktspoort, IJsselkade 1, Kampen*

■ ***t/m 23 september*** *Expo 'Oud zeer', met animaties en prenten van Joep Bertrams, Persmuseum, Zeeburgerkade 10, Amsterdam, info: (+31) (0)20-6928810 of www.persmuseum.nl*

■ ***t/m 30 september*** *Expo 'Appie Happie terug van weggeweest', een overzichtstentoonstelling met onder andere originelen uit het gelijknamige Appie Happie-boek, Nederlands Stripmuseum, Westerhaven 70, Groningen, info: www.nederlandsstripmuseum.nl*

■ ***t/m 30 september*** *Expo 'Kuifje en Hergé aan zee', Venetiaanse gaanderijen, Hoek Zeedijk/Parijsstraat, Oostende, België, info: (+32) (0)59-562016 of http://cultuur.oostende.be*

■ ***t/m 21 oktober*** *Expo 'Europeanen kijken naar Europeanen – Portret van de Europeanen door hun strips', Belgisch Centrum van het Beeldverhaal, Zandstraat 20, Brussel, België, info: (+32) (0)2-2100433 of www.stripmuseum.be*

■ ***t/m 22 oktober*** *Expo 'Ongelooflijk! – Cartoons over mens en religie', Historisch Centrum Het Markiezenhof, Steenbergsestraat 8, Bergen op Zoom, info: (+31) (0)164-277050 of www.markiezenhof.nl*

■ ***t/m 28 oktober*** *Expo 'Asterix en de Romeinen', Rijksmuseum van Oudheden, Rapenburg 28, Leiden, info: (+31) (0)71-5163164 of www.rmo.nl*

■ ***16 september*** *Mechelse Stripbeurs 2007 met onder anderen Steven de Rie, Sporthal van het Scheppersinstituut, Melaan 16, Mechelen, België, info: (+32) (0)495-120372 of (+32) (0)473-730168*

■ ***22 en 23 september*** *2e Looikes Stripfestival, Cultuurcentrum Het Loo, Vismarkt, Tessenderlo, België, info: (+32) (0)11-215215 of www.tessenderlo.be*

■ ***23 september t/m 18 november*** *Expo 'Paul Geerts – Met een schetsboek door Zuidost Azië', Stedelijk Museum Zwolle, Melkmarkt 41, Zwolle, info: (+31) (0)38-4214650 of www.museumzwolle.nl*

■ ***29 en 30 september*** *De Stripdagen, Euretco Expo Center, Meidoornkade 24, Houten, info: (+31) (0)255-518012 of www.stripdagen.nl*

■ ***15 en 16 december*** *Strip Turnhout 2007, Cultureel Centrum De Warande, Warandestraat 42, Turnhout, België, info: www.stripturnhout.be*

■ ***1 en 2 maart 2008*** *Stripboekenbeurs Rijswijk, Evenementenhal Rijswijk, Volmerlaan 12, Rijswijk, info: www.stripbeurs.com*

■ ***26 april 2008*** *2e Dag van de jeugdhelden, met aandacht voor onder andere Biggles, Arendsoog, Karl May, Hans G.Kresse, Kuifje, De Kameleon, De Smurfen, Bob Evers en Star Trek, Congres- en Partycentrum 't Veerhuis, Nyemonde 4, Nieuwegein, info: www.jeugdhelden.nl*

■ ***27 april 2008*** *Grote stripruilbeurs, Stripclub Tafelrond, Zaal KA Redingenhof, Redingenstraat 90, Leuven, België, info: (+32) (0)16-236597 of hendrickxjeanpierre@skynet.be*

Mordillo en Buth in het Europees Cartoon Centrum

Op 16 juni ging alle Nederlandse media-aandacht uit naar de opening van de Betuweroute, maar in Vlaanderen werd een ander project gerealiseerd. De officiële opening van Europees Cartoon Centrum in Kruishoutem werd die dag gevierd. Het ECC heeft als missie geformuleerd dat het de cartoon en karikatuur als hedendaagse kunstvorm wil promoten, deze kunstvorm dichter bij het publiek wil brengen door de rol van cartoons in de huidige maatschappij te benadrukken en een platform wil zijn voor cartoonisten uit België èn buitenland. Het ECC wil uiteindelijk uitgroeien tot hèt kenniscentrum voor cartoons en karikaturen. In de bibliotheek vind je een collectie van 4000 boeken over cartoons en meer dan 20.000 cartoons gerangschikt naar thema. Er worden workshops en *masterclasses* georganiseerd en uiteraard biedt het centrum ruimte voor exposities. Zo beoogt men om de drie maanden een nieuwe tentoonstelling in te richten.

Het ECC biedt ook onderdak aan de tweejaarlijkse cartoonwedstrijd Euro-Kartoenale die al sinds 1978 wordt gehouden. Inzendingen voor deze wedstrijd komen vanuit de hele wereld. De aanvankelijke winnaar van editie 2007 – met het thema 'Sloten en sleutels' – was de Chinees Zhang Jia Xue, maar de prijs werd ingetrokken nadat duidelijk werd dat er teveel overeenkomsten waren met de tekening van een andere cartoonist. Een selectie van de inzendingen wordt op drie plaatsen (Nieuwpoort, Oostduinkerke en Koksijde) aan de Belgische westkust geëxposeerd.

In het ECC zelf zijn nu twee speciale tentoonstellingen te bewonderen. Werk van de Argentijn Guillermo Mordillo is wereldberoemd en zijn tekeningen waren ondermeer in Parijs, Hamburg en Rome te aanschouwen en nu dus in Kruishoutem. Mordillo werkte mee aan tekenfilms en illustreerde boeken maar het meest bekend zijn zijn cartoons van 'de mannetjes met de ronde neuzen'.

Meer landelijke bekendheid geniet Léo de Budt (Buth) die we vooral kennen van *Thomas Pips* maar ook van de vele cartoons die hij tekende over de Tour de France en die dagelijks tijdens de Tour in verschillende sportbijlagen verschenen.

Beide tentoonstellingen zijn – alleen op zondag – tot en met 30 september te bezoeken. TdK

Meer info: *www.ecc-kruishoutem.be*

HARRY'S POSTZEGELHOEKJE

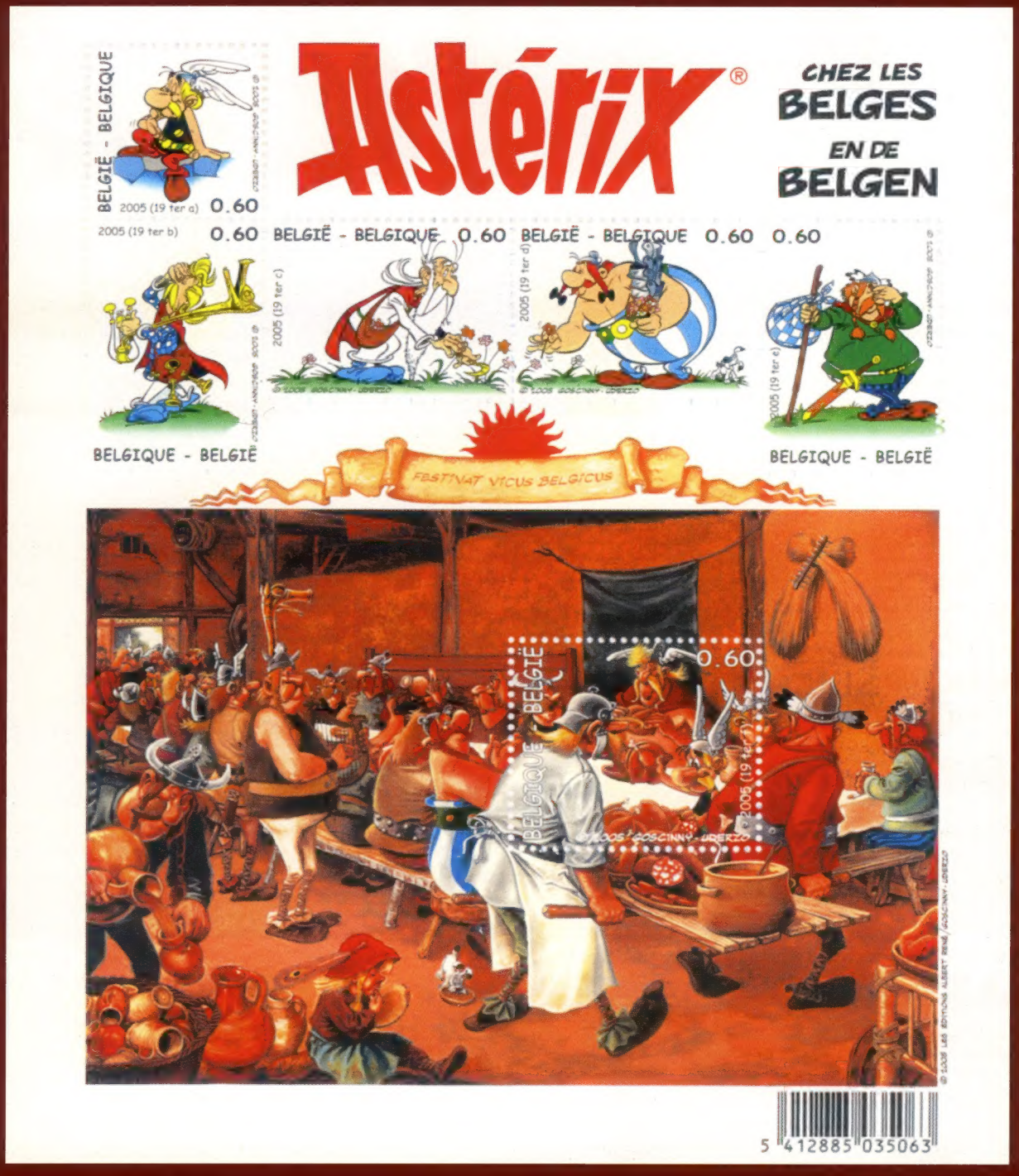

Land van herkomst: België
Jaar van uitgifte: 2005
Catalogus-waarde: €0,60 per stuk

Pieter Breughel (1525-1569) schilderde niet voor opdrachtgevers uit de kerk of de rijke burgerij, maar liet zich liever inspireren door landschappen en het boerenleven.
De boerenbruiloft illustreert dat prima; er is feest in een schuur, twee mannen brengen de taarten naar binnen op een uit zijn hengsels getilde deur en balen stro sieren de muur. Het doek stamt uit 1568, meet 163 bij 114 centimeter en hangt in het kunsthistorisch museum in Wenen.
Vreemd genoeg lacht niemand van de afgebeelden. Zelf moet ik wel altijd lachen als ik een afbeelding van het schilderij zie, want ik verwacht ieder moment dat het kind dat op de voorgrond zit te smikkelen zijn taart het schilderij uit zal gooien. Die gedachte komt regelrecht uit *Suske en Wiske 150: Het Spaanse spook*. Lambik krijgt de taart in zijn nek. Ik heb het stripavontuur als kind zo vaak gelezen, dat ik bijna was vergeten dat *De boerenbruiloft* nog in een andere strip voorkomt. En daar wordt wel gelachen door de afgebeelde feestvierders. HW

ADVERTENTIE

STRIPWINKEL
WONDERLAND

wonderland productions

Paardsdemerstraat 19
3500 HASSELT
✆ 011/22 82 00

ADVERTENTIE

Nederlandse Stripklassiekers
voor de jeugd van toen

TOM POES

Integrale uitgave van de 69 Tom Poes-verhalen uit het weekblad Donald Duck.
De verhalen waren voor velen de eerste kennismaking met de avonturen van Tom Poes en Heer Bommel.
Geheel in de originele kleuren gedrukt.
Reeds 18 delen verschenen. Prijs per deel € 59.

Eric de Noorman

Voor het eerst volledig in boekvorm: alle verhalen van Eric en Erwin de Noorman.
Van alle striphelden die in de jaren veertig en vijftig hebben rondgelopen, is Eric de Noorman degene die het meest tot de verbeelding van zijn lezers sprak.
Reeds 22 delen verschenen. Prijs per deel € 52.

DICK BOS

Alle 73 avonturen van Dick Bos in een reeks van 19 luxe banden.
In april 1941 lag in de kiosken een klein boekje met een compleet stripverhaal! En wat voor één! Een met een echte held: judoka-detective Dick Bos!
Reeds 9 delen verschenen. Prijs per deel € 52.

Kijk op www.uitgeverij-panda.nl of vraag meer informatie.
T: 070 3615393, F: 070 3060256, E: info@uitgeverij-panda.nl

→ WINNEN

Eind vorig jaar produceerde uitgeverij De Harmonie een zeer bijzonder nieuwjaarsgeschenk voor haar relaties: het boekje *Burka Babes*, een bundeling burka-grappen van Peter de Wit. Met een prei als boekenlegger en netjes verpakt in een 'Dirk-tas'. Wij mochten enkele exemplaren weggeven bij een vorige prijsvraag en uit de inzendingen bleek dat de *Stripschrift*-lezers graag juist dit boekje wilden winnen.
Voor iedereen die toen niet heeft gewonnen is er nu een herkansing. Van *Burka Babes* is namelijk afgelopen maand een handelseditie verschenen en *Stripschrift* geeft in samenwerking met De Harmonie vijf exemplaren cadeau aan inzenders van het correcte antwoord op de vraag:

Voor welke populaire krantenstrip zijn de burka-grappen oorspronkelijk gemaakt?

Stuur het antwoord vóór 1 oktober 2007 naar
Burkaprijsvraag
Postbus 84206
3009 CE Rotterdam
of naarwinnen@stripschrift.nl

Bij meer dan vijf goede oplossingen zal er worden geloot. De winnaars maken we in een volgend nummer bekend. Maximaal één inzending per adres en discussiëren over de uitslag doen we natuurlijk niet.

→ HET VAK

DEZE RUBRIEK IS BESTEMD VOOR MUTATIES IN HET ROERIGE STRIP-WERELDJE, ALSMEDE VOOR MELDINGEN VAN OVERLIJDEN, FUNCTIEWIJZIGINGEN, WISSELINGEN VAN UITGEVER OF DISTRIBUTEUR, VERHUIZINGEN... HIER LEEST U ER ALLES OVER. STUUR MUTATIES AAN **HETVAK@STRIPSCHRIFT.NL** OF NAAR POSTBUS 84206, 3009 CE ROTTERDAM.

>WAARVOOR?

Op 7 juni overleed de Amerikaanse tekenaar **Roger Armstrong**. Armstrong wist al op zijn tiende dat hij cartoonist wilde worden en verdiende zijn eerste dollars op zestienjarige leeftijd met het maken van tekeningen voor een advertentiebureau.
Later bleek hij een veelzijdig en begaafd tekenaar te zijn. Hij droeg bij aan talloze stripseries zoals *Bugs Bunny* en *The Flintstones* maar ook aan Disneykrakers zoals *De zeven dwergen*, *Kleine Hiawatha*, *Donald Duck* en *Woody Woodpecker*.
Armstrong werd beschouwd als een pionier van het grappige dierenverhaal. Hij overleed op 89-jarige leeftijd aan een hartaanval.

A D V E R T E N T I E

MOOIE PARELS, FIJNE PARELS!

EERDER VERSCHENEN

• Kraaienhove 8
door Willy Lohmann

• Kraaienhove 9
door Willy Lohmann

• Marco Silvester 4
door Willy Lohmann

NU IN DE WINKEL

• Vader & Dochter 1
door Peter de Wit

• Marco Silvester 5
door Willy Lohmann

• Appie Happie A18/A19
door Dik Bruynesteyn

TE VERSCHIJNEN

• Tobbe 1
door Dick Matena

• Appie Happie A9/A10
door Dik Bruynesteyn

• Hermanus 1
door Herman van Veen/CDM

Zie ook
www.stripstift.nl

Cultureel erfgoed
voor **€9,95** per deeltje.

STRIP SCHRIFT

Jaargang 39
Nummer 5 (386)
September 2007

's Werelds oudste stripinformatieblad verschijnt 8 maal per jaar en wordt samengesteld door een onafhankelijke redactie.

Redactie
Teus de Kruijf, Arco van Os, Dik Rondeltap, Rik Sanders

Medewerkers
Ger Apeldoorn, Olav Beemer, Ben Bits, Ruud Booms, Felix Bosschaert, Ken Broeders, Erik van der Hoeven, Eddie de Jong, Just de Leeuwe, Michel van Merriënboer, Erwin Suvaal, Wilco Tuinenburg, Rudi de Vries, Rudy Vrooman, Geert de Weyer, Harry Wibier, René Windig, Olivier Wortel

Omslag
Félix Meynet

Redactie-adres
Postbus 84206
3009 CE Rotterdam
t 010-2201063
f 010-4210608
e redactie@stripschrift.nl

Abonnementen
Administratie Stripschrift
Kleine Beer 467
3067 ZW Rotterdam
e administratie@stripstift.nl

Een abonnement omvat 8 nummers en wordt daarna telkens stilzwijgend verlengd. Eventueel gemiste nummers zijn te bestellen via onze Back Issue Service.
Maak het juiste bedrag over op girorekening 9347590 ten name van Stichting Uitgeverij Stripstift te Rotterdam.
Nederland €44,00
België €46,50
Other countries €60,50
IBAN NL56 PSTB 0009 3475 90
SWIFT/BIC PSTBNL21
Bedragen zijn inclusief 6% BTW
Opzeggingen schriftelijk richten aan de uitgever, uiterlijk twee nummers voor het aflopen van het abonnement.

Reprorecht
Het overnemen, maar ook het vermenigvuldigen van artikelen en illustraties is slechts geoorloofd na schriftelijke toestemming van de redactie.

Materiaal
Ongevraagd toegestuurd materiaal wordt niet geretourneerd.
De verantwoordelijkheid voor de artikelen berust bij de auteurs.

Advertenties
Voor de opgave van advertenties en het opvragen van de tarieven kunt u contact opmemen met de uitgever, of e-mailen naar adverteren@stripschrift.nl

Druk
Printec Offset, Kassel, Duitsland

Uitgever/Distributie

STRIPSTIFT

Stichting Uitgeverij Stripstift
Kleine Beer 467
3067 ZW Rotterdam
t 010-2201063
f 010-4210608
e uitgever@stripstift.nl
w www.stripstift.nl
KvK Rotterdam 24335843

Stripschrift wordt uitgegeven in opdracht van Het Stripschap. Leden van Het Stripschap krijgen €1,25 korting op de abonnementsprijs.

ISSN 0165-845X

IN SEPTEMBER:

Alphonse is een nietsnut en een zatlap die elke dag door zijn vrouw wordt uitgescholden. Maar dan redt hij de zoon van een edelman uit de handen van een stel moordenaars en staat zijn leven op z'n kop...

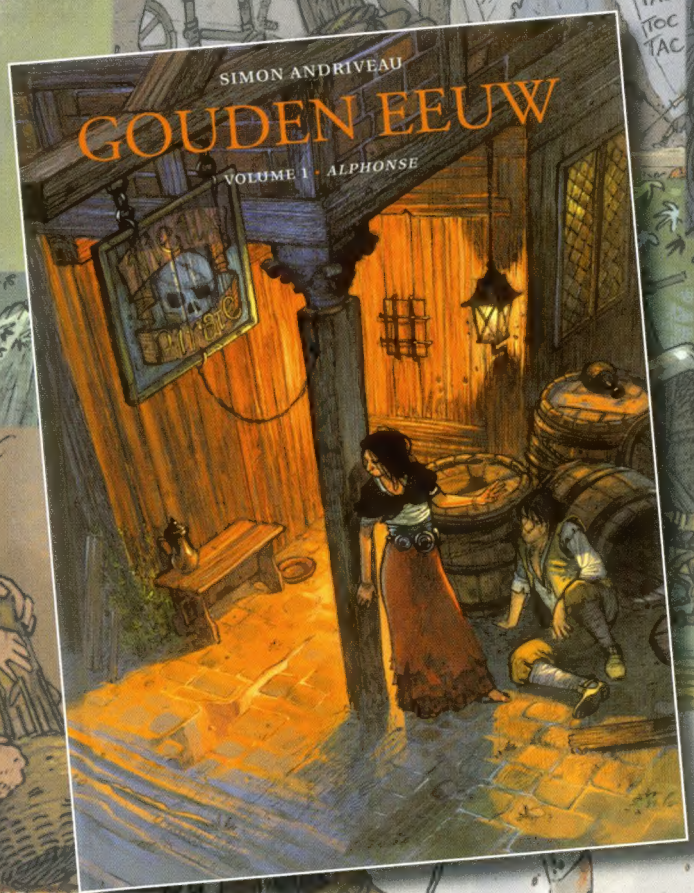

GOUDEN EEUW

© Guy Delcourt Productions - Andriveau

Meer titels vind je in de nieuwe catalogus.
Vraag ernaar bij je stripspeciaalzaak!

www.silvesterstrips.nl

SILVESTER